Satyra.VIII. De cena naſi

qualiter delectauit felicis
o
v T naſidieni iuuit te cena beati.
eo ꝑ heri apud naſidienū
Naui mihi q̃renti conuiuā dictus here illic
iuuit reſpondet fundianus
De medio potare die ſic vt mihi nunq̃
loquitur horatius
o fundani
In vita fuerit melius dic (ſi graue non eſt)
eſurientem
Quę prima iratum ventrem placauerit eſca:
fundanius loquitur e vento illo flante
ex lucania
In primis lucanus aper (leni fuit auſtro
conuiuij dn̄s.ſ.naſidienus
ſ.aprum
Captus) vt aiebat cęne pater: atria circum
defatigatum
Rapula lactucæ radices, qualia laſſum
cum quadam delectatōne pungūt
f g
Peruellunt ſtomachum: ſiſer: alec ſæcula coa:
poſtq̃ ſeruus
His vbi ſublatis puer alte cinctus acernam
mappa purgauit ſeruus.
Gauſape purpureo menſam perterſit. & alter
ſ.ſub menſa remaneret 2
Sublegit quodcunq̃ iaceret inutile quodq̃
io ꝑ eo tanq̃
h
Poſſet cænantis offendere (vt attica virgo
ſ.q̃ ſolet in capite ſacra p.n.ſerui
cereris portare i
Cum ſacris cereis) procedit fuſcus hidaſpes

☞ d VT naſidieni. Naſidieni epicurei cenā honeſtis quibuſdā ſimul & turpibuſ viris poſitā deſcribit, in qua luxum carpens epicureos deridet. Alloquitur autem fundianum amicum. qui coenę interfuerat. Querit autem poeta a fundiano quomodo eū Naſidieni iuuerit coena.

e LENI auſtro. Quia caret frigore. Auſtro autem flāte carnes tritę ſunt.

f SISER. Species herbe. eſt cuius radice adeo delectatus eſt tyberius cęſar. vt eam ſingulis annis a germania peteret. de hac columella in ſuis carminibus vlpiça queq̃ ſabis habilis ſabrilia miſcet. iā ſiſer aſſirioq̃ venit queſemine radix. Sunt qui eam putēt quam vulgo ſermontanam nominant.

g SECVLA coa. Vinum coum ad vappam ſexhauſta amphora redactum.

☞ h VT attica virgo. Nā in ſacris cereris diligētius curant vt omnia munda ſint.

☞ i HIDASPES. Nomē ſerui a fluuio qui parthos in indiam fluit. vnde oriundus fuit. Fuſcus autē, quia in illis partibus colerati ſunt hoīes.

illius regionis ſeruus ille vinũ ferebat currens oq
Cæcuba vina ferens alcon chium maris expers
naſidienus vinum o vinum.
Hic herus albanum mecœnas ſiue falernum
quam vina que ſunt allata vinum.
Te magis appoſitis delectat: hẽmus vtrumq̧
quibus .i.quis fuit tecum, in cena
k
Diuitias miſeras ſed quis cenantibus vna
ſcire
Fundani pulchre fuerit tibi noſſe laboro
ſcꝫ eram in ordine cenantium p.n.
ſ.ſedebat
Sumus ego: & ꝓpe me viſc⁹ thurin⁹ & infra
p.n. p.n.
(Si memini) varus: cum ſeruilo balatrone
p.n. ſecum inanes.
l
Vibidius: quos mecenas adduxerat vmbras
p.n. mecenatem mecenatem
p.n.
Momentanus erat ſuper ipſum portius infra
m n
Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas
ſedit in epulis.
Momentanus ad hoc: qui ſi quid forte lateret
o
Indice monſtraret digito: nam cætera turba
Nos inquam cœnamus aues: conchilia piſces
omnibus viſitato
Longe diſſimilem noto cellantia ſucum
etiam edere incipis
Vt vel continuo patuit cum paſceris. atq̧
ſcꝫ alijs qui neſciuerũt piſcis illius
ſuauitatem eorum
Inguſtata mihi porrexerit ilia rombi
mommentanus
Poſt hæc me docuit meli mella rubete minorem
in decreſcentia lune momẽtano qui
ab arbore mihi narrauit
Ad lunam delecta: quid hoc interſit: ab ipſo
vir ille inquit
Audieris melius: tum vibidius balatroni.
cum damno hoſpitis nunq̃ refundere poſſumus
Nos niſi damnoſe bibimus: moriemur inulti:
pocula vertebat
vibidius
Et calices poſcit maiores vertere pallor.
in tantũ quantum
p
Tum parochi faciem nil ſic metuentis. vt acres
eo
potores
Potores vel quod maledicunt liberius. vl' quod
calida obtundunt guſtũ vt neſciat diſ
q ſcernere saporem.
Feruida quod ſubtile exurdant vina palatum.
exhauriunt vaſis vel poculis
r et loca in quibus vina reponuntur.
Inuertunt aliphanis vinaria tota
ſ vibidiũ in potando
Vibidius balatroq̧. ſecutis omnibus imis.
vt mecenas varus et alij q.d. non receſſerunt a temperantia
Cõuiue lecti nihilum nocuere lagœnis

k DIVITIAS miſeras. Exclamatio poetę carpentis luxurioſam cœnam. Quia ad miſeram vitam inducunt homines. Quid indecentius eſt q̃ ſic ſui obliuiſci vt ſe epulis vinoq̧ capi quis permittat nõ hominum cooperta ingenio pocula et pulmenta quorum ſardinapilis faber fuit ciboq̧ ſic inordinate ſumpto a brutorum cibis & viuẽdi ritu ſeperari apparet hominũ genus. nec ſufficit aliquibus pernicioſiſſimis plures ingurgitare calices. aſſiſtẽtes etiam exhortantur ad id faciendũ preterea q̧ ceteris dãnabilius multum temporis ſomno deperdunt. amittunt penitus animum. ingenium diſſoluitur. membra torpeſcunt. & iners totus ſomnolentus redditur.

l VMBRAS. q.d. ſcurras illos, non homines eſſe. ſed vmbras hominis.

m RIDICVLVS abſorbere. Quia abſorbẽdo riſum captaret.

n PLACENTAS. Placẽta autem teſte cathone fit ex farina ſiliginea & ouillo caſeo bene recente et ex melle dicitur autẽ vt puto a placẽdo.

o NAM cetera turba. Senſus eſt. Reliqui turba ſũt. q.d. inſcii rerum. Sed nos cœnamus. i. nos ſcimus elige re que cenãda ſunt quod patuit, nũc cũ puer porrexit inguſtata. vel qa nolui guſtare tãq̧ nõ bona. vel contra nõ guſtata aliis qui non norunt ſuauitatem eorum.

p PAROCHI. Qui ſint parochi dictum eſt in odis. ſed hic ponitur pro magiſtro cõuiuii. Hic enim pertimuit ingurgitationem potatorum vel quia illi liberius maledicunt vel quia nimis ſubtile vinum ſtupefacit palatũ. ita vt non valeat guſtu. Timuit ergo ne poſſent percipere ſapores ſuaues epularum.

q EXVRDANT. Surdũ faciunt. ideſt hebetant. & dedit guſtui quod eſt auditus.

r INVERTVNT aliphanis. Vinaria vaſa maiora ſunt quibus vina e cella prompta in triclinium deferebant. Ex his autem vinum in aliphanos que poculorũ ſpecies ſunt transfunduntur.

ſ SECVTIS omnibus imis. Incepit nimia illa ingurgitatio a vibidio & balatrone hominibus perditis quos ſecuti ſunt omnes qui erant in inferiore parte thori. Nam mecœnas & Varus et reliqui egregii viri q primas in conuiuio partes tenebant a temperantia nõ recedebãt.

piſcis ille
t
Affertur ſquillas inter murena natantes
lance extenſa v
In patina porrecta, ſub hoc her⁹ hęc grauida inq̄t
Capta eſt, deterior poſt partum carne futura
ſcʒ piſcibus prodium oleum
·preſtantiſſimo.
His mixtum ius eſt oleo, quod prima venafri
x humoribus
Preſſit cella garro de ſuccis piſcis haberi.
vetuſto ex hac parte maris
Vino quinquenni verum citra mare nato
ius illud iure vinum aptum eſt.
Dum coquitur cocto chium ſic conuenit, vt non
quam vinū iſtud z mixtum
Hoc magis vllum aliud pipere albo nō ſine aceto
acetum ab oppido grecie corruperit
y
Quod mythimneam vitio mutauerit vuam
herbas illas
z .i.acres
Erucas virides, inulas ego primus amaras
coq̄ndo miſcere p.ut monſtrauit.
non lotos a
Monſtrauit incoquere illutos cotillos ethimos
tanq̄ꝫ eo tenenoſtiae
Vt melius muria, quod teſta marina remittat.
cum cenaremus ad ornandum cenaculum
Interea ſuſpenſa graues aulea ruinas
tunc
In patinam fecere trahentia pulueris atri
ventus in
Quantum non aquilo campanis excitat agris
conantue
b maiorem ruinā
Nos maius veriti poſtquam nihil eſſe pericli
vnde in terram iſſe pceterunt conuiue
c p.n.
Senſimus erigimur rufus poſito capite, vt ſi
adhuc iuuenis flebat
Filius immaturus obiſſet flere quis eſſet
flendi naſidienū
Finis, ni ſapiens ſic nomen tenus amicum.
ex triſticia
dicens
Tollere: heu fortuna, quis eſt crudelior in nos
quam tu
quomodo d
Te deus, vt ſemꝑ gaudes illudere rebus ☞
vir ſapiens
Humanis varius mappa compeſcere riſum
p.n. qui omnia ſolebat deridere
e
Vix poterat balatro ſuſpendens omnia naſo
naſidieno
Hec eſt conditio viuendi aiebat, eoq̄ꝫ
.i.condigne laudari non potes
f
Reſponſura tuo nunq̄ꝫ eſt par fama labori.
decet te ne decet
Te ne, vt ego accipiar ſante torquerier omni

t SQVILLAS. Piſcis eſt genere mollium eſt murena hic piſcis quocumq̄ꝫ tempore parit oua eius citiſſime creſcunt. Vulgus cum ſerpentibus illaſ coire putant. Ariſtotiles mirinuū vocat mareq̄ generat diſcrimeq̄ꝫ eſt quod murena varia & infirma eſt Mirinus vnicolor & robuſtus. denteſq̄ꝫ extra os habet in gallia ſeptētrionali murenis omibus in dextra maxilla ſeptenę macule ad formā ſeptētrionis aureo colore ſūt dum viuunt. nam pariter cū vita extinguuntur.

☞v SVB hoc herus &c. Senſus, hac poſita oratione locutus eſt heres. ideſt cœne dn̄s illam grauidam captā fuiſſe quia cum murenę peperint deturiore carne ſunt. Deinde demonſtrat quo pulmentario condiator ius eni ipſius cum oleo venafrano miſcebant.

x GARRO. Garrū liquamen eſt ex piſce ſale maceratis. is enim liquor ex ſale & piſce liquefactis preſertim ſcōbro fit.

☞y MYTHIMNEAM Ab vrbe leſbi vbi optimum ſit vinum. Vir. Qua mythimneo carpit de palmite leſbos.

z INVLAS. Bulbi ſpēs eſt
a CATILLOS. Monſtrauit vt echinos illotosi.q. dilutos melius remittat muria quam teſta marina.

b NOS maius veriti &c. Ruebat enim aulea at nos verebamur ne rueret domus.

c ERIGIMVR. ideſt liberamur a metu quemamodū deiicimur cum metu deprimimur. Rurſus deplorabat cœne interitū hic nebulo deiecto capite ex dolore, vt ſi ploraret interitum filii.

d ILLVDERE rebus humanis. Verba digna odio vt ita lamentetur rem minimā veluti ſi capitis periculū immineret.

☞e SVSPENDENS oīa naſo. Quia omnia deridere ſolebat. Et oſtendit anxium & cogitabundum. veluti in re grauiſſima & vtitur veluti paraſitus multa adulatione. et in re ridicula tragœdias excitat ex epicureorum ſententia quibus hec cœne perturbatio ſummū malum videri poſſit. Enumerat ergo herculeos labores in cœna parāda maxime in qua huiuſcemodi caſus euenire poſſunt.

f RESPONSVRA tuo nunq̄ꝫ. Superat factum tuas laudes. hoc eſt condigne laudari non potes. illi autem dicit balatro qui prebet conuiuium ideſt naſidieno. Latenter autem monet poeta ne facile adulatoribus aures cordis habeamus patulas. Nā minime decetq̄ꝫ quoſcumq̄ꝫ more frondiū quibuſcumq̄ꝫ flatibus flexibiles eſſe is potiſſime indecorum imo mortiferum eſt quos penes tā grādis poteſtas. vt quod velint facile exequantur. Nam & ſi quando leſerit obſtinata nō credendi duricies leuiter credidiſſe per ſepe multis fuit exicio. Quid obſecro ſtulticius q̄ꝫ quibuſcūq̄ꝫ fabellis aures cordis habere patulas & tā certiſſimis oib⁹ adhibere fidē cū tot hoīes videamus tot inter ſe variantia ineſſe cernamus ſtudia. & cū ita ſit omnes ne putabis vno eodemq̄ꝫ animo verba proferre. Nil ꝑfecto hac exiſtimatione ſtolidius circumſpecti quidem viri atq̄ꝫ conſtantis eſt negligere neminem. ſed vnumquēq̄ꝫ pretendere. & ne poſſit dein cognitis precipiti ſentētia falli ſe in ipſum colligere. & .q. e ſpeculo mentis librato iudicio intueri. quis verba faciēa quid ob meritū. quis in quē facta. quo in loco. quo in tēpore iratus an quiet⁹ animo hoſtis an amicus. Infamis aut honeſtus homo ſit.

g AGASO. Proprie dicit̃ ſeruus qui iumenta curat. hic autem ſatyrice eſcarum miniſtrum agaſonem appelauit quẽ vulgo dicunt inferiorem

☞ h SED conuiuatoris vti. Quemadmodũ dux exercitus in aduerſis rebus ꝓbatur vtrum ſciat bene opitulari ſuo exercitui. et tutari illũ Nam & fœlicitas etiã & imperium milicie celat. ita & cõuiuatoris prudẽtia in aduerſis rebus probatur. quemadmodum ſciat conſolari ſuos conuiuas.

i DII tibi. Homo vanus adulatione demollitus omnia ſe illi debere putat. & propterea omnia precatur & poſcit ſubito ſoleas vt in culinã preparans cœnã reſtauraret.

k SOLEAS poſcit. Nam in thoris et conuiuio ſine calceis erant.

l NVLLOS mallẽ. Hoc hora. ideſt magis vellẽ hos cœnantes ſpectaſſe. quã quoſuis ludos.

☞ m VIBIDIVS. Cõtinuat narrationem fundanius. et hũc bibacitatis notat

n MVTATE frontis. Redibat enim letus cũ epulas reſtauraſſet. & caſum fortunę ſua arte emẽdaturus eſſet.

occupatum ſit
intentum
Sollicitudine diſtrictum, ne panis aduſtus
offa
Ne male conditum ius apponatur: vt omnes
Percincti recte pueri comptiq; miniſtrent
tapeta
Adde hos preterea caſus: aulea ruant ſi
quemadmodũ
g ſeruus q̃ adminiſtrat mẽſe
Vt modo ſi patinam pede lapſus frangat agaſo:
h ſicut
Sed cõuiuatoris vti ducis ingenium res ☞
oſtendere res ꝓſpere
Aduerſe nudare ſolent: celarę ſecundę
& agit gracias ſibi i
Naſidienus ad hęc. tibi. dij quecunq; pręcaris
q.d. dij tibi dent cõmodo quecunq; precaris.
Commodo dent. ita vir bonus es cõuiuaq; cõis
k naſidienus qualibet menſa
Et ſoleas poſcit. tum in lecto quocunq; videres
ſonare diſperſa murmura
Stridere ſecreta diuiſos aure ſuſurros:
l
Nullos hijs mallem ludos ſpectaſſe: ſed illa
rñdit fundian⁹ cõuiua
m
Reddere agę: quę deinceps riſiſti: vibidius dum
ſeruis ex ruina iſta vaſculum.
Querit de pueris, num ſit quoq; fracta lagena
eo
Quod ſibi poſcenti non dentur pocula: dumq;
ſ. naſidienus iocis viro illo
Ridetur fictis rerum balatrone: ſecundo
dixit iterum hilarior q̃ prius ſicut
balatro o n ingenio
Naſidiene redis mutate frontis vt arte
quia tapeta caſum fecerant poſtea ſunt
aduerſam
Emendaturus fortunam: deinde ſecuti
o lance illa
Mazonomo pueri magno deſcripta ferentes
Membra grauis ſparſi ſale multo: non ſine farre
ferentes auctum
p
Pinguibus & ficis paſtum iecur anſeris albi:
humeros
Et leporum auulſos vt multo ſuauius armos
commedit
Qua ſi cũ lumbis quis edit: tum pectore aduſto
tales aues ad menſam
parcentes lumbis.
Vidimus & merulas poni: & ſine clune palũbes,
ſ. eſſet ad commedendum
q
Suauis res: ſi non cauſas narraret earum &
naſidienus dominum
vindicari
Naturas dominus: quem nos ſic fugimus vlti
ita vlti de appoſitis cibis
Vt nihil omnino guſtaremus: velut illis
venefica illa noxior
r
Canidia afflaſſet peior ſerpentibus aphris.

Finiunt Libri Sermonum.

o MAZONOMO. Naſis ſpecies.

p FICIS. Nam iecur in anſere laudat̃ preſertim ſi ficubus auis poſtea ſit. Farralib⁹ enim in magnam amplitudinem creſcit iecur anſerinum. Exemplum quoq; lacte mulſo augetur. Queſtio tamẽ eſt quis primus hui⁹ rei auctor fuerit. Scipio an metellus vir cõſularis an M. ſeſtius eques romanus. Rome in veneratione fuerunt anſeres quia clangore ſuo canes cuſtodeſq; excitando capitolium ab irruptione gallorum ſeruarunt. Propterea q; cenſores cibaria anſerum in primis locãt. Anſer lacydi philoſopho ita ſemper adheſit. vt neq; domi neq; foris vſq; ab eo diſcederet

☞ q SVAVIS res ſi nõ cauſas et c. Suaues epulę erãt ſed ille eas in ſuaueſ reddebat nos miſere longo ſermone fatigando. dum ſingularium naturam docere nos & cauſas voluiſſet in quo loco notat poeta epicureorũ longiſſimos atq; friuolos & vanos de phiſicis ſermones. Sed tedio orationis faſtidit in illũ vlti ſumus nil comedendo: hoc enim graue eſt domino cõuiuii intactas ergo epulas reliquimus veluti ſi canidia que anhelitu ſuo ſeuior eſt ſerpentibus illas afflaſſet.

r APHRIS ſerpentibus. i. aphricanis. Ibi eni lybia eſt harenoſa in qua omnis generis ſerpentes abũdant. & propter calorem regionis et aquę inopiam ſeuiſſime nocent.

Argumentum epiſtole prime.

p Rohemij munere fungit̃ hæc epl̃a. nam cũ grauiore iam etatę cõſtitutus teneriora poemata ob mittere (quãuis mœcenatis rogatu ea ſuſcepiſſet) & res grauiores atq; ex intima philoſophia depromptas vt ſibi ciuibuſq; ſuis ꝓdeſſet lr̃is mãdare decreuiſſet. Excuſat ingraueſcentẽ ętatẽ veluti laſciuioribus nequicijs ineptã: & veluti p̃terite negligẽtie penitẽtia ductus ſuã in hæc ſtudia ꝓperatõẽ deſcribit: Captat igit̃ beniuolentiã a pſona mœcenatis cũ illũ dignũ ꝓnũctiet / & qđ olim laudat⁹ ſit & qđ rurſũ deinceps laudandus captat a ſua: cũ ſe veluti memorẽ gratũq; beneficiorũ cõmendet. Captat a re ipſa que ad communẽ omĩnũ vtilitatẽ pertineat / cũ ab eadem re magnitudine vtilitatis propoſita / auditores in ſummã attentõem adducere valet. Quã dũ proponit ſimul ac docilitati inſeruit. h. d.

a PRIMA dicte. Flacci epiſtolarũ libri titulo tãtũ diſſimiles a ſermonibus ſunt. Nã & metrũ & verborũ cõmunis aſſũptio ſui vltimos ipſe teſtat̃. mecęnati cũ dicit finire ſe operã velle. et philoſophie malle inſeruire. Sẽſus autẽ eſt Dicit quod tm̃ philoſophie incũbere voluerit. ſed mecœnatis rogatu cogat̃ iterũ poema aſſumere vt patet i argumẽto

Epiſtola prima ad Mecce.

laudate
p Rima dicte mihi ſumma dicende camæna
ꝓborum: quid i. 3 valeã lyricis.
Spectatum ſatis & donatũ iã rude quæris

b DICTE laudate. Virgi. Cui non dictus hilas.
c SPECTATVM. vel probatũ. Virg. Et rebus ſpectata iuuentus. vel ſpectaculum. quia tranſlationẽ a gladiatorũ ſpectaculo ſumpſit
d RVDIS. Secũdũ priſcianũ virga eſt qua donati gladiatores a gladiatura ceſſabãt. Iuue. Hic ſergi⁹ idẽ accepta rude accepiſſet dicto videri

vt ſcʒ ludicra ſcribam]
d e
Mecenas iterum antiquo me includere ludo
que prius fuit q̄ndo lyrica ſcripſi
f
Non eadem eſt ætas: non mens veianius armis
templa quiprius ſolebat apparare inter pugiles
Herculis ad poſtem fixis latet abditus agro:
ideo nūc latet.
Ne populum extrema totiens exoret harena
inducit aliā ratōem quare a lyricis ceſſet
Eſt mihi purgatam crebro qui perſonet aurem:
o horati effatigatum ſapiens
Solue ſeneſcentem mature ſanus æquum: ne
equus tuus
Peccet ad extremum ridendus: & ilia ducat:
motus his ratōnibus depono
g h
Nunc itaqꝫ & verſus & cætera ludicra pono:
ꝛ vale. totus circa hoc
i verſor
Qd verū atqꝫ decens curo. & rogo: ꝛ oīs in hoc ſū
illa cogitata repono manifeſtare
.i.cōmendo talia ſcripture
Condo et compono quæ mox depromere poſſim
quia ego curo quid rectum magiſtro cuius ſentencijs tuter
non ſ.a me k
Ac ne forte roges: q̄ me duce quo lare tuter
ideo dico tibi
ſum
Nullius addictus iurare in verba magiſtri
ſed themaſis velocitas ingenij
k .i.ad quamcunqꝫ ſentenciam
Quo me cunqꝫ rapit tempeſtas deferor hoſpes
peripatheticus q̄ de ſcola ad .i.quandoqꝫ fio
ſcolam ambulant l ſtoicus
Nunc agilis fio. & merſor ciuilibus vndis
quantum ad cuſtodiā virtutis quantū ad penā inferendā.
Virtutis veræ cuſtos rigiduſqꝫ ſatelles
q̄nqꝫ illius epicuri doctrina accedo.
m
Nunc in ariſtippi furtim precepta relabor
dicit ſe rebus ſuis large vti
Et mihi res non me rebus ſubmittere conor
ſicut q̄ pmiſerat ſe venturam
n ꝛ non venit ſicut
Vt nox longa quibus mentitur amica. dieſqꝫ
ſcōm ſimile operarijs qui p mercede laborant tardus
ſicut
Longa videtur opus debentibus. vt piger annus
pueris grauis diſciplina nouercarū
o p
Pupillis quos dura premit cuſtodia matrum
ita etiā o .i.pterevūt ad modū fluentis aque
horatio
Sic mihi tarda fluunt ingrataqꝫ tempora. q̄ ſpem
retardant tractandi.
prudenter q
Cōſiliumqꝫ morantur agendi gnauiter. id quod
reſpicit pmā cōparatōem ſcōam cōparatōem reſpicit.
Aeque pauperibus prodeſt locupletibus atqꝫ
reſpicit tertiā comparatōnem damno fuerit
Aeque neglectum pueris ſenibuſqꝫ nocebit
oportet r defendam ratōnibus
Reſta vt his ego me ipſe regam. ſoletqꝫ elementis
ecce documenta quibus dicit ſe defenſurū
s
Non poſſis oculo quantum contendere lynceus:

e LVDO. arte. Nam ludū latini iocum dicunt vbi ars aliqua traditur. Eadem ętas Diuerſe enim etates diuerſa ſtudia habent. Qua propter mutatione ętatis. fit mutatio mentis & voluntatis.

f VEIANIVS. Gladiator fuit non ignobilis qui aduentante ſenectute ab arte diſceſſit. Erat autem de antiquorū cōſuetudine vt q ab artificio aliquo diſcederet arma & inſtrumenta ſui artificii in tēplo eiuſ dei ſuſpēderet. in cuiꝰ tutela eſſet id artificium quoniam ergo gladiatura & robuſtū & laboribus inuictū corpus et animū in periculis intrepidum requirebat. idcirco herculi omniū heroū maximo conſecrata eſt. Ergo vt in carminibus arma veneris in veneris templo ſuſpendit. ſic nūc gladiature arma herculi conſecrat & a poſtibus eius templi pendere vult. Sic et maro i bucolicis. hec arguta ſacra pendebit fiſtula pinu

g VERSVS et ludicra. Nō ergo omnes verſus. ſed eos qui ad ludos. i. ad res laſciuiores pertinent. Ludicra omnia que ad ludos pertinent et ipſe exercitatiōes circa ludos & illarum inſtrumenta ludicra appellantur.

h PONO. Non vt in ſecordia degam. ſed vt ocium mihi datū ad maiora cōuertā.

i QVOD verum atqꝫ decens. vtramqꝫ philophiam ſignificat phiſicen que circa veri inueſtigationē conſiſtit & ethicē que vite magiſtra ad rectas condecenteſqꝫ actiones nos perducit. Naturali enim philoſopho ſatis eſt. verum quid ſit cognoſcere. Morali autem quod rectum iuſtūqꝫ eſt noſſe nō eſt ſatis niſi recte iuſteqꝫ agat. Opus enim moralis virtutis non cognitione ſed actioue perficitur.

☞ k QVO me duce. &c. Nulli ſecte addictū ſe ait. ſed ex omnibus quicquid optimū ſit dicturum promittit.

l ET merſor ciuilibus vndis. Inter ſtoicam ſectam & epicureā iactari ſe ait. Et ideo ſe vndis ciuilibus mergi dixit. Quia ſtoici adminiſtrationem reipub. probāt Epicurei voluptatem. ide furtim ſe relabi ad eam ait.

☞ m NVNC in ariſtippi. Quia Ariſtippus epicuree ſecte princeps fuit.

n VT nox lōga. Mirus progreſſus & ſapientia atqꝫ artificio accumulatus primo etiā grauiore iam ętate ea que leuiora & adoleſcentie condonanda ſunt relinquenda iudicauit. deinde grauiora et que ad bene beateqꝫ viuendū pertinent inquirenda propoſuit Sed cū ad verū inueniēdum optimo duce opus ſit. ex omnibꝰ philoſophorū familiis achademicos tanqꝫ excellentiores delegi. Verum cū neqꝫ nugas omittere. neqꝫ ſeria ꝓponere. neqꝫ ad illa recta ratione ac vitia progredi ſatis eſt. niſi eodem ardentiſſimū ſtudiū quo omnis ſecordia amoueatur acceſſerit. Idcirco tribus efficaciſſimis cōparationibus quanto animi ardore hęc proſequaꝛ mire exprimit. Vt nox & c. Omnes cupiditates ardorem habent: ſed nulla magis animū egrotum inflammat. quam cupiditas rei amate potiendę. ac hęc ipſa augetur cū ſpes prouenit ex amice promiſſis.

☞ o PVPILLIS quos: Sunt cupiditates in puero & adoleſcēte inſamatiores: quā in ceteris etatibus. has autē minime explere poſſunt qui ſub alieno imperio conſtituti. nihil ex ſuo arbitrio agere poſſunt. Ardent ergo exire e poteſtate illius que maxime ab iis quas capiunt voluptatibus arcent.

p DVRA. Epithetō diſcretiuū. Nam ſunt quoqꝫ indulgentiores matres quarū iperiū nō ita exhorreat pupillū.

q ID quod. Maxima laus ſui ꝓpoſiti. cū huiuſcemodi illud affirmet. quod obſeruatum omnibus proſit. neglectum omnibus noceat.

r HIS elemētis. Modeſta locutio. nō enī tm̄ ſibi arrogat poeta. vt ſe abſolutiſſimꝰ virtutes acqſiturū dicat ſed principia q̄dā ex qbus poſſit pficī virtus que tm̄ ꝓſunt vt rectiſſime dixiſſe videaꝛ ariſtotiles ipſū principiū eſſe plus quam dimidium totius.

ſ NON. His mdet q a ſtudio ſapiētie deterrentes negāt pfectā ſapiam queqꝫ aſſecutū. dicēs cōtētos nos eſſe debere q̄tulocūqꝫ ꝑcepto. eo enī vtiqꝫ deteriores nō erimꝰ. Et hāc ſniam pulcra ſiſlitudie ꝓbat. Nā cōducere ait lippis vt q̄uis ad integrū videndi ſenſum redire deſperēt. tm̄ eo collirio vngātur quo cecitatem arceant.

t NEC quia deſperes. Nã q̄uis non habeas corpus ita robuſtũ vt glyco athleta inuictus. non tamẽ ita negligẽda eſt illius cura vt in cyragram incidat. Nam ſi nõ robuſtiſſimo tamen ſano vti poteris.

v EST quoddã & c. Quia ſi aliq̄s dicat. q̄d ſtudes philoſophie rebus cũ nõ poſſis ad ſummam philoſophiam peruenire.

x FERVET auaritia. Quia peſſimũ eſt omniũ viciorum auaritia inde incipit que ſi non poſſit in homine non ſapiente penitus tolli. poteſt tñ leniri & minui. Dixit autem feruet. ideſt eſtuat. Nã ipſa cupiditas eſt habendi. et oẽs cupiditates ardores ſũt.

y SVNT verba & voces. ideſt precepta que ſi obſeruẽtur auaritiam minuãt verba que ſcripta ſunt a priſcis philoſophis. Voces que promũtur a viuentibus.

z MORBI. vicii. Nã ſtoici morbos animi vitia appellãt teſte Cicerone in tuſculanis.

a LAVDIS amore. Poſt auaritiam iure ambitionem ponit.

b PIACVLA. Nam quia ſcelera quibuſdam ſacris expiabant. que piacula diceban tur placuit ſanctiſſima philoſophie precepta quibus vicia remouent piacula appellare.

c TER. Alluſit ad ſacrificiũ quia piaculũ dixerat. Nã ternarius numerus in diuinis pfectus eſt Virgilius. Terna tibi hec primũ triplici diuerſa colore licia circũdo terq; hec altaria circum effigiem duco numero deus ĩpare gaudet.

d FERVS. Nam homo vicia ſuſcipiẽs ſequitur immanem feram. Deinde efferatus exuendo vitia paulatim feritatem deponit. & niteſcit cultura philoſophie. vt ager boni agricole cultura.

recuſes — tu exiſtens — curari
Non tamaen idcirco contemnas lippus inungi:
t ideo ſc3 — non ſperes — membrorũ fortitudinem — pugil fuit
Nec quia deſperes inuicti membra glyconis
ab effectu — tuum — curare
Nodoſa corpus nolis prohibere chiragra:
adeptari q̄d vire — ad aliquod ſpaciũ — conceditur — pcedere
v Eſt quoddam prodire tenus: ſi non datur vltra:
incenditur — ſi es cupidus — tuum.
x Feruet auaritia miſeraq; cupidine pectus
in hoc meo libro — pverbia que ſunt a priſcis philoſophis ſcripta
y Sunt verba et voces: quibus hunc lenire dolorem
ſi non omnia — fugare — viciorum
z Poſſis, & magnam morbi deponere partem,
populari fauore — glorioris — remedia
a Laudis amore tumes: b ſunt certa piacula: que te
finitũ p infinito — iuuare
c Ter pure lecto poterũt recreare libello
notat inuidiã — iram — accidiã — gulam. — luxuriam
Inuidus: iracundus: iners vinoſus: amator
generaliter dico — victoſus — a viciorũ ſeruitute liberari.
d Nemo adeo ferus eſt: vt non miteſcere poſſit
pbeat
Si modo culture pacientem commodet aurem
virtuoſum & bonum eſt — maxima
e Virtus eſt vitium fugere: & ſapientia prima
tu — cum tñ non ſint
f Stultitia caruiſſe. h vides que maxima credis
paupertatẽ — q̄ paupertatem ſequitur
Eſſe mala, exiguũ cenſum turpemq; repulſam
fugias — anime — corporis — periculo
Quanto deuites animi capitiſq; labore:
non piger — gentem in cognitam
i Impiger extremos curris mercator ad indos
ecce pericula — deuitans — montes — fulminũ
Per mare pauperiem fugiens per ſaxa per ignes
non — indiſcrete & abſq; rõne — quia non ſunt bona
Ne cures ea quæ ſtulte miraris: & optas
in patria tua & ſine periculo — ſapientiori
Diſcere & audire & meliori credere non vis:
villas — vbi vie cõcurrũt — pugnabit
k Quis circum pagos & circum compita pugnax
quis ſc3
Magna coronari contemnat olimpia. cui ſpes
labore
Cui ſit conditio dulcis ſine puluere palme.

e VIRTVS. Quamuis virtus ſit firmus habitus in ratione bene ſuſcepta. tamẽ quoniam non poteſt intrare animũ virtus. niſi cõtrariũ eius ſcilicet vitium prius remoueatur. videtur eſſe initium virtutis ipſa viciorum fuga.

g STVLTICIA caruiſſe. Nam omnium vitiorũ mater ſtulticia eſt.

h VIDES que maxima. Qui ſtulticia caret cognoſcet nil melius eſſe virtute. quare ab ea perfecta virtutem ceteris omnibus prefert. Nam et que bona putamus caduce natura expetimus & contra mala fugimus. Quapropter ſi paupertatem quia malum id putamus tot piculis laboribuſq; fugimus. quanto magis viciũ fugiemus. ſi id maximũ malũ intelligimus.

i IMPIGER extremos. Locus a maiori. Nam ſi vt paupertatemque aut non eſt malum. aut certe paruũ eſt malum tu curris vſq; ad indos gentẽ nobis incognitam et a nobis longiſſime remotã. nõ tuo itinere ſed per piculoſiſſimã nauigationẽ & aſperrima ſaxa. i. montes quãto magis in tua patria & ſine periculo & labore debes diſcere & audire. ſ. rationes & crede re meliori. i. ſapientiori vt pariter & rationibus doctus et auctoritate motus non cures ideſt nihil facies ea que tu miraris & optas ſtulte. quoniã bona non ſunt.

k QVIS circũ. Senſus eſt. Nullus erat q pugnet in viliori bus plebeiſq; certaminib' qualia ſunt in pagorũ compitis qui quidem recuſet corona ri in certamine olympico maximo nobiliſſimoq; omniũ ſi poſſet coronã ſibi ſine puluere. i. ſine certamine acquirere. Quapropter & tu qui vt minor a bona aſſequaris tantũ laboras puto voles eodem labore etiam maiora bona acquirere.

l VILIVS argentum. Cauſam quare diuitias virtuti ꝑponat oſtendit eſſe quod ipe pluris eas ex vulgi opinionē faciat quam virtutē. Et vulgus inducit ita loquens.

m HEC ianus. Hic intelligit Ianū pro mercatoribus a quibus colitur quoniā templum ſuū habebat inter duo foca & propterea dixit ianuſ ſummus ab imo. q. d. ſi incipias ab ima parte vnius fori vſq; ad ſummam alterius omēs mercatores hoc clamabunt. habebat autem plura tēpla ianus ſed in hoc ſacratus erat. cuius rei teſtimonio eſt. Oui. in lib. faſti. cuius verſus ſūt. Cum tot ſint iani cur ſtas ſacrat⁹ in vno. Hinc vbi iuncta foris templa duobuſ habes. Erāt autem fora boarium & piſcarium.

n SI quadrīgētis. & c. Senſus. Quamuis ſit tibi animus. i. ſapientia & mores. i. virtutes morales i vtraq; philoſophia. et ſi ad tantam doctrinā atq; probitatē addas linguam & fidem. i. eloquētiam adiunctam probitati. Quequidem res faciunt hominem perfectiſſimū & abſolutiſſimū. vt iure poſſis nobiliſſimus appellari et deſint tibi ſex vel ſeptem ad ſummā equeſtrem. non inter ſenatorium aut equeſtrem ordinē ſed inter plebē annūeraberis.

o PVERI ludentes. Erat enī a priſcis illis optimis viris qualis fuit aut Curi⁹ quē neq; pyrrhus neq; ſamnites corrūpere potuerunt. aut camillus. cuius virtute roma a gallica ſeruitute erepta eſt. Erat inq; carmē pueris inſtitutū quod illi canerent cuius eſſet ſententia eum vere regē eſſe qui recte ageret

p PALLESCERE. Nam ſcelera a nobis cōmiſſa ſemper nos vexant & ſtimulant conſcientia. hic recte Iuuena. prima eſt hec vltio quod ſe iudice nemo nocens abſolui tur. Et paulo infra. Nocte dieq; ſuum geſtare in pectore teſtem. Spartano cuidā reſpondit pythia vates.

minus valens — eſt vilius.

l Vilius argentum eſt auro virtutibus aurum.

acquirenda

O ciues ciues querenda pecunia primum eſt

querenda — mercator — m

Virtus poſt nummos: hæc ianus ſūmus ab imo

aſſidue — iterum canent. — ab alijs — q̄a placet eis

Pærdocet: hæc recinunt iuuenes dictata ſeneſq;

ſiniſtro — .i. habentes loculos ſuſpenſos

Leuo ſuſpenſi loculos tabulamq; lacerto:

n Si quadringentis ſex ſeptem milia deſunt:

ſis ſapiens — morales virtutes — ꝓbitas — eloquentia

Eſt animus tibi: ſunt mores: & lingua fideſq;

in plebeio or dine ſedebis. — conſtituit ratōem romanorū. — o

Plebs eris: at pueri ludentes rex eris aiunt:

.i. iuſte — iu hac lege puerorū — firmus ſtabilis vt murus ex ere factus.

Si recte facies: hic murus æneus eſto

ſic ſc3 — .i. nullam in ſe habere cōſcientiam que eſt de malo — p

Nil conſcire ſibi: nulla palleſcere culpa.

ſententia roſcij — plaudientis — q — ſic

Roſcia dic ſodes melior lex: an puerorum

cantilena puerorū — r — nenia

Nenia: quæ regnū recte facientibus offert:

virtuoſis — inſtituta — ꝗ tribus eſt romanorum — tribus eſt romanorū

Et maribus curijs & decantata camillis

an ne ille — rectius — mente — vt — vtilitatem — s

Is ne tibi melius ſuadet. ꝙ rem facias: rem

facere — vt decet.

Si poſſis recte. ſi non: quocunq; modo. rem

aſpicias — carmina — ꝑ puppū. — t — v — x

Vt propius ſpectes lachrimoſa poemata puppi

ſuadet ille. tibi melius — reſiſtere — aduerſe — y

An qui fortunæ te reſponſare ſuperbæ.

a vitijs — non incuruatum vitijs

Liberum & erectum preſens hortatur. & optat

ſed — interroget. — z

Quod ſi me populus roman⁹ forte roget. cur

ſicut fruor — ſententijs — ſequor

Non vt porticibus ſic iudicijs fruar iiſdem.

poſtponā ea ſc3 — ppl'us romanus

Nec ſequar: & fugiam. que diligit ipſe. vel odit

illud ſc3 — q̄ ſe egrotū fingebat — callida

Olim quod vulpes ægroto cauta leone

reſpondebo

Reſpondit. referam. quia me veſtigia terrent

leonem

Omnia te aduerſum ſpectantia, nulla retrorſum

q ROSCIA lex. A roſcio othone lata de qua dictū eſt. Sententia eſt. vtrū melior ſit lex othonis qua incendimur ad rem augendam. vt poſſumus in quatuordecim ordinibus ſedere.

r NENIA. Carmen funebre, de quo dictū eſt. ſed hic laudes virtutiſ neniā appellat

ſ IS ne melius. Senſus Nemo tam malus eſt qui nō diligat virtutem et oderit vitiū verū auaritia impulſi quod recta via nequeūt. praua querunt.

t VT propius. i. vt ſedeas in quatuordecim ordinib⁹ qui propinquiores ſūt orcheſtre in qua ludi agebantur.

v LACHRIMOSA poemata. Cuius argumentū ex miſeriis que in eo continebātur lachrimas ſpectatoribus concitabant.

x PVPPI Puppius ea tempeſtate poeta tragic⁹ fuit. poſuit autē huius fabulas pro omni ſpectaculo. puto autē ignobilem fuiſſe poetam.

y FORTVNE ſuperbe. Quia nemine placabatur e

y QVOD ſi me. & c. Oſtēderat ſe longe diuerſam opinionem a populo habere cū nō in diuitiis vt ille. ſed in virtute ſūmū bonū ponat. Nūc affert rationē quare non vtatur eodem iudicio. quam tn̄ ex apologo eſopi promit. viderat olim vulpecula aſtuta fera multorū animaliū veſtigia apud leonis antrū. ſed ita tn̄ vt oia eſſent ingredientiū & non exeuntiū qua cōiectura rata. id quod erat ideo nō redire ingreſſas feras. quod leo illas voraret noluit ingre rogātiq; leoni cur nō ingrederetur. ſic ſigna ſunt que perniciem imitentur poete non dari ſibi reditū a vitiis ſi ad illa ingreſſus fuerit.

que innititur multis conſilijs   quam ſententiam
a   ad acquirendas diuitias   b
Belua multorũ capitũ es. nã quid ſeqr: aut quem
cupis   cõmunia.
c   id
Pars hominum geſtit cõducere publica: ſunt qui
edulijs   alliciunt cũ deceptiõne.

Fruſtis & pomis viduas venentur auaras
alliciant   ſunt qui   poſcant
e   z ſine herede   f
Excipiantq; ſenes quos in viuaria mittant:
alijs romanis   augetur   vſura   ſed
g   cenſus
Multis occulto creſcit res fœnore verum
ſit
h
Eſto alijs alios rebus ſtudijſq; teneri:
romani   per   per   laudantes

Idem eadem poſſunt horam durare ꝓbantes
toto mundo   vbi balneum callidũ eſt
k
Nullius in orbe ſinus bais prelucet amœnis
ſcʒ diues qδ nullus locus ſit amenior bayis
l
Si dixit diues: lacus & mare ſentit amorem
ad locum   diuitis   corruptus appetitus
m   hero   n
Feſtinantis heri: cui ſi vitioſa libido

erit   ꝓ auſpicio   ferrea inſtrumenta   ad locum illum.
o
Fecerit auſpicium cras ferramenta theanum
tunc dicet diues   mantalis
portabitis   p
Tolletis fabri: lectus genialis in aula eſt:
ophabilius.   caſta

Nil ait eſſe prius melius nil celibe vita:
genialis lectus in aula   ſolos felices eſſe maritos
q
Si non eſt: iurat bene ſolis eſſe maritis
deũ illũ marinũ.
r
Quo teneam vultus mutantem prothea nodo
facit   vbi cenat
ſ
Quid pauper: ride: mutat cenacula lectos:

Balnea: tonſores: cõducto nauigio æque
pauper   portar   priuata nauis hñs tres ordines remorũ
Nauſeat: ac locuples: quem ducit priua triremis
hñs curtatos capillos
t
Si curtatus inequali tonſore capillos
genus eſt camiſie
v   piloſe
Occurri: rides ſi forte ſubũcula pexæ
ꝓpter vetuſtatem   diſconuenit.
Trita ſubeſt tunicæ: vel ſi toga diſſidet impar
o mecenas facis   eſt ſibiipſi contraria tunc ridere deberes.
Rides: quid mea cum pugnat ſententia ſecum:
prius   contempſit.
Quod petijt ſpernit / repetit qδ nuper amiſit
feruet   diſſidet   a recto tramite
Aeſtuat: & vite diſconuenit ordine toto

a BELVA multo. Crudeliſſima fera eſt auaritia cum auarus & ſibi et aliis noceat & habet multa capita. quia variis vtitur cõſiliis variiſq; artibus ad res aut vi. aut fraude acquirendas. Capita enim iuidicia & conſilia dicimus.
b NAM quid. Quaſi qδ conſilium aut quem. Nã & omnes iniqui ſunt. et omnia eorum conſilia deprauata.
c CONDVCERE publi. Vt ſunt publicani qui vectigalia redigunt & rempubli. & priuatos in illis decipere conantur. Sic etiam qui aliquid faciendum aut curãdũ publicitus conducunt etiam ſordida de qbus Iuue. Quis facile eſt edem conducere flumina portus & c.
☞ d. SVNT qui fruſtis: Carpit captatores hereditatũ de quibus abunde in ſermonibus dictũ eſt. Hi & piſcatoribus cõparantur qui eſca piſces decipiunt qua propter plures adnabũt tinni dixit in ſermonibus & venatoribus etiam comparantur.
e EXCIPIANT. Dolo capiãt. Ea enim propria verbi notio eſt. Vir. Excipit incautum patriaſq; obtruncat ad aras.

f IN viuaria. Quemadmodum capti piſces mittuntur in viuaria ita & ipſe captos cuſtodit ſenes ne euadant.
g MVLTIS occulto & c. Tertium genus auarorum qui fenerant. Occulto autem dixit. qa occulte agãt. vt ignominiam vitent. vel occulte fœnere. quia id damnũ a principio paruum appareat. & occulte creſcat.

h ESTO. Oſtendit maiorem leuitatem. dicit eni Eſto ideſt concedo vt diuerſa ſentiant homines. ſed nõ in propoſito perſeuerẽt.
i NVLLVS. Probat leuitatem.
k PRELVCET baiis. Magis lucet quã baie luceant.
l LACVS & mare. Nam & lacus lucrinus in baiano eſt. et mare ſinum baianum habet.
m FESTINANTIS. ſ. illic edificare. Si quis igitur baias laudauerit. ſtatim mouetur diues qui in baiano agrũ habet. vt ibi edificet.
n VITIOSA libido. Perpetuum illius epithetum eſt. Nam libido corruptus appetitus eſt. Qui vero rationi obtemperat volũtas & non appetitus dicitur.
o FERRAMENTA theanum. Nam mutato conſilio teani edificare parat. Teanum autem oppidũ nõ procul a ſora & nola. quod cognomine ſidicinum dicitur. Aliud etiã in apulia Strabo non procul a cannis dicit.
p LECTVS genialis. Is proprie eſt qui nouis nuptiis ſternitur ſic dictus. quia gignendi cauſa paratus ſit. ſed hic poſuit ꝓ vxore vt ſit ſententia. Quod ſi vxorẽ habeat propter vite inconſtantiã cupiat eſſe ſine vxore et amet vitam celibem.

q SI non eſt. & c. Senſus. ſi nõ eſt lectus genialis. i. vxor nil melius putat eſſe cõiugio Nam quicunq; vitiis laborat animo quieto eſſe nõ poteſt. ſemper res nouas deſiderat non intelligens inquietudinem illam non prouenire ex conditione rerum preſentiũ. ſed ex animi perturbatõe
r PROTHEA. Pro mobilitate animi ponit per quãdã tranſlationem vel potius per allegoriam. Nã deceptio ipſa & mendaciũ quo ſibi ea elegit pro bonis que bona non ſunt. inducit ſemper per preſentium penitentiam quoniã non ibi bonum quod putabat inueniat. Ceterum repete hic prothei fabulam que hec tibi aperiet.

ſ QVID pauper. Nam cũ non poſſit mutare regiones mutat in eodem loco manſiones conducto nauigio. cũ id ſuo ſumptu ſibi conficere nequeat.
☞ t SI curtatus. & c. Mira profecto ſtulticia vt minimis erratis circa cultũ corporis ac veſtiũ vehementer offẽdamur. Erroribus autẽ quibus ipſe miſer ſecum pugnat non offendimur.
v SVBVNCVLA. Veſtis eſt iterior ait eni Varr opoſtq; binas tunicas habere ceperunt inſtituerũt vocare ſubũculã & induſiam.

x SOLEMNIA.i.Maxi-me inſanire vt ea inſania ita excellat alias iſanias. vt ſacra que ſolennia appellãt reliqua ſacra excellũt. Vel dixit eo furore rapi quo in ſolennib⁹ aliquorũ deorũ vt bachi & ceteris rapi conſueuerant.

☞ y NEC medici. Et vt altrebilis excludat furorem illum diuinum adiungit nec medici credis. Nam quiaut alterius humoris affluentia peccat inſanit et in eã quam manã greco verbo appellãt cadit. & medico curãdus traditur et illi bonorũ ſuorũ curatione interdicit. Traditq; a pretore curator vnus ex iis q ꝓpinquior in gẽtilitate eſt. nõ credis igit̃ me indigere curatore in tanta inſania.

z CVM ſis. q. d. ego me tutele tue cõmiſerim & ex te totus pẽdeã vt ſit hec ſnia ſi cui cõmiſi meũ ꝓciniũ ſtomacharis et offẽderis ſi occurro tibi vnguib⁹ male ſectis. quãto magis deberes moueri ſi me inſanire videres.

edificata dirruta ꝛ rotunda quadratis
Diruit. ædificat: mutat quadrata rotundis
diſſidet tra mea ſententia x
Inſanire putas ſolennia. me neq; rides
qui me curat ab illa inſania
y Nec medici credis nec curatoris egere
defenſor
A prætore dati: rerum tutela mearum
tamen indigneris
z Cum ſis: & praue ſectum ſtomacheris ob unguẽ
in te ſpem habentis
De te pendentis te reſpicientis amici
ad vltimũ dico tibi ſolo deo
a Ad ſummam: ſapiens vno minor eſt: ioue diues
dignus honore moribus dñs dominantium
Liber honoratus: pulcher: rex deniq; regum:
b ſapiens eſt quando et
Præcipue ſanus: niſi cum pituita moleſta eſt.

☞ a AD ſummã. Optima cõcluſio ex ſuperioribus. Nã ſi hoies propter inſaniã incidunt. & miſeri efficiunt̃. qui ex virtute viuũt ſapiẽtes erũt & oibus bonis abundabũt Concludit igit̃ ex paradoxo ſtoicorũ. Solos ſapiẽtes liberos eſſe. ſolos diuites. ſolos reges. ſolos deniq; oia. atq; ita excellere. vt excepto ipſo deo. nil maius ſapiente ſit.

b PRECIPVE ſanus. Sũt qui velint ironice dictũ in paradoxon ſtoicorũ & pituitã ꝓ vana gl̃ia poſita eſſe. quod nõ videt̃ veriſimile vt eludat in re tã graui. Sed qm̃ ſanitas ad animũ & ad corpus refertur dicemus ſapiẽtẽ ſano aio ſꝑ eſſe quod in ſua poteſtate ſit. corpore aũt eſſe ſanũ. quia nihil cõmittit vnde morbus ꝓuenire poſſit. niſi forte corporis imbecillitate reddat̃ nõ ſanus cum aliquis humor in eo peccauerit. Et poſuit pituitam quod greci phlegma appellãt pro quolibet humore,

Argumentum ſecunde Epiſtole.

P Ropoſuerat ſibi poeta ꝑceptis ſuis homines meliores reddere / & ad virtutes qbus ſolis ducib⁹ ad beatam vitamq; peruenitur adhortari: atq; oſtendere ſtulticiam vnde omnes perturbatõnes pullulant mortale genus infeliciſſimũ fieri. Qua propter tanto conſilio atq; artificio ſcribit. Vt quãuis argumentum immutet tamen iocunda interpoſita varietate eandem repetat ſentẽtiam quã in prima epl̃a expreſſerat. Scribit itaq; ad lollium maximũ vel rhetorem / vel orathorem. Demõſtratq; qđ omes quoq; docti aſſerũt homeri poeſim exemplar vere virtutis cõtinere: & in iliade quantum detrimenti animorũ noſtrorũ perturbatõnes nobis afferãt. In odiſſea autẽ qđ virtus valeat ad bene beateq; viuendum proſequitur. Hoc dicit.

Epiſtola .II. ad maximum lollum

homerum
a o
t Roiani belli ſcriptorem maxime lolli:
.i. dum facto themate intra ludū te
exerces ad agēdas cauſas ꝓdire poſſis c ego exiſtens
b
Dum tu declamas romæ: præneſte relegi
homerus
d
Qui quid ſit pulchꝛ: quid turpe qd vtile qd non
ꝑfuſius largius maioꝛ eloquentia docet
Planius ac melius cryſippo & craotore dicit.
ꝓbat hoc notat eum auarum
e
Cur ita crediderim: niſi quid te detinet: audi
hiſtoria adulterium
Fabula qua paridis propter narratur amorem
varius caſus acrita
quia decennali
Grecia barbariæ lento colliſa duello
grecorum ꝛ troianorum ꝑturbatiōnes
f ꝛ tumultus
Stultorum regum & populorum cōtinet ęſtus
troianus rumpere ſcꝫ reddere helenam
g
An tenor cenſet belli præcidere cauſam:
cenſet ideo negat ſecundum ſuam opinionem
h
Quid paris: vt ſolus regnet: viuatqꝫ beatus
vt reddat helenam grecus ille ſedare motus.
Cogi poſſe negat: neſtor componere lites
achillem celeriter intendit agamenonem
atrei filium.
Inter peliden feſtinat & inter atriden:
agamenonem certe equaliter āgit agamenonē
criſeidis ꝛ achillem
Hunc amor ira quidem cōmuniter vrit vtrūqꝫ
errant ſuſtinent greci
i k
Quicquid delirant reges plectuntur achiui: ☞
l m n o
Seditione: dolis: ſcelere: atqꝫ libidine & ira
in vrbe inter paridem ꝛ antenorem extra
inter atridem ꝛ achillem
troianos muros iliacos
Iliacos intra muros peccatur & extra:
quantum ad corpus quantū ad animam.
p
Rurſus quid virtus & quid ſapientia poſſit ☞
homerus ſſ
Vtile propoſuit nobis exemplar: vlixem
vlixes deuictor
q
Qui domitor troię multorum prouidus vrbes
conditiones vidit ſpacioſum
Et mores hominū inſpexit: latumqꝫ per æquor
ab obſidione troie s
r parare cupit.
Dum ſibi dum ſocijs reditum parat. aſpera mlta
ſuſtinuit inſuperabilis.
t
Pertulit: aduerſis rerum immerſabilis vndis
enumerat pericula ſolis filia o lolli
v
Syrenum voces & circes pocula noſti
pocula indiſcretus voluptatis
Quæ ſi cum ſocijs ſtultus cupiduſqꝫ bibiſſet:

a TROIAM bellū ſcriptorem. Scriptorē dicit per antonomaſiam. Nam et ſi plures ſcripſerint nemo tamen eorū tam perpetuo tenore. neqꝫ tā magnifice mirificeqꝫ ſcripſit. Vel ſcriptorē quoniā hoc nomē poetis precipue attribuit.
b DECLAMAS. Senſus eſt. dū te exerces in declamationibus ſi ętate grādior. propterea eaqꝫ doctior declamaſ idest diſcipulos in declamationibus exerces.

☞ c PRENESTE relegi. Vrbs olim fortunę templo in quo ſortes ibi inuente manu pueri verſabantur. Et clā culum docet ſtudioſum veritatis indagatorē ſeceſſu quodam potius quam hominū frequētia delectari. Relegi autem dixit. Nam tanta vis eſt homeri poeſis tanquā variis multiplicibus maximis. ſed penitus recōditis rebus referta. vt niſi pluries legatur profundi abſtruſiqꝫ illius ſenſus percipi non poſſunt.

d QVI quid ſit pulchrum. Sēſus dicit poeta lecto a ſe poemate homeri manifeſtius ſibi & melius exprimi ab eo philoſophie precepta quā ab optimis eius ꝓfeſſionis actoribus & chryſippo & Crantore. in iliade enī oſtēdit vitia hominum. in odyſſea p vlyſſis ꝑſonā virtutes demōſtrat.

e CVR ita crediderim. oſtēdit quod ex iis que de bello troiano ſcripſit facile nos doceat quot mala. ex hominū ſtulticia ex qua omnia vitia pullulāt. mortalibus ꝓueniāt
f AESTVS. Perturbationes & tumultus. Nā vt mare variis ventis agitatū ęſtuat ſic hominis appetitus variis ꝑturbationibus velut in quaſdam ꝑturbationes inſurgit.
g ANTENOR cenſet. Nā cū legati grecorum helenam raptam repeterent cenſuit antenor reddendam.
h SOLVS. Amatorie dictum. Nam ſine amica & ſi mille alii circumſtent ſibi ſoli eſſe videntur amantes. ergo ſolus. ideſt ſine helena.

i QVICQVID delirant reges &c. A recta via aberrāt trālatio ab aratore. qui a lira ſulco aberrat. lirare enī ſignificat agros in ſulcos dirigere.

k ACHIVI. Populares & plebei.
l SEDICIONE. Vt fuit achillis militum a reliquo exercitu.
m DOLIS. Quibus vlixes palamedem perdidit.
n LIBIDINE. Paradis.
☞ o IRA. Agamennonis. Homerus igitur hec referens docet vitiis et ꝑturbatiōibus omnes eſſe infelices. ſed tamē principium maius eſſe ſceluſ quoniam ſua delicta pluribus nocent.

p RVRSVS quid virtus. Quemadmodum quattuor & viginti libris iliados vitia humana expreſſit homerus ſic totidem aliis qui odyſſea continentur errores vlixis deſcribit qui nobis eius viri exēplar ponūt. qui paulatim variis vitiis ſe exuens ad virtutem que ſola nobis ad beatā vitā dux eſt ꝓueniat. vult aūt longo vſu & multarum rerum experientia illum ſapiētem effici. quoniam virtutes ciuiles cōſuetudine perficiūt.

q DOMITOR troię. Nā cū doctiſſimus poeta homerus longe plura ingenii. quā corporis viribus fieri ab hominibꝰ intelligeret. neqꝫ achillem. neqꝫ aiacem. neqꝫ diomedē viros fortiſſimos. ſed vlixem virum ſapientiſſimum vrbis euerſorem appellat.
r REDITVM parat. Reuertitur enim a troia. ideſt a voluptate qui vir ſapiens futurus eſt. & per varios errores rediit in patriam. ideſt ad originem animi ſui.

ſ ASPERA multa. Quia difficilimū eſt & ea que ſenſum demulcent aſpernari. & virtutem ipſam que ſine labore & ſudore nō perficitur ſequi difficilimū etiam mentem a ſenſibus reuocare. Hic Vir. Per varios caſus per tot diſcrimina rerū. Tendimus in latium ſedes vbi fata quietas. Oſtendunt fas illic troiana reſurgere regna.

t IMMERSABILIS. Nā vir ſapiēs nullius fortunę tēpeſtatibus immergitur.
v SIRENVM. De his ac de circe. deqꝫ multis aliis que ad vlixis errores pertinent copioſe in odis dictum eſt.

qntū ad mores ſine pru
f denta
Sub domina meretrice fuiſſet turpis & excors
viuendo fuiſſet .i.q.ſus in luto.

Vixiſſet canis immundus:vel amica lutoſus
numerum hoim adimplemus.

y
Nos numerus ſumus & fruges conſumere nati
ſumus ſimiles pcis vani vt nebula
z a
Sponſi penelopes nebulones alcinoiq;
nutrienda quam deceat
b
In cute curanda plus æquo operata iuuentus:
iuuentus cum nox non dies quieti concedatur

Cui pulchrum fuit immedios dormire dies:&
ſonitum ociosorum habere

Ad ſtrepitum cythare ceſſantum ducere curam
interficiant feſtinant
c .i.in
Vt iugulent homines ſurgunt de nocte latrones.
a morbo animi
con
Vt te ipſum ſerues non expergiſceris:atqui
recuſes con te factus.
d ſeruare te. e
Si nolis ſanus cures hydropicus:& ni:
lucem in quo ſtudeas
f
Poſces ante diem librum cum lumine:ſi non
intentōem qntum ad qntum ad opera
tuam voluntatē
Intendes anium ſtudijs & rebus honeſtis
p quolibet vitio ponit
g h
Inuidia vel amore vigil torquebere.nam cur
go p toto
ca feſtinanter incendis
Que ledunt oculos feſtinas demere.ſi quod
conodit

Eſt animum differs curandi tempus in annum:
i in ſapienter aggredere

Dimidium facti qui cœpit:habet:ſapere aude
nam ille plongat tempus curandi
k
Incipe:viuendi qui recte prorogat annum:
ſimilis ſ.qui donec vt poſt defluxum pertranſire
ruſtico poſſit aluēum ſiccarū amnis
Ruſticus expectat dum defluat amnis:at ille
ſic etiam tempus curandi labitur & labetur

Labitur:& labetur in omne volubilis æuum
cauſa prolis pcreande & non voluptatis
l
Queritur argentum puerisq; beata creandis
queritur non arare
mitigantur
Vxor:& inculte pacantur vomere ſiluæ

Quod ſatis eſt:cui cōtingit nihil ampli⁹ optet
quia illa ſupflua
ager
Non domus:& fundus:nō æris aceruus & auri
ab poſſeſſoris p qualibet infirmi
remouit tate ponitur.
Aegroto domini deduxit corpore febres

x SVB domina meretrice. Nam vt virtus homini optima parens eſt & caſte pudiceque noſtrum animū educat.Ita voluptas illum corrūpit et ſeruū ſibi reddit et meretricio more animi corporiſq; bonis expoliat.

y NOS numerus ſumus. Eos qui abſint ſtudio philoſophie ait numerum tātum modo explere hominū . nec alii vlli rei eſſe natos quā vt fruges & conſumeret.

z SPONSI penelopes Non ſponſi.erant enim proci.ſed qui ſponſi eſſe cuperent Sic Virg. Et gener auxilium priamo phrigiiſq; ferebat.i. qui gener eſſe cuperet.

a NEBVLONES alcioniq;.Paraſitos & adulatores intelligit. qui apud altionum regem erant . hi ergo omnes volptatem ſecuti pecudum vitam degebant.

b OPERATA in cute curanda . ideſt que ſe exercet in curādo corpore pluſq; equū ſit.Non enim negligēdus eſt cultus corporis. ſed nō debemus nimiam & maiorē q̄ oporteat curam adhibere ergo recte adiunxit plus equo.

c VT iugulent homines. Res omino inique. vt qui ſcelus commiſſuri ſunt adeo in re patranda vigilantes ſint. Tu autem ea diſcas que ad ſalutem tuā pertinent non poſſis expergiſci. Eſt autem contrarium color rhetoricus.

d SI nolis ſanus.Primum autē eſt vt occurramus morbo antequā veniat. ſed ſi hoc tu non feciſti cura ipſum pelere poſtq̄ venit.

e HYDROPICVS. Metaphora a corpore ad animū.

f ANTE diem.ante lucem Raro tamen in hac ſignificatione. potiuſq; ante diem ante tempus ſignificat. Maro. ſed miſera ante diem ſubitoq; accēſa furore. Et Ouidius Filius ante diem patrios inquit in annos.

g INVIDIA vel amore. Si nō excitariſ vt philoſophorum libris medearis animo tuo multe perturbationes vt iuidia eſt et amor te illiſ egrotantem vexabunt.

h TORQVEBERE.i. qñ ſenſerit maximum eſſe diſpendium ſapientia caruiſſe.

i DIMIDIVM facti. Ab Areſtotile ſumpſit hanc ſententiam. Ille enim ait. principium plus eſſe. quam dimidium totius.

k INCIPE qui recte &c. Ait qui recte viuendi per viuendi tempus differt ſimilis eſt ruſtico volenti flumen trāſire.& expectanti donec totū defluat.

l QVERITVR argentum Aurea ſententia. Nam tantū diuitiarū querendū eſt quantum ad vitam degendam ſat ſit.Nam maiorem illarū cumulum qui querit ſibi curas cōpat & ſollicitudines quas omnes vitare cupiunt neq; morbos e corpore pellunt.

Annū at. horaz.—

m VALEAT. Nunq̄ poterit frui bonis ſuis quiſq̄ cuius animus non valet. ideſt non eſt a languoribus & ſollicitudinibus vacuus.

☞ n VT lippum &c. Quemadmodum lippus nō delectatur pictura. quoniam illam cernere non poteſt. Sic animus noſter variis curis confectus diuitiis non valet frui.

o SINCBRVM eſt. Niſi vas purum fuerit & male ſaporis expers vinum quod infundiť in eo ſapore corrūpiť. Sic animus aliqua moleſtia oppreſſus voluptatē ſibi oblatam corrumpit.

p SPERPE voluptates: Qui voluptates ſpernit illarū deſiderio non torquetur. qui rurſus ſine deſiderio eſt. is pfecto trāquillam vitam agit.

q SEMPER auarus eget. Ergo nunquā quieſcet ſi ſemper erit in deſiderio. inuidus autem cum doleat ſecundis aliorum rebus ſeipſum ſemper excruciat iratus ea facit.

r SICVLI tyranni. Sicilie duo tyranni. phalaris agrigētenus. & Dioniſius ſiracuſanus. his viſum eſt nullū tormentum tam grande eſſe vti inuidiam.

deducit — morbos mentis
ob — m — vt
Non animo curas. valeat poſſeſſor oportet:
acquiſitis
Si comportatis rebus bene cogitat vti
quia — habere ampliora — delectat
Qui cupit aut metuit: iuuat illū ſic dom⁹ aut res
ſicut — pictura tabularū — emplaſtra ꝛ huiuſmodi
n
Vt lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram:
ꝛ vt iuuant
Auriculas cythare collecta ſorde dolentes
purum — acidum fit
o
Sincerū eſt niſi vas: quodcunq̄ infundis acceſit:
p
Sperne voluptates nocet empta dolore voluptas
quia — deſiderio
q — ſuo ſed
Semper auarus eget: certum voto pete finem
ſperne voluptates — cruciatur — fecundis.
Inuidus alternis macreſcit rebus opimis.
2 iterū — principes — tunc
ſperne — r
Inuidia ſiculi non inuenire tyranni
nam furore commiſimus
qđ ira flagramus
Maius tormentum: qui non moderabitur iræ:
quia id facit quod eum feciſſe
s — penitet nimia indignatione
Infectum volet eſſe. dolor quod ſuaſerit & mens
dum penas feſtinanter exigit per violentiam
Dum pœnas odio per vim feſtinat inulto.
cito tranſiens — compeſce — obtēperet
t
Ira furor breuis eſt: animū rege: qui niſi paret ☞
diſcretione — ratione
Imperat: hūc frenis hunc tu compeſce chatena
inſtruit — aptum doceri.
v
Fingit æquum tenera docilem ceruice magiſter
ad venandum aptus
eo
Ire viam quam monſtrat eques. venaticus ex quo
Tempere ceruinam pellem latrauit in aula:
docetur venari — pcipe — mundo a vitiis
Militat in ſiluis catulus: nunc adhibe puro ☞
doctrinam.
Pectore verba puer nunc te melioribus offer
quia
x — y
Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem
nimis tarde incedis ego ita
te inuito ad virtutes
Teſta diu: quod ſi ceſſas aut ſtrennuus anteis
moroſum te — non ſum
moleſtus
Nec tardum opperior: nec precedentibus inſto.

s INFECVM volet. &c. Nam ira qui caret ratione cō tractum condemnat. et optat infectum.

t ANIMVM rege. Nam animus niſi obedierit incipit imperare. imperium autem animi ſemp intollerabile eſt.

v FINGIT equum. Vt magiſter equum adoleſcentem in quemcumq̄ vſum volet fingit & format. Sic nos animum noſtrum ſi nō vitia ex habitu contraxerit ad omne rectū formabimus. permulti enim intereſt quavia a tenera etate aſſueſcamus. nam vt catuli ſi obiecta ceruina pelle domi eam feram inſectari aſſueuerint. deide in ſiluis ſemper inſectabūtur. ſic animus noſter virtuti principio aſſuefactus ſemper deinceps eadē via perget. Quia primitiua illa impreſſio in tenera mente facta ita durat vt odor rei. que in nouam teſtam. ideſt in fictile nouum infuſa eſt.

☞ x QVO ſemel &c. Prouerbialis ſententia.

☞ y RECENS. Nuper facta. & in q̄ nondum quicq̄ infuſum fuerat.

Argumentum tertie epiſtole.

a D iulium florum amicum ſuum ep̄ſa eſt. Ad quem etiam in libro carminum odem ſcripſit. cuius principium eſt. Pindarū quiſq; ſtudet emulari. Mira aūt vtitur inſinuatione. nam cū illum auaritie reprehendere inſtituiſſet. multa prius interponit quibus hominē patientiorem reprehenſionis reddat. Interroget igitur quibus in regionibus ſub claudio militet. & an quiſq; ſit qui res geſtas ceſaris ſcribere paret. Interrogat & diligenter de titio poeta. Reprehendit celſum q̄d alienos libros vendicet. ip̄m deniq; ab ingenio laudat vt his laudib⁹ eū ita demulceat vt patiēter ſua errata auditur⁹ ſit. h. d

Q.V. hora. flac. Julio floro

binomius erat … miliciā exercet … finibus
a
i Vli flore quibus terrarum militat oris
druſus filius claudij
Claudius auguſti priuignus ſcire laboro
p thracis … fluuius … glaciali
an … thracie b
Thraca ne vos ebruſq; niuali compede vinctus
ne maria … fluentia
c
An freta vicinas inter currentia turres.
fertiles … detineant
d
An pigues aſiæ campi colleſq; morentur
ſcolares tui ſtudioſi … q̄ carmina componit … ſcire etiam
e
Quid ſtudioſa cohors operū ſtruit hæc q̄q; curo
fortia facta
Quis ſibi res geſtas auguſti ſcribere preſumit
curo ſcire ea que gessit auguſtus … ſpargit … eternitatē
f … g
Bella quis & paces longum diffundit in æuum
faciat … latina vt cito legetur … celebritatē vt oī
h … ſcolaris tuus … i hora de illo loq̄t
Quid titius romana breui venturus in ora
a q̄ omnis lirica vis manat … extimuit.
k
Pindarici fontis qui non expalluit hauſtus
contemnere … titius eſt … in promptu poſitos
l
Faſtidire lacus & riuos auſus apertos
curo ſcire qualiter … an
m
Vt valet. vt meminit noſtri fidibus ne latinis

a IVLI flore. Fuit aūt vn⁹ ex claudii neronis cohorte. i. inter amicos claudii neronis de quo late in odis dictū eſt.

b NIVALI cōpede. Quia hiemali tēpore glacie cōgelat.

c VICINAS vrbes. Seſtū et abidon itelligit que ad ſtadia. xxx. id enim eſt quattuor milia & quarta pars. quod ſpacium xerxes olim ponte coniunxit.

d PINGVES aſię campi. Fertiliſſima enim aſia campeſtris & collima eſt.

e QVID ſtudioſa cohors Nam claudius iſte. vt alibi legitur & Ouidius edocet ſtudioſus fuit. & ſtudioſos adamauit.

f BELLA & paces. ideſt que in pace & bello geſſit.

g IN ęuum longum. q. d. in eternitatem. Nam preclara maximorum virorum facinora obliuione mergūtur niſi ſcriptores ſuis monimētis illa ab interitu vendicent. Sicut etiam in odis oſtēſum eſt. vbi dicit. Dignum laude virum muſa vetat mori.

h QVID titius. Titius poeta hic voluit pindarū ſermone vertere. Deridet aūt hunc Horatius quod auſus ſit ſacrū opus contaminare. Poſt tn̄ & vere laudat. Nam tiberii comes et doctiſſimus fuit & lyrica conſcripſit.

i IN ora. i. in celebritatē & famā. vt oium ora de illo loquāt ſic Ennius de ſe. Nemo me lachrimis decoret. nec funera fletu faſſit. cur volito docta per ora virum.

k NON expalluit. Non timuit. quāuis ardua difficilimaq; res ſit vt ipſe in carminum libris oſtendit pindarū imitari.

☞ l FASTIDIRE lacus. Manet in trāſlatione. Et pindarum fōtem appellat a quo omnis lyrica vis manare videtur. reliquos lacus & fontes qui inde pfluant appellat

m FIDIBVS latinis. Stilo & lingua latina.

pindaricos quia pindarus thebanus fuit · auſpicio muſarũ

n Thebanos aptare modos ſtudet. auſpice muſa

in tragedijs · de q̃ verbo in poetica dictũ eſt

o An tragica p deſæuit & ampullatur in arte.

etiam curo ſcire · quia non pfeci.

q Quid mihi celſus agit: monit⁹ multũq; monẽd⁹

r Priuatas vt querat opes & tangere vitet

ſ Scripta palatinus quæcunq; recepit apollo:

aliquando.

Ne ſi forte ſuas repetitum venerit olim

quas cornix aſſumpſerat

t Grex auiũ plumas moueat cornicula riſum

coloratis pennis quas furata erat.

Furtiuis nudata coloribus. v ipſe quid audes:

ironia

x Que circũuolitas agilis thima: nõ tibi paruum

qđ eſt minus nature · qđ eſt artis & doctrine · hirſutũ nõ exercitatum

y Ingenium non incultum eſt. nec turpiter hirtum

quia · ciuilis qđ pertinet ad iudicem

z Seu linguam cauſis: ſeu ciuica iura

componis iucundũ

Reſpondere paras: ſeu condis amabile carmen

dignitas · victoriam tuam indicantis

a Prima feres hædre victricis premia: b quod ſi

nociua · auariciam que fouet & nutrit curas

Frigida curarum fomenta relinquere poſſes

Quo te celeſtis ſapientia duceret: ires

nos

c Hoc opus. hoc ſtudiũ parui properemus & ãpli

p eam enim & patrie & nobis prodeſſe poterimus

Si patrie volumus: ſi nobis viuere cari.

tanti ſit

Debes hoc etiam reſcribere: ſi tibi curæ

cõiuncta

Quanto conueniat d numatius, an e male ſarta

fruſtra · cõiungitur · ſed

Gratia ne quicquã coit. & reſcinditur. at vos

feruens ppter irã · ignorantiã

f Seu calidus ſanguis: ſeu g rerũ inſcitia vexat

iniquũ eſt

h Indomita ceruice i feros: vbicunq; locorũ

qđ olim fraternũ fuit · amorem

Viuitis indigni fraternum rumpere fœdus

q. d. ego multũ opto veſtrũ reditum & ſiue veneritis imolabo p vobis pinguem bouem

Paſcitur in veſtrum reditum votiua iuuenta

n MODOS. Nam verſus lyricos modulãtur poete.

o AN tragica. Oſtendit illũ vtraq; facultate valere lyrica & tragica.

p DESEVIT. Quia grandia & ſeua plerumq; ſcribunt tragici.

q QVID mihi agit &c. Loquitur tanquã ſi quid bene egerit ſibi ſit voluptati futurum. atq; hac beniuolẽtia preparat ſibi locũ ad illũ reprehendendũ. vt ex amicitia nõ ex odio id aggredi videat.

r OPES priuatas: ideſt ex ſe ſcribat vnde ſibi gloriã paret non autem ſurripiet ex libris alienis que pro ſuis deindeedat.

ſ PALATINVS appollo Hoc templũ ab auguſto edificatum alibi oſtẽdit huic ergo deo poete ſua volumina conſecrabant.

t GREX auium plumas. Aiunt qñq; cornicem ornatus cauſa pulcherrimas pennas a variis auibus clanculũ ſurripuiſſe. & pprias exuiſſe illas induiſſe. & ſe ſpectandã in tanta pulchritudine omnibus prebuiſſe. ſed paulopoſt repoſcẽtibus ſuas quiſq; plumas nuda relicta omnibus riſum mouit. Idem ergo iure euenire poteſt illi poetę qui nihil ex ſe ſcribit ſed aliũde omnia compilat.

v IPSE. Tu iuli flori.

x CIRCVMVOLITAS agilis thima. Optime hominẽ laborioſum & induſtriũ apibus comparat. nam vt ille ad varia ſe cõuertũt et modo metyn parant que prima cruſta eſt fauis. deinde piſſoceron. Tertio propolim. Iſte enim tres cruſtę veluti fundamenta ſunt. poſtremo cęram fauoſq; ac mella. ſic ille ad varia conuertitur.

y INGENIVM non paruum. Quod nature munus eſt nõ incultum quod eſt artis & doctrine. ſunt igit omnia preclara ab eo poeta expectanda. Qui & nature & doctrine; opibus ſuffultus ad ſcribendum accedat.

z SEV lingua. Oratorem conſultũ. & poetam eſſe demonſtrat.

a PRIMA premia. Vt nõ ſolũ ſecundas aut tertias. ſed omnino primas obtineas.

b QVOD ſi frigida &c. Cum iam ab omnibus laudauerit amice errorem arguere. Ipſe enim ſibi cauſa eſt. ne euadat in egregiũ poetã. quoniam mẽtem ſuam occupet variis curis. Oportet enĩ poete mentem vacare omni ſolicitudine vt vata ad muſas conuertat. Recte ergo Iuuenalis. quis locus ingenio niſi cum ſe carmine ſolo. Vexant & dominis cyrrhę nyſeq; feruntur. Pectora noſtra duas non admittentia curas.

c HOC opus. ſ. incumbere ſtudiis ſapientię cui rei parue & ampli. i. cuiuſcumq; fortune ſumus. Ea enĩ & patrie & nobis prodeſſe poſſum⁹

d NVMATIVS. Nunc ipſum inconſtantie infidelitatiſq; arguit. Inceſſerant enĩ inimicitie inter hunc & numatium plancũ. deinde opera amicorum. et maxime horatii recõciliati inter ſe fuerãt nunc autem intellexiſſet poeta reconciliationem illã pene diſcindi familiariter vtrũq; increpat. Oſtẽditq; eos vehementer amare cũ iuuencam pro illorũ reddit u voueret.

e MALE ſarta. Tranſlatio a veſte. Sarcire enim et in ſupino ſartũ eſt diuiſas partes cõiungere & cõſuere. Ergo male ſarta. i. male cõiũcta eſt gratia. que non coit. i. non durat in coniunctione. ſed reſcinditure

f CALIDVS ſanguis: Propter iram dicit que eſt accenſio ſanguinis.

g RERVM inſcicia. Nam omnis animorum perturbatio ab inſcicia eſt.

h INDOMITA ceruice: Indomita ſuperbia qua inequalitatem qua amicitia cõtinetur deſcendere vetamini.

i FEROS. Contraria res humanitati & mãſuetudini.

Argumentum epiſtole quarte.

a D albiũ ep̄la eſt que circa principiũ ep̄le laudat a rectitudine iudicij vt ſibi viam muniat ad rep̄hēſionem iuſtiſſimam: Vult enim hoīem admonere vt cũ in bonoꝵ affluētia cōſtitutꝰ ſit deponat ſuperuacuas animi curas. Hoc dicit.

Ad albinũ amicum ſuum.

carminũ
o k l
a Albi noſtrorum ſermonũ candide iudex
ſtudere an ſcribere a pedo oppido
Quid nũc te dicā facere in regione pedana
an dicā te m p caſſu excellat
Scribere quod caſſi parmenſis opuſcula vincat:
dicā te n latenter ſubire
An tacitum ſiluas inter reptare ſalubres:
Curantem quicquid dignum ſapiēte bonoq; eſt
o prudentia naturali
Non tu corpus eras ſine pectore. dij tibi formam.
p modũ exponendi
Dij tibi diuitias dederant artemq; fruendi
mouere et optare melius
Quid voueat dulci nutricula maius alumno
q intelligere vt eloqui r intelligat
Quam ſapere & fari poſſit quæ ſentiat. & cui
vniuerſal' bñuolētia robur in mēbris copioſe
Gracia fama. valitudo contingat abunde
vnde viuere poſſit r ſt ſacco nũmario
Et mundus victus non deficiente crumena:
ſ acq̄rendi vel diu viuendi
Inter ſpem curamq; timores inter & iras
vltimũ
Omnem crede diem tibi deduxiſſe ſupremum
Grata ſuperueniet quæ non ſperabitur hora
t
Me pinguem & nitidũ bene curata cute viſes
Cum ridere voles epicuri de grege porcum.

k ALBI noſtrorũ candide iudex q. d. recte quoniã in iudicio tuo nulla apparet macula.

l SERMONVM. Vtebatur eni horatius iuditio huiꝰ hominis tanq; & veri & docti in ſermonibus quos ſcripſerat. Facileq; crediderim poetam ita poetã eum laudare quoniam in iudicando libertate vteretur albius. ergo laudat vt videat auidiſſime audiſſe ſi quid ab eo reprehēſũ ſit. & tacite amonet vt ipſe quoq; non inuitus accipiat ſi qua in re ab eo reprehēdat.

m CASSI. Pro caſſii per appocopē: Hic parma vrbe poeta non ignobilis. qui brutianas partes ſecutus eſt. atq; illo deuicto athenas ſe in ſtudio littrarũ ſe recepit de hoc meminit Quintilianus.

n SILVAS ſalubres. Nã et valitudini corporis ſeruiũt et ſeceſſum ad res altiores cogitandas prebēt. dixit autem reptare. vt gradiendi inter loca arboribus fructibuſq; dēſã difficultatē oſtenderet. vel ponit ſiluas philoſophie abditas obſcuraſq; ſentētias in quas ipſa reptet. i. latēter ſubeat. et tunc erũt ſalubres. quoniã a morbis. ideſt vitiis animũ purgent.

o SINE pectore. Sine prudentia naturali. oſtēdit enim fuiſſe in homine prima nature. que propter ſe expetenda multi philoſophi dixerunt.

p ARTEMq; fruendi. Virtutem intelligit que cum prima nature recepit illis fruitur.

q SAPERE. Quod eſt ſapientie & doctrinę.

☞ r FARI. Quod eſt eloquentie.

☞ MVNDVS victus. Hoc enim requirit vt luxus in victu abſit mũdicies adſit ſed ſcd'm facultatē pr̄imonii.

☞ ſ INTER ſpem Miſera illoꝵ vita quibus inter tot perturbationes vita fluit.

t ME pinguem. Porcum ſe appellat de grege epicurei. q̄a illi voluptuoſam vitã agunt et nihil a ſuibus diſtant. Nã preter eas voluptates que aut guſtu. aut tactu percipiũtur nihil in bonis numerãt. Nõ autem ſe talem eſſe dicit. quia ſit. ſed conat illũ a vita cõtraria hoc cõtrario ñ abducere. imitatꝰ eos qui curua ligna dirigunt qui non ſunt contēti vt ad rectitudinē reducant niſi in tantundem in contrarium flectant.

Argumentum epiſtole. V

t Orquatum virum diuitijs affluentem: ſed ob auaritiam partis vti nõ audentẽ ad liberaliorẽ vitam traducere conatur. Ita tamen vt frugalitas ſeruetur: neq; queratur luxus. Hoc dicit.

Ad torquatum.

non dedigneris
a vilioribus
ſ I potes archaicis cõuiua recumbere lectis
b vereris c d
Nec modica cœnare times olus oẽ patella
e occidẽte ſole. o expectabo
Supremo te ſole domi torquate manebo.
exiſtente conſule.i. in ſcḋo thauri conſulatu
Vina bibes iterum tauro diffuſa paluſtres
vbi creſcit vinũ inſipidũ g petroſum
Inter mincturnas ſinueſſanumq; petrinum
quam ego,piuiſt voca me ad te obtempera mihi
Si melius quid habes. arceſſe. vl' imperium fer
nitet domus ad tuũ honorẽ
h
Iamdudũ ſplendet focus. et tibi munda ſuppellex
poſtpone acquirendi certas enim nequis ſit ditior te.
i k
Mitte. leues ſpes et certamina diuitiarum
cuius es aduocatus
l m
Et moſchi cauſam cras nato cæſare feſtus
cõcedit .i. ſine pena olus enim
n diebus non licebat
Dat veniam ſomnumq; dies. impune licebit
o deducere conſumere
Aeſtiuam ſermone benigno extendere noctẽ.
ad quod prodeſt p eſt
Quid mihi fortuna ſi non conceditur vti.
etiã ſi aliquis auarus .i. nimis grauis cenſor
q
Parcus ob hæredis curam nimiumq; ſeuerus

a ARCHAICIS. Vilioribus & plebeis ab archa inſcio fabro factis.
b MODICA. Modeſta et tẽperata. dat aũt patinę quod epularum quas modicas & frugales eſſe vult.
c OLVS. Etiam male cõditum & plebeum.
d PATELLA. A patina diminutiuum eſt.
e SVPREMO ſole. Vltima diei parte. illa eni hora tpati hoies cibũ capiebant. Vir. de didone; nunc eadem labente die conuiuia poſcit.
f PLAVSTRES mincturnas. Nã hec vrbs inter paludes ſita erat. Iuue. Mincturnarumq; paludes. in his aũt locis vina deteriora ſunt.
g SINVESSANVMq; Eſt aũt ſinueſſa nõ ꝓcul mincturnis. Ponit aũt hec viliora. nedũ illũ abundantius rebus ſuis vti admonet forte credat ſe in luxum aduocari
h SPLENDET focus. Nitet domus multa. ſuppellectili. vt ſit poſit⁹ focus ꝓ domo Vel nitet focus. qa ligna tibi abũde ſunt. qbus focus igne ſplẽdere poſſit. ſed prima ſententia melior. qa ſequit & tibi mũda ſuppellex Sẽſus aũt eſt vt cũ abũdet ſuppellecti diuitiis velit illis quãdoq; vti.
i LEVES ſpes. Nã qa ſperat ingẽtiſſimas pecunias accumſare abſtinet illis vti. ſed ſunt ſpes leues. i. rerũ leuium & mutabiliũ vel hois leuis.
k CERTAMINA diuitiarũ. Conatus quos ſumis vt diuitias acquiras certaſ enim ne quis ditior ſit.
l MOSTHI. Moſchuſ pergamenus orator ſumm⁹ inſtituebat pueros. ac deniq; veneficii reus factus et plurimis oratorib⁹ defẽſus eſt de hoc meminit Quintilianus.
m NATO cęſare. Idibus iuliis natus eſt. quẽ diẽ romani feſtum celebrabant.
n IMPVNE. Quia nemini nos reprehendere licebat.
o ESTIVAM. Quippe que in ipſis iuliis idibus eſſet.
p FORTVNA. Pro diuitiis poſuit que cũ nõ ſint propter ſe expetẽde, ſed vt illis ad noſtra cõmoda cõparanda poſſimus vti fruſtra poſſidẽter niſi vtamur.
q PARCVS. deeſt ſi. ordo aũt eſt. ſi aliquis parcus. ideſt auarus ob curã heredis. ideſt qui me cupiat. omnia conſeruare heredibus & nimiũ ſeuerus. i. nimis grauis cenſor.

mihi vtar lautiori cõuiuio.i
r
Aſſidet inſano.potare et ſpargere flores
etiam parum cautus in rebus meis
Incipiam:patiarq; vel inconſultus haberi
manifeſtat celata aperit.q.d. omnia
ſ
Quid non ebrietas deſignat.operta recludit.
firmas ebrietas pauidum
t
Spes iubet eſſe ratas:ad prelia trudit inermem
releuat
u z
Sollicitis animis onus eximit.ac docet artes
copioſi potus eloquentem
v
Fœcundi calices quem non fecere diſertum
ab effectu fecere liberum
Contracta quem non in paupertate ſolutum
parare potens a propria mea voluntate.
x
Hæc ego,ꝓcurare & ydoneus imperor:& non
ita libens ſit qua menſa ſternitur
y z
Inuitus:ne turpe toral:ne ſordida mappa
nauſeam inducat
a
Corruget nares:necnon & cantarus & lanx
b vt in eis te mirari poteris.q.in ſpeculo.
c
Oſtendat tibi te ne fidos inter amicos.
aliquis a nobis extra limen proferat
d
Sit qui dicta foris eliminet:vt coeat par:

Iungaturq; pari.brutam tibi ſeptimumq;:
melior
e p.n.
Et niſi cœna prior potiorq; puella ſabinum
.i.ſummum
f
Detinet/ad ſummã locus eſt & pluribus vmbris.
modica vituperant
Sed nimis arcta premunt olidee cõuiuia capræ
g relictis negotijs & cauſis
Tu quottus eſſe velis:reſcribe:& rebus omiſſis
h
Atria ſeruantem poſtico falle clientem.

r ASSIDET inſano.ideſt non diſcedit a me ne ego patrimonium profundam. Inſano . ideſt nimio in ſumptu q.d.prohibet me ab miniſtratione bonorum veluti ſi inſanus furioſuſue ſim . Si ergo ita me ꝓhibere tentat ego cõtra faciam Nam incipiã potare & vti lautiore conuiuio id enim ſignificat per florum copiam. & patior haberi inconſultus.i.parum cautuſ in meis rebus . Nam ſi dicitur a quibus conſiliũ petitur ille erit incõſultus cuius rationẽ apetitus nunquam conſulit.

ſ QVID non ebrietas. Alterum extremorum laudat vt hunc hominem ab altero abducat. & in mediocritate in qua virtus eſt collocet.

t AD prelia trudit. Nã accenduntur ſpiritus.vnde pellitur timor.

v DISERTVM.Nam eloquentiores reddit vinũ hoies ac etiã qui anguſta paupertate premunt liberat a curis.
x IDONEVS. & nõ inuitus. nã qui a ratione imperatur is iam inſtitutus ad rem eſt & bene volens agit.Quia iam ingreditur ad virtutẽ & per electionem agit.
y TORAL. Neutri generis.vt ceruical . Eſt autem veſtis qua torus ornatur.
z MAPPA.Qua menſa ſternitur.
a CORRVGET nares.i. moueat faſtidium et nauſeã inducat . tunc enim tegitur os.operiuntur oculi.et naſus in rugas cõtrahitur cum aliquid ſordidum oſtendit. Imperat eni ratio non vt nimio luxu laſciuiat in cõuiuio ſed vt vitet ſordes.
b OSTENDAT te tibi. Demonſtrat qualis ſis.i. demonſtrat tuaſ facultates.q.d. nec maioris neq; minoris com parata ſit quam conueniat tuis facultatibꝰ vel adeo terſa ſit vt tanquã in ſpeculo in illis tuam imaginẽ cõtempleris in ſentẽtia vult luxuriẽ abeſſe.mundiciam adeſſe.
c NE fidos. Deſcripſit quale preparet conuiuium. Nũc addit conuiuas ita eligere vt omnes fidi inter ſe ſint. neq; extra illud limẽ proferat que in conuiuio dicuntur . Nam multa dicuntur ex hilaritate vini que diſſeminanda minime ſunt.
d VT coeat par. Ordo eſt. ſic inſtituam conuiuas,brutã puellã vt par pari iungat.
e NISI te ſabinum potior. ideſt melior cœna & potior puella.
f LOCVS pluribus vmbris . ideſt plures ſunt loci in meo rure qui vmbris operti pulchre nos recipere poſſunt Et eligamus loca apertiora nam arctiora premunt malo odore caprarum.vel dicamus vmbris.q.ſcurris vt ſupra in ſermonibus dixit. Cũ ſeruilio balatrone vibidius quos mecœnas adduxerat vmbras dinde ponit olidas capras pro mordacibꝰ ſcurris vt moneat ſi ſcurras velit ducere nõ ducat mordaces. nam premũt tetro odore cõuiuium.
g TV quotꝰ eſſe velis.q.d. ſcribe cuius fortune homies tibi cõuiuas adhibeam.nã ſi cupis digniores te eris poſtremus ſi iferiores eris primus.
h ATRIA ſeruantẽ. Aſſũt tibi cliẽtes qui atrio tuo te expectãt.vt te coſulant . et ſuas tibi cauſas cõmendent.tu autem illos falles.nam nõ illac domũ igredieris.ſed per poſticum.ne te ingredientem intueantur. Sic enim olim expectantem Ciceronem auxiliũ contra clodiũ imploraturũ pompeiũ fefelliſſe dicunt.

Argumentum Epiſtole Sexte

a Vrea epiſtola.& ex grauiſſimorũ philoſophorũ ſententia rectiſſime cõcludatur animũ ꝑturbationibus vacantem btm̃ eſſe.Contra vero qui illis agitatur:eum miſerum eſſe.Hoc dicit.

Ad Numitium.

non
n l Nil admirari properes est vna numici
k
Solaq; quę poſſit facere & ſeruare beatum
determinatis ſtatutis.
Hunc ſolem & ſtellas & ducentia certis
aliqui
l
Tempora momentis: ſunt qui formidine nulla
mori igitur diuitias aurū
m ⁊ argentum
Imbuti ſpectent, quid cenſes munera terræ
cenſes munera remotos
Quid maris extremos arabas ditantis & indos
n o p
Ludicra quid plauſus & amici dona quęris
q.d. vere non ſunt ſpectanda
q̄ ad ſermonē
Quo ſpectanda modo, quo ſenſu credis & ore
ille contraria
q
Qui timet his aduerſa fere miratur eodem
timor
r
Quo cupiens pacto pauor eſt vtrobiq; moleſtus
poſtquam
cupientem ⁊ timentem
s fortuna aduerſa
Improuiſa ſimul ſpecies exterret vtrumq;
de pñti bono de pñti malo futurū malū ꝓdeſt felicita
t homo futurū bonū tem
Gaudeat: an doleat: cupiat metuatue: q̄d ad rem

i NIL admirari &c. Hac epiſtola docet victurum feliciter eum qui ſine admiratione omia habiturus ſit. vt eni omnem ſollicitudinem ex cupiditatibus naſci dubiū non eſt. Ita cōtemptu diuitiarum conſtitutum eſſe ait.

k ET ſeruare beatū. Nam que felicitatem inducunt eadem illa inductam cōſeruāt Sed optime dixit ſeruare. Nā aduentus boni non facit felicitatem niſi idem bonū maneat. Recte enim Areſtotiles quod quemadmodum vna hirundo non facit ver, ita nec vna dies facit hominē beatū

l SVNT qui formidie nulla. Locus a minori. Diceret enim aliquis difficile eſt non admirari diuitias et honores cui reſpondet ſi non inuenimus ſapientem, qui non admiretur vltra modū celeſtia quāto minus admirabimur terrena que celeſtibus inferiora ſunt. At ſapiens adeo intrepide cuncta aſpicit. vt etiam ſi celum ruat e tranquillo animi ſui ſtatu. non excutiatur. Ergo nunq; mouebitur diuitiis & honoribus, que terrena ſunt.

m ☞ QVID. Interrogantis eſt & erit ordo. Quid. quo modo & quo ſenſu et quo ore cenſes tu & credis tu eſſe ſpectanda munera extremi maris que maxime ſunt vniones & margarite que legūtur in mare indico. & appellat etiā munera maris oderatas merces. que ex oritali plaga ad nos mari vehuntur.

n LVDICRA. Ludus appellet equibus victoria parta in ſumma admiratione erat.

o PLAVSVS Qui victoribus reddebatur.

☞ p DONA. Hi ſunt magiſtratus. qui in ſuffragio populi accipiūtur. Ergo ſunt dona populi te amātis.

☞ q QVI timet &c. Qui timet his ſiue perturbatio ſit in cupiditate. ſiue in fuga malorum ſemper cupiet bona,

r PAVOR eſt vtrobiq; Nam ſiue cupias bona ſiue timeas mala ſemper eris in formidine. Nā qui cupit diuitias ſp abhorreat paupertatē

s IMPROVISA ſpecies. Probāt ſtoici omnes perturbationes eſſe opinione. nam eſſent a natura non poſſent tolli. ſempe enim eſſent. Ergo in opinione ſunt. & ſemper improuiſa magis ledunt. nā non fuit datum ſpatium recognoſcendi eam opinionē falſam.

t GAVDEAT an doleat Nihil refert quacūq; perturbatione afficiatur modo illa e ita rapiat vt ſtupeas & torpeas. Gaudeat. quod eſt de preſenti bono & dicitur leticia geſtientis. doleat de preſenti malo que appellatur egritudo. Cupiat de futuro bono & hec libido eſt. Metuat nam metus eſt de futuro malo.

v MELIVS ſua ſpe &c. Melius ꝗ ſperauerat et eſt in bono . aut preſenti aut futuro . Peius ſimiliter in malo. Stultis autē accidit quod hec preueniant impremeditata. Vnde magis perturbantur. quia non fuit ſpatium cogitandi. Nā ſapienti cui omnes fortune impetus noti ſunt nihil impremeditatum accidere poteſt. Cogitat eni ea nos conditione natos eſſe vt omnibus calamitatibus ſubiecti ſimus. itaqȝ omnia illa ſibi accidere poſſe premeditatē. Ergo ſi euenerint q̄m prouiſa accidunt multo minus ledunt. Que aūt non euenerint ea veluti terentianus ille ſenex ſibi lucro appoſuit.

x ANIMOqȝ &c corpore torpet. Nā cū animus torpet idem etiā et corpus quod ab animo moueť facile. proprie tū torpere eſt cū nerui ſiue frigore ſiue alia re ita rigēt vt corpus moueri flectiqȝ nequeant. Sed ad animū inde transfertur. Et dicitur torpere quotiens adeo ob aliqȝ curā premimur vt imobilis fiat.

y INSANI ſapiens &c. Vſqȝ adeo debemus cauere ne quid ſupra modū cupiamus aut admiremur vt etiā ſi id in virtute agamus quā vis ſummopere expetēda nō ſani ſed inſani iure dicamur non iuſti ſed iniuſti. Quanto ergo minus cupiende ſūt aut diuitie vt eſt argentū & marmor vetus .i. antique ſtatue & era et artes. id eſt enea vaſa multo artificio fabricata. que omnia inferiora virtute ſunt aut ſi nimiū laboras habere eloquens. & aſſiduam operam in foro preſtas vt diuitias aſſequaris.

z PEIORIBVS. Ignobiliori genere.

a QVICQVID ſub terra. Oſtendit fragilitatē & mutationē rerū que habēt. nā que ſub terra nunc latent in lucē venient. & que effoſſa multa arte ſplendēt ruſus fodiēť

b CVM bene notum. Quā uis in celebri fama ſis moriē dum tibi eſt vt mortui ſunt illuſtriſſimi viri. vt numa fuit. & anchus romanorum reges. de qbus in odis dictū eſt

Si quicquid vidit melius peiuſue ſua ſpe

Defixis oculis animoqȝ & corpore torpet.

Inſani ſapiens nomen ferat æquus iniqui.

Vltra quā ſatis eſt virtutem ſi petat ipſam

I nunc argentum. & marmor vetus: æraqȝ ⁊ artes

Suſcipe cum gēmis tyrios mirare colores:

Gaude ꝙ ſpectant oculi te mille loquentem

Gnauus mane forum & veſpertinus pete tectū

Ne plus frumenti dotalibus emetat agris

Mutus et indignū quod ſit peioribus ortus

Hic tibi ſit potius quam tu mirabilis illi.

Quicquid ſub terra eſt in apricū pferet ætas

Defodiet. condetqȝ nitentia: cum bene notum

Porticus agrippe & via te conſpexerit appi

Ire tamen reſtat: numa quo deuenit & ancus

Si latus aut renes morbo tentantur acuto

Quære fugā morbi. vis recte viuere: quis nō

Si virtus hoc vna poteſt dare: fortis omiſſis

Hoc age delicijs virtutem verba putas: vt

Lucū ligna. caue ne portus occupet alter:

Ne cybiratica ne bithina negotia perdas:

Mille talenta retondentur: totidem altera porro

Tertia ſuccedant & quæ pars quadret aceruū

Scilicet vxorem cum dote fidemqȝ: & amicos

Et genus & formam regina pecunia donat.

Ac bene nummatum decorat ſuadela: venuſqȝ

c MORBO acuto: Acutē enim & acer dolor eſt lateris & renū. Renes autem dicti. quod in eis riui ſūt ſpermatis quod inde ad medullam ſpine defluit. et ad colen vſqȝ deſcendit. duo ſunt & lumbis ſub imis coxis adherēt adipe immerguntur habent cauernales ſunt venoſi & tunicati

d QVIS non. Nam nature impulſus omnes ſummum bonum deſiderant.

e VIRTVTEM ver.q.d minime. Nā virtutis moralis finis eſt actio. et nō cognitio.

f LVCVM ligna. Nō eni ex ſolis arboribus conſtat ſilua. ſed ex religione numinis eius dei cui ſacer eſt. Nā non omnis ſilua lucus eſt. ſed is qui deo ſacer habetur. Ergo vt lucus aliud eſt preter ligna ſic virtus aliud continet preter verba.

g CAVE ne portus. Stulticiam hominū oſtendit. qui in re vana & momentanea. vt diuitie ſunt tm̄ laborant. In virtute autem acquirenda in qua ſola conſiſtit vita beata non laborant.

h OCCVPET. Nam maioris vendit merces qui prior illas in portum vehit negotia aūt is perdere dicit qui ex merce lucrum non facit. ſed potius minoris vēdere cogiť

i CYBIRATICA. Cybira vrbs magna teſte. Strabo. in aſia iuxta ſindā.

k RETONDENTVR. Perficiatur. vt nihil ab aliqua parte deſit. Nam forma rotūda perfecta eſt dicitur autem rotunda a rota. Rota vero a ruendo.

l ALTERA .ſ. mille. vt Catullus. Da mihi baſia centū. da deinde altera centū. Eſt autem inflexibile & omnis generis in plurali vnde eſt. Mille hominum ſpecies. et mille talenta.

m SVADELA. Vis pſuadendi. nam cum diuitiis tanta fides adhibeatur videť preferre quandam efficaciam perſuadendi.

familijs   auri ꝛ argenti
n
Mancipijs locuplex: eget æris cappadocum rex
vide   sicut
o
Ne fueris hic tu /clamydes lucullus (vt aiunt)
pro ornatu theatri   a senatu sc3
Si poſſet centum ſcenæ prebere rogatus
quomodo   lucullus
Qui poſſum tot ait tamen & querã & ꝗ habebo

Mittam: poſt paulo ſcribit ſibi milia quinq3
ſenatus
Eſſe domi clamydum. partem vel tolleret omnes
inops   in qua
p
Exilis domus eſt: vbi non & multa ſuperſunt
quia neſcit ſe habere   q
Et dominũ fallunt: & proſunt furibus: ergo
diuitie
r
Si res ſola poteſt facere & ſeruare beatum ☞
appetas
Hoc primus repetas opus hoc poſtremus omittaſ
ſpecioſitas
s   fauor
Si fortunatum ſpecies & gratia præſtet
p dicet
Mercemur ſeruum qui dictet nomina: ſeuum
ſculpet   turbam que pondus affert tranſmiſſe dextre
t
Qui fodiat latus & cogat tranſpondera dextram
dñs meus
v   x
Porrigere hec multum in fabia valet ille velina
honores   .i. curules ſellas ex ebore factas
y
Cui libet hec faſces dabit eripietq3 curule
quia aufert
Cui volet importunus ebur: frater. pater. adde:
curialis   a
z
Vt cuiq3 eſt ætas: ita quemq3 facetus adopta
ille   recte
clarũ eſt
Si bene qui cœnat: bene viuit lucet. eamus ☞
nos   ſicut
Quo ducit gula piſcemur: venemur. vt olim
ille romanus   theria
f. fecit
Gargilius qui mane plagas. venabula. ſeruos
hoibus repletum
b
Differtum tranſire forum populumq3 iubebat
quatenus
Vnus vt e multis populo ſpectante refellet
quem ſe dixit venando ceptiſſe
Emptũ nullus aprum crudi tumidiq3 lauemur
nos   c
Quid deceat. quid non obliti. cerite cera.
nos   hoies remiges
d
Digni remigiũ vitioſum. itacenſis vlixei

n MANCIPIIS. In eadẽ irriſione permanet vt hortetꝰ non ſatis eſſe vnũ genus diuitiarum. ſed querenda omnia genera.

o CLAMIDES lucullus Approbant auari opinionẽ illam ꝙ plutarchus in vita ariſtõis philoſophi eſſe vult homines potius ſuperfluis fortune bonis quam neceſſariis & cõmodis beatos eſſe. Vnde ſcopas theſſalus cum quidam ab eo quippiã contenderet quod neq3 neceſſarium ſibi neq3 valde cõmodum eſſet huiuſmodi inquit rebus locuplex ſum. et fœlix ſuperuacuis. ſ. & nihil neceſſariis. Hac ergo ratione fuiſſet beatus Lucullus cuius teſtis tanta eſſet vt quinq3 milia clamidum domi inſcius haberet. Rogatus itaq3 vt in vſum ſcenę centũ clamydes cõmodaret. negauit ſe ſcire an haberet. Deinde domum reuerſus cõperit habere quinq3 milia.

p EXILIS domus. Irridẽdo hoc dicit. dum reprehendit ſuperuacua auaritię.

☞ q FVRIBVS. Quia licet ipune ea tollere que ſibi adeſſe ignorat dominus.

r SI res. ſola. Enumerat. diuitias. honores. voluptates & reliqua huiuſcemodi. & dum videtur concedere vt illis veluti ſummo bono vtamur arguit nõ eſſe bona. Deniq3 concludit vt ſi nouit aliquid rectius quam ſua opinio que eſt vt in virtute ſit ſũmũ bonũ doceat. Si non nouit ſequatur ſentẽtiam ſuam Ergo concludit ſi res. ideſt diuitie poteſt facere hominem beatum incumbe diuitiis.

ſ SPECIES & gratia. pro honoribus ac magiſtratibus poſuit.

t LATVS ſuffragatoris. Vt excitat & porrigat dexteram & promittat ſuffragationem.

v MVLTVM valet. Ergo blande hominẽ ambire memento.

x FABIA & velina. Nomina ſunt tribuum.

y DABIT faſces. Tot ſecũ trahit ſuffragatores vt poſſit & dare & eripere magiſtratus cui volet. ergo diligenter eſt ambiendus. Poſuit autẽ faſces & ſellam curtulẽ que eburnea erat inſignia magiſtratuũ ꝓ ipſis magiſtratibꝰ.

z VT cuiq3 eſt ętas. Hortatur vnumquemq3 honeſtatẽ amantem. vt omnem hominem prout eius ętas expoſcit alloquitur illum.

a ADOPTA. Vrbana locutio. nam qui eum fratrem qui non frater ſit videtur illũ adoptaſſe.

b DIFFERTVM. Vndiq3 refertum hominibus. & per tranſitum carpit vanitatis gargiliũ qui magna pompa per coſpectum populi venatũ ibat. Deinde ferinas nõ captas ſed emptas referebat.

c CERITE cera. Cerites populi ſunt quos cum viciſſent romani ſtatuerunt vt nunq3 leges ederent nec leges haberent. Quod multum ignominioſum fuit. Et per hoc dum ſecundum ſectam voluptuoſorum poſtponamus omnẽ honeſtatem & ſimus in numero ceritum. ideſt ſine lege Ita hũc locũ intelligit Acron

d Remigium. Homines remiges ſic & ſaluſtius. ſollicitata ſeruitia pro ſeruis dixit. proprie tamen remigium eſt ipſa remigatio. Vir. Remigio allarũ .i. tales ſumus quales fuerunt remiges vlixis quos homerus in varias feras mutatos fingit. quia variis vitiis laborabant.

e PATRIA. Hāc ponit homerus ꝓ ſūmo bono que eſt patria animorū noſtrorum tunc eni in ſuā patriā redit. ſed vitioſis voluptas potior eſt quam patria.
f VIVE vale. Hoc ad epiſtole principium referas ſitq; ſententia. O numici ſi tu nouiſti rectis & verius ꝙ iſta que dixi de ſummo bono.
g CANDIDVS. Bonꝰ & ſine inuidia. nā inuidus non candidus ſed liuidus eſt. Sin aūt nihil nouiſti rectius vtere his que ego dixi. Nō aūt ſine ratione dixit mecū. q.d. non ego hec precipio & ſacio.
h IMPARTI. ideſt redde me participem. nam cū academicus ſit nullius addictus iurare in verba ſemper melióri obtemperabo.

viri e vetita
Cui potior patria fuit interdicta voluptas
poeta ſicut
Si mnermus vti cenſet ſine amore iociſq;

Nil eſt iocundum viuas in amore iociſq;
ꝙ dixi de ſummo bono
f
Viue: vale. ſi quid nouiſti rectius iſtis.
g h
Candidus imparti ſi non: his vtere mecum.

Argumentum Epiſtole. VII.

Et vera & ad legendū ſalutaria ꝑcepta in hac ep̄la concludit horatius. Primo enim demōſtrat licere nobis ſaluo iure atq; honeſto nō ſeruare ꝓmiſſa que ſeruata & nobis nocerent & ei cui ꝓmiſimus nulla in ꝑte prodeſſent. Preterea eſſe veri amici nō exigere ab amico id ꝙ aduerſus cōmodū ſuū ſit poſtremo negat eſſe boni viri vel ſuis beneficijs alterius libertatē emere: turpeq; eſſe hoībus illā vl' mūeribꝰ vēdere: lōgeq; ꝑſtare ĩ pauꝑtate degere citra tā ē vitiū ꝙ aduerſus naturā ſuā laborioſa ſubire.

Ad Mecenatem

a QVINQ;. In hac epiſtola ſe mecœnati excuſat qꝛ diutiꝰ ruri moretur propter autumnum.

b RVRE. Pro ruri. Sic Maro. Numero deus ĩpare gaudet pro impari. nam recto ſi dicimus rure reuertor. ſed maneo non rure ſed ruri.

c EGROTARE. Nam ſi das ocium. vt fugem morbū iam profectum dabis etiam vt fugiam profecturum.

ꝓ ruri.
a b
q Vinq; dies tibi pollicitus me rure futurū
auguſtum a te certe
Sextilem totū mendax deſideror atqui
Si me viuere vis recteq; videre valentem
dare debes c
Quam mihi das ægro: dabis ægrotari timenti
manendi eſt enim ficus bifera. i. g
o in rure bis f. reꝑ fructū in anno
Mœcenas veniam dum ficus prima caloreq;
cū qui titulos nigris
ſculpit in ſepulchro e
Deſignatorem decorat lectoribus atris
pauperes innuit quorū filij calore
ſolis expoſiti cito febricitabans
Dum pueris omnis pater & matercula pallet:

d PRIMA ficus. Eſt enim & ſecūda. quia hec arbor bifera eſt.

e LECTORIBVS. Nam heredibus defuncti qui pullati ſunt deſignat titulum quē legant. Alii textus habent lictoribus vt videatur ſignare conſulare aut pretorium funus. Per hoc vero oſtendit finem eſtatis et autumni principia in quo tempore peſtiferi & letales morbi ſunt.

officia intenta ab opera f a foro

Officioſaq; ſedulitas & opella forenſis

eſt cauſa .i.eſt cauſa quare teſtamenta reſignentur g g

Adducit febres: & teſtamenta reſignat

hiems valde linet.

Quod ſi bruma niues albanis illinet agris

ad loca marina ego horatius pudebit.

h Ad mare deſcendet vates tuus: & ſibi parcet

ꝑ frigus vel contracte viuens tuus vates

Contractuſq; leget te dulcis amice reuiſet

.i.in vere cum zephiri i flare incipiunt velis .i.in vere venitet in quo ſpꝛimo apparet.

Cum zephiris: ſi concedas & hirundine prima

ꝛ menſe redibo hoſpitem ſuum incola calabrie.vbi eſt copia pirorū inutilium

k Non quo more piris veſci calaber iubet hoſpes

diuitem blandientis

Tu me feciſti locupletem: veſcere ſodes

verba hoſpitis calaber loquitur loq̄tur hoſpes dicis

Iam ſatis eſt: at tu quantum vis tolle: benigne

calaber portabis ſed deſiderata

Non inuiſa feres pueris munuſcula paruis:

verba hoſpitis onerarus delector

Tam teneor dono: quam ſi dimittar honuſtus

calaber pira

Vt libet: hæc porcis hodie comedenda relinques

verba horatij

l Prodigus & ſtultus donat: que ſpernit: & odit

hoſpites et

Hæc ſegis ingratos tulit: & feret omnibus annis

liberalis vt donet eis digna

Vir bonus & ſapiens dignis ait eſſe paratum

ſapiens aurū ꝛ argentum.

m Nec tamen ignorat: quid diſtent aera lupinis

n Dignum præſtabo me etiam pro laude merentis

ſ.a ſeruitio tuo ea mihi que ſexpē di in ſeruitiō tuo.

Quod ſi me noles vſquam diſcedere: reddes

fortitudinē q̄ modo eſt calua ꝛ o iuuenilem rudis inlarata

Forte latus. nigros anguſta fronte capillos

quia affabilis eram iocundū riſu;

p Reddes dulce loqui: reddes reddere decorum: &

pocula plorare.

Inter vina fugam cinaræ merere proterue

macilēta

p Forte per anguſtam tenuis vulpecula rimā

rependo intrauerat ſaciata per paſtū

granarium

Repſerat in cameram frumenti: paſtaq; rurſus

referto nitebatur quia non poterat exire

Ire foras pleno tendebat corpore fruſta

f FORENSIS oppella.q.d. quod nobiliores patroni eo tempore ceſſant et propterea dixit oppella & non opera.

g TESTAMENTVM. Vt vulpiano placet voluntatis noſtre iuſta ſentētia. de eo quod poſt mortē noſtrā fieri voluerimus. Eſtq; proprie teſtamētum illud quod iure perfectum eſt. Abuſiue tamē ea quoq; teſtamenta appellātur que falſa ſunt. vel iniuſta vel irrita. vel rupta. Teſtamētū falſum eſt quod nō ſcd'm voluntatem teſtatoris ſcriptū eſt. ſed habet aliquid additū vel diminutū vel mutatum. vel aliud pro alio ſuppoſitū. Irritum vero teſtamentū eſt quando de iure inualidū eſt. vt ſi is qui teſtat̄ ſit capite diminutus. Iniuſtum quando non recte factum eſt. vt puta ſi ſit inofficioſum. exheredatis liberis. & extraneo herede cōſtituto. quod eſt cōtra pietatis officiū. Ruptū eſt quod ex aliqua cauſa infringitur. vt ſi poſt mortē patris filius naſcatur qui dicitur poſthumus. Iſq; neq; heres inſtitut⁹ neq; exheredat⁹ ſit vel ſi duo teſtamenta condita ſint. Poſteriore enim rūpitur prius.

g RESIGNAT. Aperit. Nam tunc aperiuntur teſtamēta cū teſtator defūctus eſt

h AD mare. Nā loca marina calidiore in hyeme ſunt quam montana.

i ZEPHIRIS & hirundine.i.vere in quo hec apparēt.

k NON quo. Ex fabella ruſtici calabri demonſtrat qualis in eū fuerit liberalitas mecoenatis.

l PRODIGVS & ſtultus Hic ſimilis in dando eſt calabro de quo hactenus. Sed vir bonus & liberalis donat iis qui donari digni ſunt.

m NEC tamen igno. quid di. era, lupinis. id eſt pecunia a vili legumine. Animaduertit igitur cui donandū ſit & quantum.

n DIGNVM preſtabo: Aureum preceptum. Nam ſuo nomine oſtendit gratos eſſe oportere & memores beneficii eos qui munera acceperūt. Sed tamē debere ex beneficiis ſubire ſeruitutem. Nā vt iquit Cicero debemus plurimū illis a quibus plurimū firme & conſtabiliter diligimur ſed ſi aliquibus ob beneficia in nos ante collata tenemur tunc magnā curā adhibere debemus. quoniā nullū officiū magis neceſſariū eſt: q̄ꝫ referre gratiā. ne ingrati videamur et cum turpe ſit officio vinci et beneficio. quoniā illi qui conferunt ſuperiores ſunt. Vnde dicit Seneca. quid tam laudabile. quid tā equaliter in omniū animos receptū q̄ꝫ referre benemeritis gratiā Et nō poteſt fieri ſine ingratidinis nota. ſi non referat̄ gratia ob beneficia in nos ante collata. Heſiodus poeta ſcripſit de agricultura ad perſen fratrem quem monuit. vt ſi a viciuo aliquid ad vſum domeſticum acceperit. reſtituat maiore mēſura ſi poteſt. quāto magis ei graciā referre debemus qui non aliquid vtēdum cōceſſit ad tempus ſed ſpōte ſua in nos beneficus vt ingratis eſſe nobis nō liceat. niſi cum ingratitudinis nota verſus heſiodi. Acceptū metire & eodem pondere redde.

o FORTE latus. Significat per forte latus. & nigros capillos ac dulce eloquiū ſeu per riſum decorum. & quia potuit flere ebri⁹ fugā cinare.

p FORTE per anguſtam Huiuſcemodi apologo docet potius accepta relinquenda eſſe quam libertatē amittendam. quod autem in hos laqueos incidiſſe vulpem dicit oſtēdit callidos quoq; decipi poſſe.

vulpi vidimus hoc ab hoc loco
q
Cui muſtela procul ſi vis: ait. effugere iſtinc
tu foramen anguſtum intraſti
Macra cauum repetas arcton quem macra ſubiſti
hoc nunc a te diſcedere ſimilitudine que mihi dediſti
Hac ego ſi compellor imagine cuncta reſigno
vitam quietam
r ſ
Nec ſomnum plebis laudo ſatur altilium: nec
pauco arabico liberam animi tranquillitatem mutare volo
Ocia diuitijs arabum liberrima muto.
me horatium mecenas
Sæpe verecundum laudaſti rexꝗ paterꝗ
a me in pñtia tua aliquo ſ. laudo minus a te ego
Audiſti coram. nec verbo parcius abſens
cõſidera que mihi dediſti ſine omni moleſtia
t an
Inſpice ſi poſſum donata reponere lætus
agamenoni p.n. filius multa tolerantis
v
Haud male telemachus proles pacientis vliſſei
ſed potius aſinis ꝓpter ſicut ille q altos montes regio
Non eſt aptus æquis ithacæ locus: vt neꝗ plenis.
nõ h̃ns latos campos fertilis
x eſt y
Porrectus ſpacijs. nec multæ prodigus herbæ
agamennon ſunt verba horatij adaptantis & vocat horatius mecenatem atridem.
Atride magis apta tibi tua dona relinquam
q.d. tua magna dona non ſunt mihi apta
Paruũ parua decent: mihi iam non regia roma
ab habitatoribus ꝓpter incolas ſunt .n. effeminati nomen ville z
Sed vacuũ tibur placet: aut inbelle tarentum
largus cauſidicus fuit
a m
Strenuus & fortis cauſiſꝗ philippus agendis
cauſis b
Clarus: ab officijs: octauam circiter horam
cauſarũ c
Dum redit: atꝗ foro nimiũ diſtare carinas
ſeneſcens con
Iam grandis natu queritur conſpexit: vt aiunt
iuuenem quia ibi ſolus erat vmbroſa domo:
Abraſum quendam vacua tonſoris in vmbra
radentem
Cultello proprios purgantem leniter vngues
famulus philippi
Demetri puer hic non leue iuſſa philippi
adimplebat ꝓdictũ iuuenẽ de qua familia. mihi
Accipiebat: abi quere: & refer vnde domo: quis
pauper an diues nobilis an ignobil. tutore
Cuius fortunæ: quo ſit patre: quoue patrono.
vadit demetrius
It: redit: & narrat vulteium nomine menam

q MVSTELA. Græcum nomen eſt. ideſt mus longus hec in muriũ venatu ruri ſe munit & cũ baſilico ſerpẽti nulla fera par eſſe poſſit muſtelę ſola labe interficiũt. Nec preter muſtelę virus quicꝗ huic ſerpenti exicio eſt.

r NEC ſatur. Nõ vt multi faciunt tenuemꝗ victũ crapula plenus laudato. Nec tamen muto ocia mea diuitiis arabum. ideſt magnis diuitiis & quante ſunt apud arabas ꝓpter thuris ac reliquorum aromatum affluentiã.

ſ ALTILIVM. Non ſolũ aues. ſed quecunꝗ animalia que vt iis inde veſcerentur ſaginabant altilia vocabant vt apparet apud Pli.

t INSPICE. Senſus eſt. Experire an inuitus reddã que dediſti. imo quam letus ſiam ſi dedero.

v HAVD male telemachus. &c. Nemo dona accipiat quibus libertatẽ perdat ſed potius oblata relinquat. imitatus telamachum vlixis filium. Hic enim agamennonem iã domũ reuerſum profectus de patre ſciſcitaturus cũ illi equos donare vellet agamennõ nõ accepit excuſans tenuitatem papuli patrię ſue quę ad illos alendos minime idonea eſſet.

x PORRECTVS. In longum extenſus. ideſt non habens latos campos.

y PRODIGVS. Abũdãs Acyrologia eſt. nam de ſolo homine dicitur prodigalitas

z IMBELLE. Luxui quã armis inſeruiens vt maxime apparet apud plutar. in vita pyrrhi.

a STRENVVS & fortis Vrbana fabella ſed que grauem occultet ſententiam. nã in ea oſtenditur quam ſtulti ſint qui ocium liberale et turpitudini carentes ſollicite vite ſpe pecunie mutent.

b AB officiis. A foro in quo clientibus officia preſtabat.

c CARINAS. Via erat romę. que edificia haberet in nauium carinarum ſimilitudinem factam. in illis ſunt vincula ſancti petri. Vir. Et lautis mugire carinis.

ꝛ narret pauperem h
Preconem tenui cenſu:ſine crimine notum
narras illum ſ.opes
i k
Et properare loco & ceſſare & querere & vti
ergo humanus ꝛ liberalis ſibi ſimilibus domo
l m
Gaudentem paruiſq; ſodalibus & lare certo
refert eũ gaudentẽ peracta
n o p
Et ludis & poſt deciſa negotia campo
inquirere de illo narrabis
o demetri
Scitari libet ex ipſo quodcunq; refers dic
vulteius verba demetri redeuntis.
q credebat
Ad cœnam veniat:non ſane credere mena:
mirabatur ꝛ dicam o philippe
Mirari ſecum tacitus:qd multa:multa benigne
vulteius mihi
vulteius
Reſpondet:negat ille mihi:negat improbus & te
contemnit timet
Negligit.aut horret vulteium mane philippus
Vilia vendentem tunicato ſcruta popello.
ex improuiſo inuadit vulteius
Occupat:& ſaluere iubet prior:ille philippo
excuſabat qa erat impeditus labore
ꝛ mercibus ſuis
Excuſare laborem:& mercenaria vincla:
ipſius philippi excuſat ſe
Quod non mane domũ veniſſet deniq; q non
prior vidiſſet verba philippi
tu vulte
Prouidiſſet eum:ſic ignouiſſe putato
rñdet vulteius
Me tibi ſi cœnas hodie mecum:vt libet:ergo
e vadei merces tuas vendẽdo
Poſt nonam venies:nunc i rem ſtrennus auge
erat multũ modeſtus vulteius
Vt ventum ad cœnam eſt dicenda tacenda locut⁹
vulteius ꝛ omnes de domo
poſtquã
Tandem dormitũ dimittitur:hinc vbi ſæpe
eſca coopertũ ad cœnam
ſ eſt vt
Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum
a philippo
Mane cliens etiam certus conuiua iubetur
a ſacerdote vel dñis.
feſtis ill'
Rura ſuburbana indictis comes ire latinis.
vulteius equis aerem
Impoſitus mannis aruũ cœlumq; ſabinum
vulteius
t v
Non ceſſat laudare.videt.ridetq; philippus.
delectaõem ꝛ ludum philippus
Et ſibi dum requiem:dum riſus vndiq; querit

h TENVI cenſu. Sine crimine notu, nõ parua laus nam qui pauper eſt raro niſi ex infamia ſolet eſſet notus. hec autẽ adiungit poeta quia huiuſcemodi ocium ſine bonis morib⁹. aut luxuria. aut deſidia eſt.

i ET querere. Excludit gnauiam.

k ET vti. Remouet auaritiã

l SODALIBVS ergo humanus & liberalis. dicit autem paruis: quia prudẽs fuit in eligendis iis qui a ſua fortuna non abhorrerent:

m LARE certo. Ita delectabatur ſodalitiis & conuiuiis. vt tamen non vagaretur tanquam paraſitus per domos alienas. Sed maximum eſt in amicitia ſuperiorem parem eſſe inferiori. Sepe eni excellẽtie quedam ſunt. qualis erat ſcipionis in noſtro vt ita dicã grege. Nũquam ſe ille Philo nunquam Rutilio. nũquam Mũmio antepoſuit. nunquã iferioris ordinis amicis. Qu. vero Maximũ fratrem egregium virum omnino ſibi nequaquã parẽ quod iis anteibat ętate tanquã ſuperiorem colebat. Quod faciendũ imitandumq; eſt omnibus. vt ſi quã præſtantiã virtutis. ingenii fortune conſecuti ſunt. impertiant eã ſuis. cõmunicẽtq; cum proximis. vt ſi parentibus nati ſunt hũilibus. ſi propinquos habeant imbecillio res. vel animo vel fortuna. eorum augeant opes. eiſq; honori ſint & dignitati. vt in fabulis. qui aliquãdiu propter ignorantiam ſtirpis & generis in famulatu fuerint. cũ cogniti ſunt. & vt deorũ aut regũ filii inuenti. retinent tamẽ charitatem in paſtores. quos patres multos annos eſſe duxerant. Quod quidẽ eſt multo pfecto magis in veris patribus certiſq; faciendũ. Fructus enim ingenii & virtutis omniſq; preſtantiæ. tũ maxime capitur. cum in proximũ quemq; confertur. Vt igitur hi qui ſunt in amicitiæ coniũctioniſq; neceſſitudine ſuperiores. ſe equare cum inferioribus debẽt. ſic inferiores dolorẽ non debent ſe a ſuis amicis aut ingenio. aut fortuna. aut dignitate ſuperari. Quorũ plerio; aut queruñt ſemper aliquid. aut etiam exprobrãt Eoq; magis ſi habere ſe putant quod officioſe. aut amice cũ labore aliquo ſuo factũ queant dicere. Hec Cicero de amicicia.

n LVDIS. Quia feriatis diebus cum fierent nõ dimouebant illum a re ſua.

o DECISA negotia. Ita enim ſe exercebat. vt tñ prius agenda ageret.

p CAMPO. In quo & deſidiam excludens & valitudini cõſulẽs corpus exerceret

q NON ſane credere. Narratione veriſimilis. ſeruat eni naturam inferioris qui non eſt ſine ſuſpitione. cũ a ſuperiore preter ſolitũ blande appellatur.

r POET nonam. Eo enim tempore iam balneis egreſſi cibũ capiebant.

ſ OCCVLTVM hamũ: Cupiebat fallere nõ vt homini noceret. ſed vt prudens tentaret qd mutatio vite afferret:

t NON ceſſat laudare. Nã ſã amœnitate ruris capiebat

v RIDETq;. Animaduertens iam illum captum.

philippus vulteio oléra ſeſtertia
Dum ſeptem donat ſeſtertia: mutua ſeptem
quatenus
Promittit perſuadet: vti mercetur agellū.
verba horatij ad mecenatem circumitionibus plus quam decet
x
Mercatur: ne te longis ambagibus vltra
detineam vrbano
Quā ſatis ē: morer ex nitido fit ruſticus: atq;
ad vites ſuſtentandas
y
Sulcos: & vineta crepat mera preparat vlmos
Immoritur ſtudijs: & amore ſeneſcit habendi.
ſed perierunt
Verum vbi oues furto: morbo periere capelle
.i. nō tantū meſſuit quantum ſeminauit necatus
Spem mentita ſeges: hos eſt eneɾctus arando.
vulteius ipſe iratus equum
Offenſus damnis: media de nocte caballum
domini ſui
feſtinat
Arripit iratuſq; philippi tendit ad ædes:
vulteium ſcabioſum
Quem ſimul aſpexit ſcabrū intonſūq; philippus
philippus ſollicitus ad acquirendam pecuniam
Durus ait vultei nimis actentuſq; videris
z non durum z nimis attentū z philippe o
Eſſe mihi pol me miſerum patrone vocares:
vulteius
Si velles inquit verum mihi dicere nomen
ꝓpter qđ deum nature fidelitatem tuam
Quod te per genium dextramq; deoſq; pœnates
vrbane
Obſecro: & obteſtor vitæ me redde priori.
poſtquam prius appetitis
a cognouit
Qui ſimul aſpexit quantum dimiſſa petitis
meliora ſunt ille ad dimiſſa.
Præſtent. mature redeat repetatq; relicta
conuenienti forma menſura vtile et
b honeſtum
Mentiri ſe quenq; ſuo modulo ac pede verum eſt.

x MERCATVR. Hoc enim vt faceret omnia agebat phillippus.

y CREPAT. Ingentem affectum crepitu verborum demonſtrat.

z MISERVM. Et non durum & nimis attentum. qui cū cognouerit homines quā tū errauerint omittendo que quadrbāt nature ſue illa omnino repetent. nam ſumme prudētie eſt vt metiamur nos Notat poeta ſummam intemperantiam hominis. Vt que prius ſummo deſiderio cūcupiuerit. Iā ſummo odio proſequitur. Nam intemperantia in omnibus nos delinquere cogit. Apud grecos intemperans dicitur incaſtigatus. vnde pueri dicuntur intemperantes. idest incaſtigati ideo datur ipſis pedagogus vt ſit tanquā recta ratio qua pueri vacāt ob etatem & cupiditates debent ſubiici rectę rationi. qm̄ per operationes cupiditatis aſſequimur intēperantiam. quo vicio nullū poteſt eſſe maius. quoniam ratio ab appetitu victa eſt penitus. et ruit intemperans ad voluptates ſine aliqua repugnantia intellectus. Vnde magis vituperat̄ q̄ incontinens quoniam in ipſa incontinentia fit aliqua pugna inter rationem & apetitum. vincit tadem appetitus. ſuccumbitq; ratio. Temperans vero magis laudatur quam continens. quoniam nullam habet perturbationem. et appetitus paret rationi ſine aliqua repugnantia. In ipſo autem continente non eſt ſedata perturbatio. Sed fit pugna inter appetitum & rationem. Vincitur tandem appetitus a ratione. Ergo temperantia maior eſt quam ſit continentia. & intemperantia eſt maius malum q̄ ſit incontinentia.

a QVI ſimul aſpexit. Horatius ex dictis illis cōcludit & applicat generalem et bonam doctrinam.

b MODVLA. Modulę proprie appellantur formule que ſint future exēplar ędificii quod erigere deſtinauerim. Ergo vnuſquiſq; ſequetur formulam ſibi a natura impoſitam.

HH

Argumentum Epiſtole octaue

d Eſcribit ſe non recte valere. non quia aut corpore egrotet. aut calamitatē in bonis fortune paſſus ſit. ſed quia varijs perturbationibus afficiatur animus ſuus: atq; in omni vita ſumma vtatur inconſtantia. neq; tamen recta monentibus amicis & philoſophis obtemperare velit. Hec ineſſe fingit que tamen in celſo erant. Sed q̄niam homo ſuperbus in ijs corrigi iniquo animo ferret tentat illū exemplo ſui a vitio auertere. nam multa vitia in alio cognoſcimus. ac ſummopere damnamus: quę nimio amore noſtri in nobis eſſe negamus: ſed cum in alijs audimus nulla reprehenſione irritari. ſed vero iudicio moti: tunc demum ad nos reuerſi nos illorum pudet. Hoc dicit.

Celſo albinouano.

gaudeat quo ad ſe adminiſtrare
a
c Elſo gaudere & bene rẽ gerere albinouano
epiſtola mea
Muſa rogata refer comiti ſcribeq; neronis
vlterius a te ego horatius. me ſc3.i.pol
b licentem
Si q̃ret, quid agam dic multa & pulchra minãtez
& refer me q̃ ad ſe q̃ ad alios non ideo
c d
Viuere nec recte nec ſuauiter: haud quia grando
e tempeſtate periere vites
Contuderit vites, oleamq; momorderit æſtus!
ideo ſc3 vt boues & alia maiora animalia
Nec quia longinquis armentũ ægrotet in aruis
ideo f ſum
Sed quia mente minus valid⁹ quã corpore toto
f et quia ſanet me ſc3
Nil audire velim: nil diſcere: q̃d leuet ægrum
g a quibus eſt conſilium fidele.
Fidis offendar medicis: iraſcar amicis
h
Cur me funeſto properent arcere veterno
& dic mala quod ego bona
Quæ nocuere ſequar: fugiam que profore credã,
ego exiſtens leuis exiſtens
Rome tibur amem: ventoſus tibure romam:
i qualiter adminiſtrat. ipſum
Poſt hæc vt valeat: quo pacto rem gerat & ſe
qualiter neroni inquirere militibus
Vt placeat iuueni percunctare: vtq; cohorti
celſus dicet ſe valere tunc & tu me deinde
Si dicet recte primum gaudere: ſubinde
ſecrete perſuadere
k
Præceptum auriculis hoc inſtillare memento
l
Vt tu fortunam: ſic nos te celſe feremus.

☞ a CELSO gaudere. Ordo autem eſt. O muſa rogata .i. interrogata celſo albinouano refer. ideſt reſponde pollicentem & c.

b MINANTEM. Res nota eſt quid mirari ſit. ſed qui confidentia ſui aliquid de ſe ſuperbe promittũt. et minus cõſibenter neſcio quid minarũ preferre videnť idcirco minantem dixit.

c NEC recte. Quia non ſecundum virtutem.

d NEC ſuauiter. Quia ex perturbationib⁹ multa proueniunt mala.

e CONTVDERIT. Nam grãdinis eſt nõnullos palmites & vuas cõtundere.

☞ f MENTE minus validus. Nã ex ipſis pturbationibus oriunť in aio quas ad ſimilitudinẽ corpis ęgrotatõeſ et morbos appellam⁹ .i. vitia

☞ f NIL audire velim. Tria genera hoim p̃ponunť ab heſiodo quorum primũ optimũq; eorũ eſt. q agenda ſũt ex ſe ipſi ſua virtute cognoſcũt. Secũdũ aũt illorũ eſt q & ſi nõ ea ſapiẽtia ſũt vt meliora cognoſcãt. tñ recta monenti obtẽperãt. & qđ preci piũt diligẽter exequũť. Tertiũ poſtremo oium peſſimũ eſt eorũ. ſ. hoim q neq; ex ſe qđ rectũ bonũq; ſit norũt. neq; que bona ſũt monẽti obtemperare volunt in hoc genere eſſe poniti ſed quod de ſe dicit de albino intelligit.

g FIDIS medicis. Deſperandũ oino eſt de ſalute qui nõ obtemperet fidis medicis Sed transfer ad animũ & intellige de philoſophiſ qui aiorũ noſtrorũ fidi medici ſunt.

h ARCERE me veterno. Hippaloge eſt .i. arcere veternũ a me. veternũ autẽ p morbo intercutaneo poniť qui pene immedicabilis eſt. ſed hic intellige p vitio quo animus occidiť. Summa igiť ſtulticia eſt iraſci iis qui te a morte vẽdicare volunt.

i PNST hec vt valeat. Hec admiſcet beniuolentie oñde cauſa vt amice nõ aũt cũ inuidia videať vltimũ carmen eſſe dictum.

k INSTILLARE. Clãculũ imittere. pprie inſtillare ſignificat gutta imiteſcere. i Fit eni a ſtiria ſtilla. inge inſtillo. Iuue. Nã cũ facilẽ ſtillauit in aurem. Exiguũ de nature patrieque veneno.

l VT tu fortunã Qui enim fortunam ſecundã ita ferunt vt nõ ſuperbiant non efferãter. nõ ſe ſuperiores per ſuperbiam gerãt. Sed inferioribus quoq; ſe coequãtes opes ſuas non ad factũ. ſed ad liberalitatem conuertant eos. Ceteri homines non modo ferunt. ſed vltro appetunt atq; amãt qui aũtẽ tumidi inflatiq; neminem parem patiãtur eos hoies fugiunt atq; oderunt.

Argumentum epiſtole.ix

n Ec magna epiſtola eſt nec ex abdito eius eruenda ſententia cōmendatitia eſt & in genere deliberatiuo ſcripta cuius finis eſt vtilitas atq; honeſtas. Oſtendit autem maxime pudorem nō mediocrem nos ſeruare oportere ſi quem magno viro cōmendamus, ne forte inſolenter videamur quicquam nobis per ambitōnem atrogare magis quam officio coacti petere. Captat ergo beniuolentiam a perſona ſua, ꝗ niſi officioſa neceſſitate cogatur ſibi moleſtus nō ſit futurus. Oñdit petitōem honeſtā ꝗ & amicū & ſtudioſū hoīem cōmendat. Oñdit vtilē qn̄ a docto. ctus. doctrine fructū cape poſſit, h. d.

Ad Claudium Neronem:

S Eptimius claudi nimiū intelligit vnus
Quanti me facias: nā me rogat & p̄ce cogit
ſeptimum laborem
Scilicet vt tibi ſe laudare & tradere coner
conſilio familiaritate digentis
Dignum mēte: domoq; legentis honeſta neronis
officio me ſcꝫ
Munere cum fungi proprioris cenſet amici
quantum, ſeptimus
apud te neronem
Quid poſſim videt: ac nouit me valdius ipſo
certe quare ab eo ſeptimo
Multa quidem dixi cur excuſatus abirem
apud te eſſe eſtimarer
Sed timui, mea ne finxiſſe minora putarer
facultatis quia ne putarer, vtilis
ſoli
Diſſimulator opis proprie: mihi cōmodus vni
virtutis
Sic ego maioris fugiens opprobria culpæ
ſupplicando & hu.
miliando me
Frontis ad urbani deſcendi premia: quod ſi
ꝓpter.
Depoſitum laudas ob amci iuſſa pudorem
ſeptimū conſtantem
cum
Scribe tui gregis hunc fortem crede bonumq;.

m SEPTIMUS claudi. De hoc meminit in.ii.lib carminum in oda que incipit. Septimi gades aditure mecū

n CLAUDI. Hic priuignus augusti doctus fuit. & de aſtrologia verſibꝰ ſcripſit.

o INTELLIGIT. Nō poſſum igitur diſſimulare. nec fuit mediocre conſilium poete in ſcribēdo. nam dum pre ſe fert commendationis munus effugere tentaſſe latenter admonet non poſſe claudium hoc ſibi denegare. cum is petat qui amicus. qui ab eo diligatur. qui iuſto ac prope neceſſario officio fūgat̄ qui denicq; rem petat qui amicus ſit qui ab eo diligatur. qui iuſto ac ꝓpe neceſſario officio fungatur. qui denicq; rem petat. que ei a quo petit̄ fructuoſa ſit futura.

p LEGENTES honeſta. Quem non eſſe dignum niſi & ipſe doctus probuſq; videatur.

q FINXISSE minora: Oſtenderē minus poſſe quā poſſim apud te.

r OPIS. Facultatis et poſſibilitatis Virgil. Non opis eſt noſtre.

s MIHI commodus. Quā quidem ſuſpitionem omnē probum virum fugere decet preſertim ex ſcola Platonis qui hominem non ſibi ſoli ſed aliis quoq; natum cenſet.

Argumentum epiſtole x

o Stendit poſſe quidem homines in probitate vite: & in omni virtute conuenire: & inde in ipſa vario viuendi genere delectari: Componitq; vrbanam ſimul et ruſticanam vitam ſed preponit ruſticanā vitā qm̄ maioris ocij ſit ad tranquille viuendū minora & min⁹ mlta inſtrumēta exigat.h.d.

Ad Fuſcum ariſtium.

ſaluum eſſe.
a
v Rbis amatorem fuſcum ſaluere iubemus
nos
Ruris amatores: hac in re ſcilicet vna
nos eſſe preter habitatōem
b
Multum diſſimiles ad cætera pœne gemelli
quia ſ.vnus noſtrum ſ.negat
Fraternis animis: quicquid negat alter & alter
concedimus ſimul nos domeſtici
c
Annuimus pariter vetuli notiq; columbi
romam inhabitas
horatius
Tu nidum ſeruas: ego laudo ruris amœni
obſita
Riuos: & muſco circumlita ſaxa nemuſq;.
cur iſta laudem quamprimū
d
Quid quæris: viuo & regno. ſimul iſta reliqui
voluptates in vrbe proſpero
e
Quæ vos ad celum fertis rumore ſecundo:
ſicut ſed ego horatius
f
Vtq; ſacerdotis fugitiuus liba recuſo
.i. vita priuata qd̄ ſuperius liba dixit intelligas
meliore
Pane egeo iam mellitis potiore placentis:
g
Viuere nature ſi conuenienter oportet:

a VRBIS amatorē. Amatorem expreſſe locutus eſt. nā hec verbalia non notant ſolū actus, ſed etiam habitus. ſic Iuue. ędificator erat ceirom⁹ oſtendit enim non ędificaſſe quandoq;. ſed habitū edificādi contraxiſſe. Dicemus igiē & horatium & fuſcum vtriuſq; loci amantem. ſed alterū alterius amatorem.

b GMELLI. Sunt qui eodem partu ſunt nati. ſed quoniam hi ſimillimi inter ſe & pares eſſe ſolent pro ſimilib⁹ paribuſq; capiuntur.

c VETVLI notiq; columbi. Eo amore & aſſenſu quo columborum veterū & notorum paria conſueuerunt. Nam columbi vt ſimul cōiugia inierūt firmiter obſeruāt.

d SIMVL iſta reliqui: ſ. iſta vrbana. In quo oſtendit quanto vrbanarum rerū tedio afficiatur. vt ex eo ſolo quod illa relinquat ſibi regnare videatur.

e RVMORE ſecūdo. Approbante vulgo. a quo dicendus potius ſit rumor q̄ fama Nam vacillat ſemper iudiciū vulgi. Neq; quiſq̄ in eo eſt quod certos auctores habeat

f VTq; ſacerdotis fugitiu⁹ Oſtendit fugitiue exemplo libertatem cū tenui victu. lautiſſimę luxurioſeq; ſeruituti anteponendam. fugit eni ſeruus ſacerdotis. & mauult in libertate eſurire deficiente pane. qui quidem in ſumma penuria placentis iocundior eſt q̄ in ſeruitute veſci libis quibus ſacerdotes abūdāt. quoniam diis a multis offerunt.
g SI oportet. Quia oportet.

h ARE A. Spatium quod edificatio occupandũ ſit. Sẽſus eſt. Quemadmodũ edificaturo i pmis area querenda eſt in qua opus ſurgat ſic nobis in vita querendus eſt locus in quo vita cõmode agi poſſit. is aũt eſt rus.

i EST vbi inuida cura Nam in vrbe cura afficimur cum inuidemus iis qui nos opibus & honoribus antecellũt. Ruri vero herbe et odore & nitore ſuperant lapillos indicos. puriorq; aqua fluit p riuos in agris. quam rome per aqueductus plumbeos.

k VICI. Vie ſunt. Hinc vicini qui eundem vicũ habitãt.
l SILVA inter varias columnas. q. d. nõ ſunt anteponenda vrbana viridaria. quãuis ſint diſtincta columnis ex vario marmore factis naturalibus ſiluis.

m LONGOS agros. Neq; ville preferenda eſt vrbana domos que habet longos hortus. nam quãuis nature vim afferamus cũ vrbẽ ruri ſimilẽ reddere volumus ipſa refluit quemadmodum illa que in cumulũ furca impelluntur.

Ponendæq; domo querenda ẽ area primum
Nouiſti ne locum potiorem rure beato
Eſt vbi plus tepeant hiemes: vbi gratior aura
Leniat: et rabiem canis & momenta leonis
Cum ſemel accepit ſolem furibundus acutum.
Eſt vbi diuellat ſomnos minus inuida cura
Deterius libycis olet aut nitet herba lapillis
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbũ
Quam quæ per pronũ trepidat cũ murmure riuũ
Nempe inter varias nutritur ſilua columnas
Laudaturq; domus quæ longos proſpicit agros
Naturam expelles furta: tamen vſq; recurret
At mala perrumpit furtim veſtigia victrix:
Non qui ſidonio contendere callidus oſtro
Neſcit aquinatem potantia vellera ſuccum.
Certius accipiet damnum propiuſue medullis
Quam qui non poterit vero diſtinguere falſum
Quem res plus nimio delectauere ſecundæ
Mutatæ quatient: ſi quid mirabere pones
Inuitus: fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges & regum vita precurrere amicos
Ceruus æquum pugna melior cõmunibus herbis
Pellebat: donec minor in certamine longo
Implorauit opes hominis frenumq; recepit:

n CALLIDVS. Non qui ſit ſi neſcit. ſed qui eſſet ſi ſciret. Senſus eſt. Nõ afficitur ille tanto detrimento. qui neſcit adulterari.

o NESCIT acquinatẽ. i. qui neſcit reddere colorem acquinatem qui deterior tyrio eſt ſimilem tyrio. quantũ accipit qui neſcit diſtinguere verum a falſo. Nã hic putabit ſummũ bonum eſſe in diuitiis & honoribus. et reliquis reb9 incertis que mutate plus doloris afferent. quam afferebant voluptatis dum aderãt & quanto maius bonũ aliquid eſſe credit. tanto magis inuite reliquet. Qua propter fugienda ſunt magna que neq; acquiruntur. neq; acquiſita retinentur ſine ſummo labore. Et ſequenda parua tu quibus tranquille & ſine perturbatione viuentes & regũ & eorum qui amici ſunt regum ſuperare vitã poſſumus. Neq; vt optata aſſequaris variiſ perturbationibus et vitiis inſeruiendum eſt. non acquiſita ea re quã cupiebamus in ſeruitute reliqmur. quod opti me pbat apologo equi et cerui. Nam equuſ aduerſarium ſuperare contẽdens hominẽ a quo iuueretur ſeſſorem ſibi & frenum ab eo impoſitũ recepit. Vicit igitur ille quidẽ. ſed victor ſemper in ſeruitute manſit. nam neq; equitem a dorſo. neq; frenũ ab ore depellere potuit. Sic clareſcit textus vſq; ad ver. ſeruiet eternũ

p SIC qui; paupertate &c. Adaptat comparationem: ☞q SERVIET ęternum: Nã ſi illo nõ eſt contentus ſp in anxietate viuit. nec acquiret maiora ſine multa ai vexatione. Vnde auari pecunioſi vituperãdi ſũt. cũ oino naturã relinquãt & humanitatẽ. & vident̃ ſerui atrięſes. cũ pecuniis reipub. ſ. viliſſime ſeruiant. qua ſeruitute nihil põt eſſe. aut excogitari miſerius & illi ſũmis laudib⁹ celebrãdi ſũt. & quodã. q. pleno ore laudãdi q opibus ad conſeruationẽ hũani generis vtunt̃ nec incũbant theſauris & in foſſis loculis. ſed diuitiis ſciunt addere lucẽ. & vt virtutis finẽ cõſequant̃ opibus. q. inſtrumento vtunt̃. tũc geſtiẽtes aio. cum aliquem exigere & vouere poſſunt. ſed in tanta confuſione temporum & peruerſis moribus. ac auaritie ęſtu & rabie pauci ad modum inueniũtur. Cyrus apud xenophõtem li. iii. dicit pecuniis vtimini. Nam in terram ſatis ſit corpora defodere cum quiſq diem obierit. Vtiturq cõuenientiſſima ſimilitudine a pede. Nam ſi illi laxior eſt calceus cũ ſubuertet. ſi anguſtior premet ab eo & vretur. Ergo ſi tibi ſatis id

equus ſuperbus — ceruo
Sed poſtquam victor violens diſceſſit ab hoſte
a — ſ. equus — ſuo
Non equitem dorſo non frenum depulit ore:
p — timet — diuitias
Sic qui pauperiem veritus potiore metallis
ſ. cupiditatem — quemadmodũ equus
Libertate caret: dominum vehet improbus atq
cupiditati — modice
q
Seruiet æternum: qui paruo neſciet vti ☞
illum vel ſubuertet — quemadmodũ
Cui non conueniet ſua res: vt calceus olim:
amplior — pſternet — eſt pede — vrget
Si pede maior erit: ſubuertet ſi minor: vret
p. n. illius ad quẽ ſcribit
Lætus ſorte tua viues ſapienter ariſti.
r — non reprehenſum — poſtq̃
Nec me dimittes incaſtigatum: vbi plura
congregare — ſupra modũ — a colligẽdo diuitias
Cogere quam ſatis eſt: ac non ceſſare videbor
quia dominatur: & hoc ſi non conuenit
s
Imperat aut ſeruit collecta pecunia cuiq
pecunia
t
Tortũ digna ſequi potius quã ducere funẽ. ☞
pmiſſa — vetuſtate contritũ.
v
Hæc tibi dictabam poſt fanum putre vacumne
x
Excepto quod non ſimul eſſes: cætera lætus.

quod adeſt ne vrgearis ſi minora videbunt̃. neue rurſus ex maiorib⁹ ſollicit⁹ reddaris

☞r NEC me &c. Rogat amicũ vt viciſſim ſe quoq reprehendat ſi non viuat cõtentus ſua ſorte.

s IMPERAT. Si illa vti neſcim⁹. Sin vero recte vtamur ſeruit. nam is vere diuitiarũ dñs eſt. qui illis ex liberalitate vti ſciuerit. Contra vero ſeruus ſi ob auaritiam. aut vnde non oportet accipiet. aut vbi oportet non dabit.

t DIGNA ſequi. Sequitur funem qui vinctus trahitur. ducit funem qui vinctus trahit. ergo hic dominus eſt. ille vero ſeruus.

v VACVMNE. Hec dea incerta ſpecie ab aliis diana. ab aliis belona habetur.

x LECTVS. Quia preſentibus cõtẽtus viuit nec plura querit. niſi quod amicorum deſiderio habetur.

Argumentum Epiſtole. XI.

e Odem pene argumento vtit̃. q̃ & in pleriſq. ſed miro ingenio eandẽ rem mirifice variat. Ergo ſub noie bullacij amici ſui dominis omnino plurima cupientis: & ꝓptere a varias regiones q̃ſtus cauſa petentis ꝑturbatõnes aiorũ damnat. negat quenq btm̃ eſſe poſſe qui illis modũ nõ ſtatuit. Hoc dicit.

a QVID tibi & c. Bullatiũ alloquitur. qui omnes regiones ſordidas putabat ad cõparationem vrbis romę. eo quod ibi ſemper manens ad alia non tranſierat.

b CHIOS. Inſula in egeo vino optimo abũdans olim metalia & alipios dicta.

c NOTA q; leſbos. De inſula in odis dictum eſt. Nota autem dicitur propter Alceũ & Saphon poetas celebratiſſimos.

d SAMOS. Inſula iunoni ſacra Icariis proxima.

e CONCINNA. Propter pulchra ędificia. de quibus multa ſcribit herodotus. Ex hac oriũdus fuit pytagoras.

f SARDIS. Vrbs in lydia vbi olim regia creſis fuit.

g SMYRNA. Hec vrbs homerum vendicare nititur. Multiq; illum ſmyrneũ fuiſſe credunt.

h PRE cãpo. Ad comparationem campi martii. Tacite autem innuit bullatiũ non qui alias vrbes romę prepo nat. ſed vt queſtũ faciat hanc peregrinationem ſuſcepiſſe.

i ATTALICIS. i. que ſub atalo pergami rege fuerunt.

k SED neq; capua & c. Sententia eſt. Eum nõ poſſe quieſcere in aliquo illorũ locorum quia non expetuntur propter ſe ſed propter lucrũ. quemadmodum qui romã capua tendit nonvult viuere in caupona. qa oniã non propter ſe illam petit. ſed propter requiẽ que ad tẽpus duratura eſt. Nec ille quieſcet ſemper in balneis qui illas vt frigus vitet petiit.

k FVRNOS. Furnũ veteres obſcurum dicebant. Sũt autem loca in arcũ edificata ſub obſcura. Ab eo fit fornicor verbũ quod eſt meretricor quoniã meretrices in fornicibus habitare cõſueuerũt Ab hoc fornicator & fornicatio deducuntur. hoc eſt meretricator & meretricatio.

Ad bullatium

cur are famoſa

q Vid tibi viſa chios bullati nota leſbos

cur ornata

Quid cõcinna ſamos. q̃d creſi regia ſardis

oppidũ illud ſunt alia loca tibi viſa quam dicantur

Smyrna q̃d et colophon maiora minoraue fama.

illa loca

Cũcta ne pre campo & tyberino flumine ſordẽt

deſiderium tuũ aliqua.

An venit in votum atalicis ex vrbibus vna

deſertum locum terre

An lebedum laudas odio maris atq; viarũm

vt tu ſ. ſit inculte: a habitatoribus

Scis: lebedus quid ſi gabiis diſertior atq;

illis duobus viris apud lebetum.

Fidenis vicis: tamen illic viuere vellem

ego amicorum ego ab

Oblituſq; meorum obliuiſcendis: & illis

mare elonginquo littore tempeſtuoſũ

Neptunum procul e terra ſpectare furentem:

Sed neq; qui capua romam petit imbre lutoq;

taberna vinaria

Aſperſus nolet in caupona viuere: nec qui

illa loca calida

Frigus collegit furnos & balnea laudat

tanq; rectam perfecte

Vt fortunatam plæne præſtantia vitam

impetuoſus ventus mari

agitauerit

Nec ſi te validus iactauerit auſter in alto

ideo ſic dictũ

Iccirco nauem trans ægeum mare vendas.

tibi ſc; incolumem hñti p. n ciuitatis amena illud ſtatũ inſula illa

Incolumi rhodos & mytilene pulchra facit q;

eſtiuali

Penula ſolſtitio: campeſtre niualibus auris

hiemem auguſto

Per brumam tyberis: ſextili menſe caminus

tibi per etatem dum fortuna eſt pſpera

Dum licet & vultum ſeruat fortuna benignũm.

longinqua.

Rome laudetur ſamos & chios & rhodos abſens.

pſperam fecerit

Tu quamcunq; deus tibi fortunauerit horã

cum gratiarũ actione iucunda vite vt ſolent auari

Grata ſume manu: nec dulcia differ in annum

Vt quocunq; loco fueris: vixiſſe libenter

l TRANS egeũ. Quia nõ illic ſedes poſiturus negabis Sed vt facto queſtu redires. hec autem nõn proſunt. quia non lucrum facit hominem beatum. ſed ceſſatio cupiditatũ. Ergo illa loca nõ aliter remedio tibi erunt. quam ſit penula veſtis apta ad frigus arcendum.

m SOLSTICIO. i. deſt magnis caloribus quales ſũt circa ſolſticiũ eſtiuum. cum ſol cancrum ingreditur.

n CAMPESTRE. Veſtis apta caloribus. quia loca cãpeſtrea calidiora ſunt.

o NIVALIBVS auris. i. ventis a niuibus peueniẽtib⁹.

p TYBERIS. Ablutio tyberia.

q CAMINVS. Ignis qui in camino efficitur.

r GRATA ſume manu. Sẽſus eſt. Vtere donis quẽ tibi fortuna ſubminiſtrat. & viue ſine animi perturbatione vbicunq; fueris. quia ratio & prudentia nõ locus curas aufert. Nã qui mare tranſeunt mutant celum & aerẽ qui nullam habent perturbationem. animũ autẽ vbi omnis eſt perturbatio nõ mutãt Quid enim ſuperflua anhelamus venenum porrigitur gẽmis et auro riuuli autem immunes a peſtifera labe decurrunt. Quid multa imo clarũ eſt celſa petũtur fulmine. aut ventorũ rabies. et motu terre concutiũtur aſſidue. vbi ſtãt humilia in quiete. ex quo modo nõ pſpicit. quod ſuſpiria quot labores animi. quot mẽtis anxietates veſtis contegat inclita. que nonnunq; nõ veſtes ſed ſepulchra ſũt fedis cadaueribus plena ornato gẽmis & auro.

f STRENVA inertia. Eſt quidē inercia non ſedare paſſiones ſed eſt ſtrenua propter labores quos ſuſcipimus. vt cupiditates noſtras expleamus. Nam longinquas petimus vrbes. ſed bene viuere quod petimus eſt & hic & vlubris. ideſt in vis deſerto q̄ loco vt vlubre ſūt. Modo ſit animus equus. ideſt ſine perturbatione.

oſtenditq̄ꝫ locorum amenitas nihil facit ad beatam vitam ſolicitudines
Te dicas: nam ſi ratio & prudentia curas
ſ. aufert tudex remouet
Non locus effuſi late maris arbiter aufert.
aerem
Cœlū non animū mutant qui trans mare currūt
quia non ſedamus paſſiones
g ignauia
Strenua nos exercet inertia nauibus atq;
in terra illud rome.
Quadrigis petimus bene viuere: quid petis hīc eſt
bn̄ viuere in q̄liber loco vili deſerit ſine ꝑturbatōne
ꝛ deſerto vt vlubre ſunt
Eſt vlubris, animus ſi te non deficit æquus.

Argumentum Epiſtole. XII

I Audat vitam Icci ſi fructibus agrorum ſuorum qui ſibi ſatis ſunt liberaliterq; vtitur. Hoc dicit.

Ad ictium.

a SICVLIS. Nam in ſicilia agros habebat.

b COPIA maior. Nā qui bene vtitur iis que ſibi ſatis ſunt ditior eſſe nō poteſt. Nam vt ait. M. Tullius. Animus hominis non arca diues appellandus eſt.

redditibus ſicilienſibus
a
f Ructibus agrippæ ſiculis quos colligis icci
diſpenſando aliquis modus abundantia.
quo b
Si recte frueris: non eſt vt copia maior
congrebitur enim ſemp eſſe pauper eſſe.
Ab ioue donari poſſit tibi. tolle querelas
id ſcꝫ
c
Paup enim non eſt: cui rerum ſuppetit vſus.
.i. ſi es ſanus recte veſtitus recte calciamentū
d
Si ventri bene: ſi lateri eſt: pedibuſue tuis: nil
regum melius
Diuitiæ poterunt regales addere maius.

c SVPPETIT. Ad ſufficientiam prouenit. ſuppetere enim non ingentem excellentiam rerum ſignificat ſed facultatē que in neceſſariis non deficiat.

d SI ventri. Sēſus eſt Si corpore vales & vſus rerum ſuppetit, adeo diues es. vt regales copie ditiorē te reddere non poſſunt.

congregatorum ſobrius
Si forte in medio poſitorum abſtemius herbis
vilibus cibis continuo ideo ſcʒ
Viuis & vrtica: ſi viues protinus: vt te
aureũ te reddat f
Confeſtim liquidus fortune riuus inauret.
ideo ſcʒ diuitie neſciunt g
Vel quia naturam mutare pecunia neſcit
ideo omnia
Vel quia cuncta putas vna virtute minora
ironice loquitur corrodit
Miramur (ſi democriti pecus edit agellos
ſegetes .i. ad peregrinandum promptus h
Cultaqꝫ) dũ peregre eſt animus ſine corpe velox
exiſtens amorem pecunie deſideria
Cum tu inter ſcabiem tantam & contagia lucri
ꝗmultis pecunijs inſiſtas
Nil paruum ſapias: & adhuc ſublimia cures:
tu curas cohereceant temperatum reddat i k
Que mare compeſcant cauſæ: quid tẽperet annũ
ſine rectore
Stellæ ſponte ſua iuſtæ ne vagentur & errent.
ſ. curas obſcuret circulũ lune
Quid premat obſcurum lunæ qd proferat orbem
Quid velit: & poſſit rerum concordia diſcors.
ille pithogoricus ꝛ curas a veritate erret l p ſtertinij
Empedocles an ſtertini deliret acumen.
qualitercũqꝫ viuas q. cedendo trucas m auare vel pfuſe
Verũ ſeu piſces ſeu porrum & cepe trucidas.
familiariter illo viro ali a te ſponte n
Vtere pompeio groſpho: & ſi quid petet: vltro
exhibe rectum iuſtum
Defer. nil groſphus niſi verũ orabit & æquum
contẽnenda puenrus ſ. viris pauperes o leuis precij amicos intellige
Vilis amicorum eſt annona bonis vbi quid deeſt
romanum imperium; ſtatu p
Nec tamen ignores: quo ſit romana loco res
populus hiſpanie quem. tiberij ceſaris deuicit agrippa
Cantaber agrippæ claudi virtute neronis
populus
Armenius cecidit: ius imperiumqꝫ phraates
q
Cæſaris accepit genibus minor: aurea fruges
abundantiam'n'otat diſtribuit r
Italie pleno diffudit copia cornu.

e SI forte in medio. Hortatus fuerat ne cum vſus ſuppeteret rerum plura concupiſceret. Nunc autẽ addit q. in ipſo vſu rerum ſummã parcitatem non ex auaritia. ſed ex continentia adhibeat tunc fore vt riuus fortune illũ inundet. i. vt ditiſſimus ſit futurus. primo enĩ diues erat cũ que adderant ſibi ſufficerent. Nunc ditior quia ſua continentia facit. vt etiam mediocria ſuperabundent. Fingit autem eam virtutem in hoie eſſe que non ſit. ſed ſummo cum artificio agit. nam cum fingimus aliquid egregium in hoie eſſe quod re uera non eſt ſtimulos iniicimus vt qñ doqꝫ ſe talẽ exhibeat. qualem ſe habere putat. Maxime aũt hac via progrediendum eſt. ſi illos a vitiis abſterrere cupimus qui iniquo animo apertam reprehenſionẽ patiũtur.

f RIVVS fortune. Fabulã Mide de qua in libro carminum mentio facta eſt tangere videtur.

g VEL quia naturã. Das operã vt que ad vſum ſufficiunt ſed auari non ſufficere putant tibi ſuperſunt. hoc autem facis vel quia diuitie tibi naturam immutare nequeũt Nam nihil cõtra naturalem tuam continentiam affluentiam illecebre valẽt. Vel quia exiſtimas omnia virtutibus inferiora eſſe. Itaqꝫ tuo exemplo facile credẽdum eſt quid de Democrito legitur eum. ſ. ſtudio virtutis acquirẽde patrimonium ſuum conteſiſſet de hoc etim Laercius refert quod cum eſſet tertius frater minorem patrimonii portionem ſibi delegit que peregrinationi vſui eſſe que tñ centũ talenta ſecundũ demetriũ exceſſit. hãc aũt breui kõſũpſit.

h PEREGRE eſt animus Nã ſtante corpore mens ſua per omnes mundi partes cõtemplando diſcurrebat. ſed etiam multum ſpatiũ terrarũ peragrauit. Demetrius enĩ & antiſthenes ſcribũt illum in egyptum ad ſacerdotes. et in perſidẽ ad chaldeos peruẽniſſe. ſunt etiam qui addãt in indiam ad gymnoſophiſtas profectum eſſe.

i QVE mare compeſcant cauſe. Ne terras obruat cum elementum altius ſit.

k TEMPERET. Gubernet vt certo ſemper ordine p ſua tempora fluat.

EMPEDOCLES. Qui ſex poſuit principia. quatuor elementa & amicitiam & diſcordiam Stertinius aũt philoſophus aduerſus Empedoclem diſputat.

m VERVM ſeu piſces ſeu porrum & c. Seu piſces ſeu porrum quocũqꝫ vtaris victu ſeu exquiſitiori ſeu parco vtaris victu.

n VTERE. Commendat pompeium groſphũ virum bonum cui vltro ſubueniendum eſt.

o VILIS amicorũ eſt annona & c. Paruo ſubueniũtur amicis ſi boni ſint. quoniam modeſtiſſima petunt.

p NEC tamẽ ignores & c. Hiſtorie hẽ in odis ad plenũ narrate ſunt.

q MINOR genibus. Nam qui ſupplicant genu flectuntur & minores redduntur a genu ad pedem.

r COPIA cornu. De cornucopiis in odis abũdis ſcriptum eſt.

Argumentum Epiſtole.XIII

v Innium miniſtrum cõmonefacit quo pacto libros auguſto reddat. Hoc dicit.

Ad vinnium Aſellam

ſicut pfiſcẽſa volentem quo ad numerum.
a
v T proficiſcentem docui te ſæpe diuq;
ſigillata ꝛ clauſa.
e
Auguſto reddes ſignata volumina vinni
ſanus iucundus libros meos.
b
Si validus ſi lætus erit:ſi deniq; poſcet:
amore meo offendas offenſionem apud auguſtũ:
c
Ne ſtudio noſtri pecces odiumq; libellis
diligẽs afferas. labore vigente in hac re famul'.
Sedulus importes:opera vehementæ miniſter.
aliquo caſu grauabit librorum
onus
Si te forte meæ grauis vret ſarcina chartæ.
libros tanq̃ rem vilem illic offerre.
d
Abijcito potius.quam quo perferre iuberis.
thecas librorũ intelligit cum impetu offeras patris tui aſini
e f g
Clitellas feſſus impingas.aſineq; paternum
deriſio
Cognomen vertas in riſum.& fabula fias.
deferendo libros meos moueres per loca ſũt hũidiora iuxta
h flumina
Viribus vteris per cliuos.flumina lamas.
ꝛ ſic tu
i .i.compos voti
Victor propoſiti ſimul ac perueneris illud.
depoſitum.ſ.a te librorum meorum brachio
Sic poſitum ſeruabis onus.ne forte ſub ala

a VT PROFICISCentem Vinnius fronto ad quem hec epiſtola ſcripta eſt patrem habuit cognomine aſina. Alludit ergo nomini eius & quaſi conuenire hanc appellationẽ nominis eius ingenio vult videri.

b SI validus:& c. Hec omnia que ponit obſeruãda ſũt cum munus offerimus.

☞ c NE ſtudio noſtri. Nã ſepe dum ſtudioſe prodeſſe cupimus inſcicia quedã nocemus. Ergo non ſolum fidelibus verum et prudentibus noſtra negotia committenda ſunt.

d ABIICITO. Tanquam rem vilem. Preſtat enim non reddere munus quam inepte reddere.

e CLITELLAS. Thecas librorum hic intelligit.

f FESSVS impingas:. Nã qui ex onere feſſi ſunt. ſolent impingere potius ex properatione quam porrigere.

g ASINEq;.Nam cũ aſinus cognominaret poterat propter ineptias mouere riſum :tanquam cõmode ſibi impoſitum eſſe cognomen.

h LAMAS. Loca ſunt humidiora iuxta flumina arboribus veſtita.

i VICTOR propoſiti. Cõpos voti quia veneris quo peruenire volebas.

k VINOSA. Que vino delectaretur.

l GLOBOS. Sperulas ex filo lanę nam cum domina neret lanam ſurripiebat particulam quam ſibi venderet.

m CVM pilleolo ſoleas. Nam rediens ex cōuiuio bene potus neq; ſoleas in pedibus. neq; in capite pileum geſtare pōt. ergo brachio gerit.

ſarcinam meorū quemadmodū ſoler; portare

Faſciſculum portes librorum: vt ruſticus agnum;

cumulos onus illa

Vt vinoſa globos furtiue pyrrhia lanæ;

Vt cum pilleolo ſoleas conuiua tribulis

vbiq;

Ne vulgo narres te ſudauiſſe ferendo

poemata videndo detinere

Carmina quæ poſſunt oculos aureſq; morari.

hortatus

Cæſaris: oratus multa prece nitere porro

deuteas a mandatis meis

Vade. vale caue ne titubes: mādataq; frangas.

n TRIBVLIS. Vel nomē hominis eſt. vel exeadem tribu quaſi vicinus.

o MANDATAq; frangas. Mandata nunc participiū eſt non nomen. Frangas autem bene dixit. q. aſina vt ſupra clitella feras impingas

Argumentum Epiſtole. XIIII.

a D villicum ſuum ſcribit. Oſtenditq; ex imminutis cupiditatibus ſobrietatem ruris ſibi placere Villicum autem vrbem in qua voluptates explere queat deſiderare. Hoc dicit.

a VILLICE. Villicū eū appellabāt. quē ex prudentioribus fidelioribus ſeruiſ villę agroq; ꝑponebant. cui reliq ſerui qui in agris colēdis verſarentur obſequentes erant.
b ME reddētis. Quoniam cū ibi eſſet ab omnibus curis liber ſibi indulgebat.
c QVINq;. Quiq; familiis ex quibꝰ patreſfamilias ſenatores erāt. qui barię cōſulerēt.
d BONOS. Primores. Nā cues principes ſepe Tullius bonos appellat. i. magnos vt bona pars ꝓcerū tacita libabit acerra. vel bonos q boni eſſe debeant. Nā magiſtratus & honores premia ſunt virtutum & bonis debentur.
e CERTEMVS. Nā iuſtū

Ad villicum ſuum.

cultos

V Illice ſiluarum & mihi me reddentis agelli

agellum cōtemnis in quo ſunt quinq; foci

Quem tu faſtidis habitatum quinq; focis

honeſtos agellū ad oppidū illud

Quinq; bonos ſolitum bariā dimittere patres

inquiremus curas vitia an melius

Certemus ſpinas animo ne ego fortius: an tu

certemus q̄a magis purgatū animū habeat

Euellas agro: & melior ſit horatius: an res;

ſ. tantem ſolatium

Me quamuis lamię pietas & cura moratur:

certamē eſt vt alter alterū ſuo ꝗſq; munere ſuperare conet.
f SPINAS. Recte de animo per trāſlationē curas dixit. q̄ mentē pungūt. Recte itidē in ꝓpria notiōe ſpinas ex agris vellendas dicit. q̄m illos infecundos ſterileſq; reddūt. Ergo ego colā animū et cupiditatibus que veluti ſpine pungunt purgabo. tu agrū a ſpinis & ſentibus.
g MELIOR. Quia magis purgatum habeat animū.
h AN res. An ager magis cultus ſit.
i ME quāuis. Senſus eſt cupio rus petere niſi retardet officiū quo ſolari debeam lamiū merētē fratris mortem.

Fratrem merentis rapto de fratre dolenti
quia non poteſt ei adhibere ſolatium
Inſolabiliter: tamen iſtuc mens animuſq;
me cupit impedimenta occaſiones
Fert. & amat ſpacijs obſtantia rumpere clauſtra
ecce diſputatio ꝛ ita vterq; ſoꝛo ſua diſplicet
Rure ego viuentem tu dicis in vrbe beatum
illi ſ. ſoꝛs ei conditio
Cui placet alterius ſua nimirum eſt odio ſors
ego ꝛ tu vituperat iniuſte
k l
Stultus vterq; locum immeritū cauſat̃ iniq;
animus.
In culpa eſt animus: qui ſe non effugit vnquam:
ruris, habitationem.
m
Tu mediaſtinus tacita prece rura petebas
vrbis habitatiōem tu factus
campi marcij
Nunc vrbem & ludos & balnea villicus optas
in ꝓpoſito meo manere
tu villice
Me conſtare mihi ſcis & diſcedere triſtem:
ſ. inuitū
cogunt
Quandocunq; trahunt inuiſa negotia romā.
cum tu vrbem ego vero rus deſidero
cupimus
Non eadem miramur: eo diſconuenit inter
ea loca inculta in quibus ſine difficultate eſſe non poſſumꝰ
n
Meq; & te: nam que deſerta & inhoſpita teſqua
tu iucunda ea loca ille
Credis amena vocat: mecum qui ſentit & odit
loca lupanar
o p
Que tu pulchra putas: fornix tibi ꝛ vncta popina
certā illā incutit ei bi vrbis deſideriū
Incutiant vrbis deſiderium: video & quod
ager meus citius
q
Angulus iſte feret piper & thus otius vua
preſto eſt in rure meo
Nec vicina ſubeſt vinum præbere taberna
meretricla.
Quæ poſſit tibi: nec meretrix tibicina: cuius
ſaltes exerces
r
Ad ſtrepitum ſalias terræ grauis: & tamen vrges
longo tempore
Iam pridem non tacta ligonibus arua: bouemq;
diſſolutum ab aratro ſaturas
.i. pcuras cibum dando
ſ
Diſiunctum curas & ſtrictis frondibus exples.
auget
Addit opus pigro riuus: ſi decidit imber.
magno aggere delectabili
Multa mole docendus aprico parcere prato.

k STVLTVS & c. Stulte tu agrum. ſtulte ego cauſamur quia nō locus nobis nocet. ſed animus. idest animi cupiditates, q. animus quocunq; peregit qui ſecum illas fert fugere nequit. Omnium autem perturbationū fontem eſſe dicunt intemperantiam que eſt a tota mente & a ratione defectio. atq; ſic aduerſa a preſcriptione rationis vt appetitiões animi nullo modo nec regi nec cōtineri queant. nam vt temperantia ſedat ipſas appetiones. & efficit. vt recte rationi pareāt conſeruatq; conſiderata iudicia mentis. ſic huic inimica temperantia omnem animi ſtatum inflammat. cōturbat incitat. Video me has arctius coāguſtaſſe q̃ illarum ratio patiatur ſed in tanta rerū varietate non poſſum de ſingulis explicatius dicere. Ergo queādmodū cū ſanguis corruptus eſt. aut pituita nimis abūdat. aut bilis vltra q̃ par eſt veruescit. morbi egrotationeſq; in corpore naſcunt. ſic animorum perturbatio & ipſa inter ſe repugnantia ſanitate ſpoliat animū morbiſq; perturbat. Morbos autem vitia dicimus. Vitiū aūt ſummum malum eſt ergo a pertuurbatōibus eſt ſummū malum. Sed quoniā perturbationes aut in opinione boni ſunt vt mali. & ſiue bona cupias. ſiue iis contraria timeas. ſemper euenit ꝙ ipſa que bona putas pluris faciaſ q̃ oporteat. et cum pluris facias admiratis. ex quo ſequitur ꝙ nihil admitari ſolū ſit ꝙ faciat nos beatos.

l CAVSATVR. Cauſari aliquando eſt cauſam & excuſationem proferre. Virg. Cauſando noſtros in longū ducis amores. Aliquando cauſari eſt cauſas afferendo accuſari vt hic.

m MEDIASTINVS Vrbis cultor.

n TESQVA Loca auguria conſecrata dixit. Pomp. Cicero vero inculta & difficilia. Ex eo puto quia ſacra que ſunt non coluntur.

o FORNIX. Pro lupanari poſuit. Nā meretrices ſub fornicibus proſtabant. Inde fornicari meretricari.

p POPINA. Vt illud ad rem veneream hoc ad gulā referatur.

q OCIVS vua & c Nam adeo aduerſus vitibus eſt vt citius thus et piper quod impoſſibile eſt vuā ferat. Thus enim in ſola ſabea que foelicis arabię pars eſt. naſcitur piper vero arbos fere iuniperi ſimilis. ſunt qui in fronte caucaſi montis ſolum hanc arborem naſci tradant. Grana ſua non nuda vt iuniperus fert. ſed ſiliquis incluſa. que ſi antequā dehiſcant carpantur ac ſole torreantur piper longum ſunt. Dehiſcētes candidum ſemen emittunt. quod toxtum ſole nigrum et rugoſum efficitur.

r TERRE grauis. q. d. ineptus ad ſaltationem.

ſ STRICTIS. Collectis: Virg. Hic vbi frondem agricole ſtringunt.

t CONCENTVM. Pro concordia poſuit.
v QVEM. Demōſtrat aūt aliā ætatē alios ſibi mores poſtulare. Ergo nō ita i amore verſaꝛ. vt i iuuētute verſabaꝛ.
x TENVES. Quibus iuuenes vtuntur.
y IMMVNEM cynare rapaci. Non parū eſt in amore virū placeri mulieri. ſed illud magi quod placeat ſine munere. nā vt eſt apud Oui. Ipſe licet venias muſis comitatus homere. Si nihil attuleris ibis homere foraſ. Maxima ergo res videꝛ quod placuerit ſine munere ipi cynarę preſertim cū rapax & auara fuerit.
z LIQVIDI. Puri & defecati de media luce. Sēſus aūt eſt. qꝺ deceret illū multū bibere etiā in tempore nō cōceſſo
a CENA bre. Oñdit quātū abſciderit de voluptatib⁹ cū nūc illis temperatis fruatur.
b NEC luſiſſe. Nō turpe eſt ludere ſed turpe eſt nō incidere ludū. ſ. in ludo ita occupari et detineri vt nō poſſit ſi res poſtulat vel ipſectū relinqre.
c OBLIQVO. Ex obliquo ītueri qꝺ maliuolētie ſignū ē.
d LIMAT. Paulatim carpit vt lima ferrū et lignū paulatim minuit.
e ODIO obſcuro. ſ. diſſimulato odiū Multi eni diſſimulāt odiū: donec nocēdi tempus nanciſcatur.
f MORSV. Detractatione que occulta eſt veluti venenū. qꝺ nō ſentitur antea q̄

hortandi — conſenſum noſtrū — t
Nunc age: quid noſtrum concentū diuidat: audi:
delicate — v — x — rūt
Quem tenues decuere togæ nitidiq; capilli:
y
Quem ſcis immunem cynaræ placuiſſe rapaci.
edacem — z
Quem bibulum liquidi media de luce falerni
a
Cœna breuis iuuat: & ꝓpe riuū ſomnus in herba
b — peccaſſe — ſ. pudet — interrumpere
Nec luſiſſe pudet. ſed non incidere ludum
in rure inuidioſo — c
Non iſtic obliquo oculo mea commoda quiſq;
ſ. inuidiam detrahit — latenti — detractione que occulta eſt. — d — e — f
Limat non odio obſcuro morſuq; venenat:
benigne ferūt mei in rure — g
Rident vicini glebas ſaxa mouentem.
h — i — tu
Cum ſeruis vrbana diaria reddere mauis
ſeruorū — ſocietatem — deſiderio — vrbanorum — k
Horum tu in numerum voto ruis. inuidet vſum
lignifer callidus — l — m — oleum.
Lignorum & pecoris tibi calo argutus & orti
ſicut bos equ⁹.
Optat ephippia bos piger optat arare caballus
ſiue vrbanus ſeu villanus
Quam ſcit vterq; libēs cenſebo exerceat arte.

ſit intra viſcera receptuū. Iſte aūt ſimultates maxime in vrbibus non nocent.
g RIDENT. Tanq̄ ineptū operi & min⁹ validū. ſed nō tamen inuident.
h VRBANA. Oñdit ſtulticiā villici q vrbē in qua & maiores labores & minora cōmoda ſit ruri anteponat.
i DIARIA. Diariū lucrū vnius diei eſt. At ſerui rome oia diaria dñis reddere cogebanꝛ. Certā eni pecuniā a dominis accipiebāt qua victū veſtitūq; ſibi cōpararēt. De qua ſi q parce viuēdo corrodebāt id ſibi ꝓ peculio relinquebaꝛ. qqd aūt lucri ex artificio ſuo acquirebāt id omē dño acquirebāt. Appelabāt etiā diaria libellos in qb⁹ ſingulorū dierū res deſcribebāt.
k RVIS. Si cū īpetu & ſine ratione. nā ſi ratione ducereris & nō appetit⁹ impetu trahereris id eni eſt ruere. nā vo tu cuperes quod eſt fugiēdū.
l CALO. lignorū faber q̄ in vrbe manet inuidet tibi copiā q̄ habes lignorū.
m ET orti. ſ. olerū q̄ in hortis naſcunꝛ atvitio hoim euenit quod tedio ſerū preſentiū abſentia optēt qꝺ demōſtraꝛ apollogo illo quo bos ephippia q̄ equorū ſtramēta ſūt & cōtra equ⁹ aratrū optat. Poeta aūt cenſet vt ex grecorū prouerbio q̄ quiſq; norit in ea libenter ſe arte exercitet.

Argumentum epiſtole.XV

ſ Cribit ſatyrice de baiarū luxuria: tangitq; eos quam in penuria habeant poteſtatem. Hoc dicit.

Liber Primus

Ad Valam.

n QVE ſit hyems. Hyperbaton ab hinc vſq; ad vltimum verſum. Ordo autem eſt. Par eſt. ideſt equum eſt te ſcribere nobis, ac nos credere tibi que hyems ſit veliæ. i. que aeris qualitas in hyeme quod celum vala ſalerni quorum hominum regio et qualis via tractus vter plures lepores. vter educet apros vtra magis piſces et eſcinos equora celent ſcribere te nobis.

o SALERNI. In agro piceno opidum eſt.

p QVORVM hominum ideſt quibus moribꝰ ibi ſint homines.

☞ q BAIAS. De his in odis dictum.

r ANTONIVS muſa. Auguſti ceſaris medicus horatium iuſſerat vt ipſe lauacro vteretur propter oculorum debilitatem.

ſ MIRTETA. Myrtheta proprie ſunt aque ſulphuree atq; ſalubres ad quaſdā infirmitates depellendas quales erant apud baias ad quas ex diuerſis partibus affluebant ſed poſtq; ob lōgitudinē itineris cepiſſent derelinqui ad cluſinos fōtes et gabios vbi erāt frigide aque cepiſſent cōcurrere intermiſſis baiis, dicit q ipſe vicus cepit igemiſcere contemptus in aquis ſuis. dicit autem myrtheta. q. mor-

q Væ ſit hiems veliæ: quid celū vala ſalerni
Quorū hoīm regio: ꝛ q̄lis via nā mihi baias
Muſa ſuperuacuas antonius: & tamen illis
Me facit inuiſum: gelida cum ꝑluor vnda
Per medium frigus: ſane myrteta relinquit
Dictaq; ceſſantem neruis elidere morbum:
Sulfura contēnis: vicus gemit inuidus ægris
Qui caput ꝛ ſtomachū ſupponere fontibus audent
Cluſinis: gabioſq; petunt & frigida rura
Mutandus locus eſt diuerſoria nota
Præter agendus equus: q̄ tendis: nō mihi cumas
Eſt iter aut baias: leua ſtomachoſus habena
Dicit eques: ſed equi frenator eſt auris in ore:
Maior vtrum populum frumenti copia paſcat
Collectos ne bibant vmbres puteoſue perennes
Iugis aquæ: nam vina nihil moror illius ore
Rure meo poſſum quid vis ꝑferre patiq;
Ad mare cum veni generoſum & lene requiro
Quod curas abigat, quod cum ſpe diuitie manet
In venas animūq; meum quod verba miniſtrat
Quod me lucane iuuenem cōmendat amicæ
Tractus vter pluris lepores vter educet apros
Vtra magis piſces & echinnos equora celent
Pinguis vt inde domum poſſim pheaxq; reuerti.
Scribere te nobis: tibi nos ac credere parem.

tueta quod omnes aīe mortuorū inde inferos petere credantur.

t CLVSINIS. Cluſine & Gabine aque frigide ſūt. Cluſine in ethruria Gabine in ſabinis.

v SED equi frenator & c. Lepidus ſermo. Equus enī non verbis obtemperat ſed freno.

☞ x COLECTOS. In ciſternis.

y PVTEOS perēnes. Qui ex perpetua vena ſcaturiant.

z IVGIS perpetue. Que nūquā deſit. Quicquid enim ſine interruptione cōtinuatur iuge dicitur.

☞ a MANET. Fluat in venas & cum leticiores gignāt ſpiritus mouet animū.

b COMMENDET amice. Nam cum illo exhileratus ſim videor iunior amicule. Nam et Therentianus ſenex plus ſolito potus iuueneſcere ſe ſentit.

☞ c VTRA. ſcilicet regio.

d PHEAX. Pinguis et voluptuarius pheaces enim populi lautiſſimo conuiuio & abundantiſſimo vlixem acceperunt vt ait Home.

Argumentum Epiſtole.XVI

e xemplo huius hominis in eos inuehitur qui alligurito patrimonio ſcurrę paraſitiq; effecti aliena vorant. Ac dum ſint q illos accipiant dicuntq; nihil eſſe beatius victu ſplendido & affluenti. Cum aũt a nullo accepti ſordido victu domi viuere cogunt̃ frugalitatem ſũmis laudibus extollunt hoc demũ vitiũ ſua ſolita Ironia ne quempiam offendat in ſe tranſfert poeta. Hoc dicit.

Ad eundem.

poſtq̃
c
m Enius vt rebus maternis atq; paternis
guloſe & glorioſe
d e
Fortiter abſumptis vrbanus cœpit haberi
ſi talis erat f
Scurrra vagus: non qui certum præſepe teneret.
ſ. talis diſcerneret
g h
Impranſus: nec qui ciuem dignoſceret hoſte
ſibi obuiantem vt riſum alijs moueret
Quolibet in quemuis opprobria fingere ſeuus
clades
i
Pernities, tempeſtas baratrumq; macelli
acquiſiuera multa cupienti
k
Quicquid queſierat ventri donabat auaro.
meuius
poſtquã
Hic vbi nequitie fautoribus & timidis nil
modicum l m
Aut paulum abſtulerat: patinas cœnabat omaſi
p id eſt
Vilis & agnini: tribus vrſis quod ſatis eſſet
ipſe p lamina luxurioſe uiuentiũ
Scilicet vt ventres lama candente nepotum

c MEVIVS vt rebus &c. Scribit aũt qinto de equanimitate ac tpãtia quare ſe paruo contentũ demonſtrat arguens alios diſſimulantes vitia magna bonos videre velle quam fieri:
d FORTITER abſũptis. Atq; qui fortiter agit cũ virtute agit. Sed dixit fortiter ex ſtulta hominis opinione qui vehementem illam ſuã allygurition̄e fortitudin̄e putent Vel ex ironia fortiter dixerit cum nihil ignauius ſit ipſo guloſo.
e VRBANVS ſcurra. At quantũ vrbanitatis a ſcurrilitate differat alio in loco. M. Tullii teſtimonio oſtenſũ eſt cũ vrbanitas virum graūe & egregium deceat. Scurilitas autem impudent̄e leuitatem habeat. Sed dixit ſcurra vrbanus vagus i ſcurra qui per totam vrbem vagaretur ſuis enim ſcurrilibus ſalibus ſibi victum querebat.
f CERTVM preſepe. De homine beſtie ſimili preſepe in quo quadrupedes paſcuntur recte dixit.
g NEC qui ciuem &c. Vt riſum aliis moueret in quẽcumq; opprobria fingebat. nec rationem habebat ciuis eſſet an hoſtis.
h HOSTIS. Perduellus aut pergrinus.
i BARATRVM. Pro defunda vorago eſt & grecum vocabulum Erat enim gula tam immẽſa vt omne quod in macello venale eſſet vorare facile poſſet. Qua propter iure in illũ bionis boriſtenis facere ſed mordax dictũ iaci poterat. IS enim homini qui vniuerſũ iurauerat patrimoniũ dixit. Nẽpe amphieraũ terra obſeruabit. At tu terrã.
k AVARO. Multa cupiẽti.
l ABSTVLERAT. Non eni libenter illis dat̃. ſed qui dat aut illum ex perdito perditiſſimũ reddere volunt aut dant quia timẽt eorũ ſcemata aut morſus.
m OMASI. Credunt nõnulli Omaſum bebulũ eſſe inteſtinum pingue & craſſũ Sed in reliquis quadrupedibus omaſum nũc videmus dixit igit̃ Omaſũ agninũ.q. viliorẽ.etiã quia parua res eſt in agno dixit patinas vt oñderet plures eſſe in eadẽ patina.

reſipiſcens ſcꝫ vt more beſtiaruꝫ
Diceret vrendos correptus: beſtius idem
habere poterat vberioris lucri
poſtq̃
Quicquid erat nactus præde maioris: vbi omne
conſumpſerat
Verterat in fumū & cinerem non hercule miror
meutus conſumunt ſua pigui ꝛ rotundo.
aliqui n
Aiebat: ſi qui comedunt bona: cum ſit obeſo
illa aue mamma porcina cum lacte que alias ſumē dicitur
o
Nil melius turdo: nil vulua pulchrius ampla:
p
Nimirū hic ego ſum: num tuta & paruula laudo
tenues res
Cum res deficiunt. ſatis inter vilia fortis
ſede euenit pinguius
Verum vbi quid melius cōtingit: & vncti⁹: inde
ſapientes eſſe feliciter.
Vos ſapere: & ſolos animo beneviuere: qu orum
collocata
q
Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis.

n OBESO pingui. Nam pinguiores rotundiores clunes habent.

o VVLVA. Māma porcina eſt cū lacte auulſa. de qua multum apud Plinium. Dicitur etiam ſumen. q. rumē vt valerius pro valeſius.

p NIMIRVM hic ego ſū. Interponit perſonam ſuam ironice. vt liberius cum ſibi non parcat in ceteros inuehi poſſit.

q FVNDATA pecunia villis. ideſt quorum opes cōſtabilite ſint in agris qui habent villas. agri enim ſtabiliores ſunt quam nummi qui facile alio transferūtur. Vnde agros fundos appellarūt. q. fundamētum pecunię. ideſt opum. Nam priſci pecunias opes dixerunt a pecore in quo priſci omnes ſuas diuitias habebant.

Argumentum epiſtole. XVII

m Irifice reprehendit ſtulticiam & vanitatem quinticij qui cum ſit vitijs infectas tamen adulatoribus aures prebeat. & talis eſſe credat qualis ab illis dicitur. Concludit ergo non eſſe credendum que de nobis populus dicat: neq; letandum falſis laudibus: neq; dolendum falſa infamia. Vtitiur tamen a principio veluti inſinuatōne quadam. Deſcribit enim agrum ſuum vt mentem hominis demulcendo patientem ad audiendum comparat. Hoc dicit.

Ad quintium.

ager meus
a
n E percūcteris fundus meus optime quinti:
factonli agro fructibus diuitem faciat
Aruo paſcat herū an baccis opulētet oliuæ.

a NE percūcteris. Scribit Quinto de equanimitate ac tēperantia qua re ſe paruo contentum demonſtrat arguens alios diſſimulantes vitia magna bonos videri velq̃ fieri

b CVRRV fugi. Nam in quadrigis fingunt ſolem.

c PRVNA. Silueſtria que in vepribus oriuntur. Nam mitiora etiã ſucina appellãtur & ſcribitur ſine aſpiratione bacca. nam ſi bacca aſpiretur erit bachi ſacerdos.

d FRVGE. ideſt glãde per Acyrologiam.

☞ e DARE nomen riuo. Nam tanta erat aqua vt fluuius appellari poſſit.

f THRACAM. Pro thraciam

g HEBRVS. Non inſule magno flumini comparat aquarum redũdantia ſed frigiditate & perſpicuitate. Vincit autem in eo quod capiti aluoq; conducat.

h SEPTEMBRIBVS. q. d. in ſalubribus propter autumnum.

i QVOD audis ſ. de te. & intellige de adulatoribus. Pellenda eſt adulatio & aſſentatio. que eſt vitiorũ adiutrix. & non modo amico. ſed ne libero quidem digna eſt omnes enim adulatores ſunt ſeruiles Solon dicebant. Caute ſingulos obſerua. Ne forte odium in corde tegant. dum blanda & arridendi facie te alloquunẽ. dupplaq; illis lingua atra ex mente ſonat. Et ceſar auguſtus pellẽdas eſſe indecoras adulationes dicebat. Aſſentatio inquit Cicero nemini nocere poteſt niſi ei q eam recipit atq; ea delectetur Itaq; fit vt is aſſentatoribus patefaciat aures ſuas maxime. qui ipſe ſibi aſſentetur & ſe maxime ipſe delectet. Multi gnatorum ſimiles ſunt. cũ ſint loco fortuna. famaq; ſuperiores. horum eſt aſſentatio moleſta. cum ad vanitatẽ acceſſit auctoritas. Adulator eſt is qui affert ea que non fecit is cui adulaẽ. Aſſentator eſt is qui extollit & auget ea que facta ſunt. Et adulator ſemper loquitur emolumenti ſui cauſa et ideo deterior eſt Aſſentator enim placere ſtudet. Adulator autem lucrari vt ſcribit Areſto. li iiii. moralium. Et qui gerit morẽ adulator eſt. Et qui morem gerit decet vt amicus eſt. Qui i omnibus rebus aduerſatur dicitur cõtẽtioſus. Qui magis q̃ debet gerit morẽ. adulator eſt Amico igiẽ credendũ eſt q re

cce de conſiro

Pomiſue & partis: an amicta vitibus vlmo

Scribentur tibi forma loquaciter & ſitus agri
diſiunganrur obſcura

Continui montis niſi diſſocientur opaca
tamen ita diſſocianteur illuminet

Valle: ſed vt veniens dextrum latus aſpiciat ſol
latus agri ſuo calefaciat

Leuum diſcendens curru fugiente vaporet
laudare poſſis

Temperiem laudes. quid ſi rubicunda. benigne
nam in vepribus oriuntur
pferant

Corna vepres & pruna ferant & q̃rcus & ilex
faturet

Multa fruge pecus: multa dñm iuuet in vmbra.
florere
locum amenissimum

Dicas adductum propius frondere tarentum
eſt tibi in rure meo

Fons etiam riuo dare nomen idoneus: vt nec
regionem illam lucidior pfluat fluuius thracie.

Frigidior thracam nec purior ambiat hebrus
fons meus venen

Infirmo capiti fluit aptus: & vtilis aluo
loca ſecreta

Hæ latebre dulces: etiam ſi credis amene
ſanum quinetio cum tempus eſt morbidum

Incolumem tibi me præſtant ſeptembribus horis
ita ego viuo dici de te

Tu recte viuis: ſi curas eſſe: quod audis.
recte viuentem

Iactamus iam pridem omnis te roma beatum
alicui

Sed vereor: ne cui de te plus quam tibi credas
.i. neue eſſe

Neu putes alium ſapiente bonoq; beatum:
ſ. ꝛ vereor

Neu ſi te populus ſanum recteq; valentem
freq̃nter dicat cõmedendi.

Dictitet: occultatam febrem ſub tempus edendi
occultes febrilis

Diſſimules: donec manib⁹ tremor incidat vnctis
ſine adhibitione cure

Stultoruꝫ incurata pudor malus vlcera celat:

Si quis bella tibi terra pugnata mariq;
aſcribat frequentibus oblectet

Dicat. & his verbis vacuas permulceat aures:

cte monet ab aliis aũt cauẽdũ Vñ dicit Seneca. Nihil tã eque delectauerit animũ q̃ amicitia fidelis adulationibus autem facile decipimur. quoniã nobis nimium placemus. et arbitramur eſſe tales quales dicimur ab adulatoribus vnde de adulatoribus vt de domitiano ſcribit Iuuenalis. qd apertius. & tamen illi ſurgebant criſte. nihil eſt quod credere de ſe non poſſit. cum laudatur diis equa poteſtas. Si cõtinẽs es. inquit Seneca adulationes euita. Sitq; tibi tam triſte laudari a turpibus. quã ſi lauderis ob turpia. letior eſto quotiens diſplices malis & malorum de te eſtimationes malas veram laudationem tui ſcribe

k OMNIS te roma iactamus. Denominatio eſt. Poſuit enim continens pro contento. vt ſit roma. ideſt nos romani:

☞ l NE cui de te plus. Magna pfecto ſtulticia quod de nobis noſtriſq; moribus qui aliis non multum cogniti ſunt. plus aliis quã nobis credamus. Maximã eni peſtem inferũt adulatores. atq; ad vltimã perniciẽ eos inducunt qui ſibi credunt.

☞ m NEV putes alium. Senſus eſt. Neu putes beatũ eſſe alium a ſapiẽte & bono ideſt ne tu putes bonum cõſiſtere in alia re quã virtute.

n NEV ſi te populus & c. Optima comparatio. Nã is qui prauis moribus tanquã bonus laudetur proptereaq; ipſa vitia diſſimulãs illis vtatur ſimilis eſt ei qui cum veluti bene valens laudetur in ipſo ingreſſu febris cibũ capiat febremq; diſſimulet.

☞ o TREMOR. Ex rigore febris.

☞ o MALVS pudor. Nã bonus vetat ne a virtutibus vetita faciamus. iſte autem vetat facienda.

p SI quis bella. Interrogat an adeo ſtultus ſit. vt reſpondeat ſuo nomine. i. tanquam ſi ſibi dicatur ſi quis dicat illum geſſiſſe bella & mari & terra. Et dicat putaſne vt populus malit te ſaluũ eſſe. an tu populũ. Nã magna laus in ciue eſt et ipſe tãti rempub. faciat vt cõmunem ſalutem proprie anteponat. et rurſus eum populus tanti faciat vt illius ſalutẽ cõmuni preferat.

q IN ambiguo. Rebus pe‑riculoſis.

r AVGVSTI laudes. Sen‑ſus eſt. Si hec de te credis pote‑ris & attribuere tibi laudes auguſti.

ſ VIR bonus. Reſpondet quintitius ita bon⁹ cupio di‑ci vt tu. Ad hec horatius iſert nō eſſe falſas laudes a popu‑lo accipiendas. Nam qui dat populo poſt auferet.

t IDem ſi clamet. & c. Sen‑ſus eſt. Quemadmodū vitu‑perauit qui falſis laudibus lętantur. ſic nunc qui falſis op‑probriis dolēt. Additq; nul‑lum neq; falſis laudibus ne‑q; falſis criminationib⁹ mo‑ueri niſi mendoſus. i. viciis in‑fectus & niſi mendax ſit. Nā mendaces alios fallere volūt: Bonus igit̄ is eſt qui ſua ſpō‑te rectum ſequitur & amore virtutis vicium fugit. Qui au‑tem nō peccat quia timet poe‑nas non bonus eſt. Nam re‑moto timore ſtatim peccabit quod ſi quis dicat parū fur‑tum feci reſpōdebo ex ſtoico‑rum ſententia omnia vitia pa‑ria eſſe. Itaq; ſi vnum mille modios fabe ſurripuerit erit minus damnū mihi ſed Pec‑catū erit par. Quomodo aūt vitia paria ſint ex ſentētia ſto‑icorū in ſermōibus dictū eſt.

x VIR bonus. Quē ſpectat omne forum. Tanquam nor‑mam & exemplar iuris &

ecce verba

Te ne magis ſaluum populus velit: an pp̄l'm tu
tencat puidit

Seruet in ambiguo qui conſulit: & tibi & vrbi
q non tuas tunc tu poſſis

Iupiter: auguſti laudes agnoſcere poſſis
r integer

Cum pateris ſapiens emendatuſq; vocari
blanditentia

Reſpondes ne tuo dic ſodes nomine: nempe
i. certe ſicut tu

Vir bonus ac prudens dici delector ego ac tu

Qui dedit hoc hodie: cras ſi volet auferet vt ſi
dederit inſignia honoris auferet populus

Detulerit faſces indigno detrahet idem:
te qō tibi dedi tunc ego ppter repulſam

Pone: meum eſt inquit pono triſtiſq; recedo
t ille me

Idem ſi clamet furem. neget eſſe pudicum
conetur q̄uis non ſit, verum

Contendat laqueo collum preſſiſſe paternum.
conuiciis

Mordear opprobrijs falſis mutenq; colores
adulatorū falſa mordet delectat

Falſus honor iuuat et mendax infamia terret
iuuat vitijs infectum q ad verba verba quinq;

Quem: niſi mendoſū & mendacē. vir bonus ē qs
ille eſt vir bonus ſtatura

Qui conſulta patrum: qui leges iuraq; ſeruat

Quo multæ magnæq; ſecantur iudice lites.
fideiuſſere in iudicio obtinentur.

Quo reſponſore: & quo cauſe teſte tenentur.
ſpuiat tota familia ſua omnes vicini

Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
in priuata vita ſua honeſtum in honeſta viciosū pulchrum

Introrſum turpem, ſpecioſum pelle decora
comiti horatio

Nec furtum feci: nec fuge: ſi mihi dicat
aliquis huius facti flagellis

Seruus: habes precium. loris non vreris aio
tu es ſeruus

Non hominē occidi: non paſces in cruce coruos.
honeſtus integre

Sum bonus & frugi: renuit negat atq; ſabellus
aſtutus

Cautus enim metuit foueam lupus: accipiterq;

equitatis poſuit autem forū & tribunal pro iudicibus. Sic Virgilius de viro bono & ſapiente. Vir bonus & ſapiens qualem vix reperit vll' Milibus ec̄ctis hominum conſultus apollo. Iudex ipſe ſui totum ſe explorat ad vn‑guem. Quid proceres vaniq; leuis quid opinio vulgi. Secu‑rus mundi inſtar habens te‑res atq; rotūdus. Externe ne quid labis per leuia ſidat. Ille diem q̄ longus erit ſub ſyde‑re cancri. Quantaq; nox tro‑pico ſe porrigit i capricorno Cogitat & iuſto trutine ſe ex‑amine penſat. Ne quid hiet ne quis porturbet angulus equis. Partibus vt coeat nil vt deliret amuſſis. Sit ſolidū q̄pcūq; ſubeſt nec iania ſub‑tus. Iudicet amotus digitis pellentibus ictus. Non prius in dulcē declinat lumia ſom‑num. omnia q̄ longi reputa‑uerit acta diei. quo preter greſ‑ſus quid geſtum in tempore quid nō. Cur iſti facto decus affuit aut ratio illi. Quid mi‑hi preteritum cur hec ſenten‑tia ſedit. Quam melius muta‑re fuit miſeratus egētem. Cur aliquem fracta per ſenſi men‑te dolorem. Quid volui quid nolle bonum foret vtile hone‑ſto. Cur malus anteuli num dicto aut deniq; vultu. Per‑ſtrictus quiſq; cur me natu‑ra magis quam. Diſciplina trahit ſit dicta & facta p om‑nia. Ingrediens ortoq; a ve‑ſpere cūcta reuoluens. Offen‑ſus prauis dat palmā & pre‑mia rectis.

y ODERVNT peccare boni &c. Dicit poeta bonū virum ſponte ſua ſequi rectū et ſpōte ſua vitiū fugere. Vir autem bonus ſiue iuſtus eſt (nam bonus & iuſtus conuertuntur) qui in magiſtatu aliis nō ſibiipſi laborat atq; ob id ipſum alienum dicunt iuſticiam eſſe. quoniam non in nos. ſed in alios ſeruanda eſt iuſticia. quam vt volunt ſtoici. Sequuntur equitas & gratitudo. i qua virtutis ſplē dor eſt maximus. in qua plurimum reſidet virtus. Nam preclariſſima eſt omniū virtutum et neq; heſperus. neq; lucifer adeo mirabilis eſt. Iuſticia certe eſt virtus perfectiſſima quia perficit ceteros homines & quia eſt vſus perfecte virtutis: & quia eam habet & ad ſe & alios vti poteſt preclariſſima eſt omniū virtutum. quia eſt perfectiſſimum quid. Officiū iuſti & boni viri eſt bonos efficere. quod difficile eſt & preclarum. quoniam multiplicat bonū. & peſſimus is eſt qui & ad ſeipſum et ad alios vitur vitio optimus eſt nō qui ad ſeipſum. ſed ad alios vtitur virtute.

☞ y QVANDOCVMq; deos &c. Senſus eſt. Quod vir bonus ex precepto philoſophorum neq; vnquā quicq; deos precabitur. quin credat deum cuncta audire. Ergo bonus Ianū aut appollinem rogaturus claravoce rogabit. quia petit honeſta. Malus autem labra mouet ideſt ſubmiſſa voce loquit. pudet enim audire cū iniuſta petat.

z LAVERNA. Dea furū eſt. Vnde lauerniones fures quod ſub tutela diane lauerne deę eſſent in cuius loco obſcuro abditoq; ſoliti eſſent predam & furta inter ſoluere. Hinc lauernalis porta dicta eſt.

a NOCTEM & nubem. Pro latebris poſuit.
b QVO melior &c. q. d. in nulla re melior liberaliorue eſt auarus quam ſeruus. Nam auarus ſemper cupit. Nullus autem poteſt cupere quicq; qui illud amittere me

metuit | tergiuerſatum
Suſpectos laqueos. ad opertum miluius hamū.
veri honeſti
y Oderunt peccare boni virtutis amore
Oderunt peccare mali formidine penæ
peccabis | certa | propter formidinem
Tu nihil admittes in te formidine penæ
tibi ſcz | ſine pena | furando vtraq; ſacra & pſana & equaliter peccabis in magnis paruis
Si ſpes fallendi: miſcebis ſacra profanis.
tunc | modum
Nam de mille fabæ modijs cum ſurripis vnum
delictum | hac conditōne
Damnum eſt: non facinus mihi pacto lenius iſto
eſt | omnes in foro exiſtentes
Vir bonus: omne forū quē ſpectat & oē tribunal
illis victimarum generibus | ſacrificat:
y Quādocunq; deos vel porco vel boue placat
vt audiretur | poſtq̄.
Iane pater clare ~~dixit~~: cum dixit apollo.
labia ſua | a circumſtantibus | z
Labra mouet metuens audiri pulchra lauerna
concede | integrum
Da mihi fallere: da ſanctum iuſtumq; videri
ignorantiam hominū | oppone
a | meis | latibulum
Noctem peccatis & fraudibus obijce nubem
quomodo
b Quo melior ſeruo: quo liberior ſit. auarus
compitis | affixum | deorſum mittit
c | d
Intriuijs fixum cum ſe demittit ob aſſem
eſt auarus | ne perdat
Non video: nam qui cupiet: metuet quoq; porro
Qui metuens viuit: liber mihi non erit vnq;
animum
e | ille
Perdidit arma: locum virtutis deſeruit. qui
accumulanda | opprimitur
Semper in augenda feſtinat: & obruitur re
f
Vendere cum poſſis captiuum. occidere noli:
vt | comōde cū lucro | permitte | laborioſus | &
Seruiet vtiliter. ſine paſca durus: aretq;
ſit miniſter in nauigio | hiemē agat
Nauiget ac medijs hiemet mercator in vndis
afferat | reliqua vite neceſſaria
g Annonæ proſit portet frumenta pœnuſq;
h
Vir bonus ac ſapiens audebit dicere pentheu

tuat. Qui autem in metu eſt: is liber eſſe non poteſt.
c DEMITTIT. Ad humū ſe inclinat.

d OB aſſem infixum. Vulgat infixum aſſem. Erat enī ludus puerorum vt de induſtria humi nummū relinquerent. ac deinde negotiū diſſimulantes obſeruarēt clanculum ſi quis ex tranſeuntibus legeret vt illum veluti auarū increparent. Hunc totum locum imitatus eſt perſius.

e PERDIDIT arma &c. Tranſlatio a militia. Nam multi ignominioſiſſimū erat ſi aut locum in acie deſeruiſſet. aut viuenti ſibi arma ab hoſte eſſent erepta.

☞ f OCCIDERE noli. Auarus enim cuncta ad vtilitatem nihil ad honeſtatem refert. Ergo nō occidit captiū ex hoſtibus. non qui humanitate aliqua moueatur. Sed motus ſpe lucri ſeruat vt illo ſeruo aut ad arandum. i. ad agriculturam. aut ad paſcendum. i. ad rem paſtoralē rem vtatur. Iubebant enim leges vt captim non occiderentur ſed ſeruarentur. vnde a ſeruādo ſerui dicti ſunt.

g ANNONE proſit. Nā cum aliunde frumēta importauerit faciet annonā viliorē:
h PENTHEV. Pentheus ex agaue filia Cadmis thebarum cōditoris nepos fuit. illa enim eū ex echione vno ex comitibus Cadmi peperit. Hic thebis regnās ſacra bachi celebrari prohibebat. Qua propter eū furorē matri materteriſq; eius in ſilua bacho ſacrificantibus iniecit bachus: vt venientē aprū crederent atq; laniarent. Qui vero fabulam ad hiſtoriam reducūt volūt hunc virum cōtinentiſſimū incōtinētes mulieres ad modeſtiam reuocare tētaſſe. At ille occidendū hominē curarūt. Ergo poeta inducit virū ſapientē: qui pētheo ſibi ſacra vetanti magna animi libertate reſpondeat: et qui ne metu quidem mortis a re diuina deterretur.

i QVID me proferre. & c. Verba ſunt ſapientis.

k ADIMAM bona. He penthei mine ſunt.

l TOLLAS licet. Reſpondet ſapiens: At poſtremo cū tyrannus militetur habiturū

indignū i
Rector thebarum quid me perferre patiq;
penthei k
Indignum coges: adimam bona: nempe pecus rē
l
Lectos argentum. tollas licet & manicis &
crudeli
Compedibus ſeuo te ſub cuſtode tenebo.
verba boni viri verba ſunt horatij ego
Ipſe deus ſimul atq; volam: me ſoluet: opinor
m
Hęc ſentit. moriar. mors vltima linea reru ʒ eſt.

ſe illum in vinculis ita in deū ſpem reponit. vt tamen mortem non horreat.

m MORS vltima rerum: Ariſtoteles quoq; vltimum terribilium illā appellat. Neq; vltra ſeuire poſſunt hoīes.

Argumentum Epiſtole. XVIII

L Audat id vite in quo & ſi res aſſint recte liberaliterq; fruamur. Et ſi deſint equo animo illis careamus. Maximopere aūt laudat eos q in maioribus obſequioſos ſine tamen adulatōne ſe pbent Proptereaq; pponit inſtitutum Criſippi auſteritati que in diogene erat. Si quis igitur qui eam vitam adimat & preſentibus eſt contentus viuat vt diogenes. Sin autem & ſibi et ſuis plura acquirere cupit ſciat vti foro vt eſt apud therentium & imitetur ariſtippum: Hoc dicit.

Ad ſceuam.

a QVAMVIS ſceua Precepta vite ad lollium ſceuam equitem romanum aſſectandi ſe potiores et laudat Ariſtippum cirenaicum qui affectauerat cum regibus viuere.

b AMICVLVS. Vt modeſte de ſe loquatur amiculus dixit non vt imminuat de ſi-

a
q Vamuis ſceua ſatis pte tibi conſulis & ſcis
principibus τ regibus.
Quo tandem pacto deceat maioribus vti.
lauder b
Diſce docendus adhuc: quid cēſet amiculus: vt ſi
videnti conſidera
Cæcus iter monſtrare velit: tamen aſpice ſi quid
Et nos quod cures proprium feciſſe loquamur
que eſt in rure vſq; ad orum ſolis
c
Si te grata quies & primam ſomnus in horam

de amici. ſed de prudentia qđ vt aperiat. addit quod etiam cecus audiendus ſit ſi quereti tibi iter monſtrare velit.

c SI te. Senſus eſt. Si ocium amas & velis labores fugere viue in ſolitudine vt eſt ferentini qui locus deſertus eſt. Verū ita huiuſcemodi ociū laudat vt occultius damnare videatur. nam hic neq; ſibi nec aliis prodeſt.

☞ c SI te. Sẽſus eſt. Si ociũ amas & velis labores ſugere viue in ſolitudine vt eſt ferentini qui locus deſertus eſt Verũ ita huiuſcemodi ociũ laudat vt occultius damnare videatur. nam hic nec ſibi nec aliis prodeſt.

d NEC vixit male. Nam ſortitus eſt aliquis ſpeciẽ beate vite.

e NATVS morienſq; fefellit. q. d. cuius ortus eſt obituſq; pariterq; ignoratus. qui nullo vnquã negotio cogniti ſunt. Alii exponunt natus morieſq; fefellit idem quam primus mortuus eſt vt ſit verum illud primum homini eſſe nunq; naſci proximum autem quam primũ mori.

f SI prodeſſe. Quod ſit in vita negotioſa.

g ACCEDES ſiccus ad vnctũ & c. ideſt pauper ad diuitem egenus ad abũdãtẽ.

☞ h SI pranderet olus Ex hiſtoria ſumptum exemplum quod plerumq; proſit amicitia maiorum proponens duos philoſophos. Diogenem cinicum & Ariſtippum ſecte epicureorum fautorem hic monet diogenem Alexandri magni et Ariſtippum ſectatorem. qui cõtemnebat paupertatem. Quodã igitur die Diogeni olera collegẽti. Dixit Ariſtippus Diogenes ſi ſciret vti regibus faſtidiret olus. Cui Diogenes Ariſtippus ſi nollet regibus vti prãderet olus. Petit igitur poeta vt reſpõdeat ſceua vtrius philoſophi dictum probet. Ipſe autem Ariſtippo aſ

iuuet excitatus ex multitudine hominum plauſtrorum
Delectat: ſi te puluis ſtrepituſq; rotarum:
offendit ad locum illum
Si ledet caupona: ferentinum ire iubebo
non voluptates vite.
Nam neq; diuitibus contingunt gaudia ſolis
d e
Nec vixit male: qui natus morienſq; fefellit.
ſuccurrere medico mitius
f
Si prodeſſe tuis pauloq; benignius ipſum
g pauper diuitem
Te tractare voles: accedes ſiccus ad unctum
viles cibos
h
Si pranderet olus patienter regibus vti ☜
contemneret verba ariſtippi reprehendens viciſſim diogenem
Nolet ariſtippus: ſi ſciret regibus vti:
contemneret reprehendit
Faſtideret olus. qui me notat vtrius horum
laudes me
Verba probes: & facta doce vel iunior audi ☜
Cur ſit ariſtippi potior ſententia namq;
acrem reprehenſorem dudendo reprehendere ſolebant
Mordacem cynicum ſic eludebat vt aiunt
blandiendo victũ quero ad vtilitatem meam
Scurror ego ipſe mihi populo tu rectius hoc et
me
i
Splendidus multo eſt equus vt me portet.
aliquid vtile in vita facio
Officium facio tu poſcis vilia verum es
tibi olera et in hoc ſis contrarius tue ſententie
Dante minor ꝗuis te fers nullius egentẽ alat rex
i
Omnis ariſtippum decuit color: & ſtatus & res
appetentem ꝗ habeat proſperis vel aduerſis quaſi. k
Tentantem maiora fere preſentibus æquum
ſed econtrario vili veſte rerum circumdat.
Contra quem duplici panno patientia velat:
l
Mirabor vite via ſi conuerſa decebit.
ariſtippus
Alter purpureum non expectabit amictum
quamlibet veſtem veſtitus
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet
o inepte vel incõmode tinitis et pauperis
Perſonamq; feret non inconcinus vtramq;
diogenes inſula m
Alter myleti textam cane penis & angue

ſentitur. Nam fatebatur ille ſcurrilitate quidem vti ſed ſibi. ideſt vt ſibi conſuleret. vt equum haberet quo veheretur et ita a rege aleretur. Diogenes autem illo genere vite populo ſcurrari videbatur. Nam et nihil inde conſequebatur. et cum mendicabat fatebatur ſe dante minorẽ eſſe Preterea omnis conditio rerum quadrabat Ariſtippo. & omnem fortunam equo anio ſubibat. Diogenes autem dupplici panno vti volebat. hanc autem vilem veſtẽ volunt quã diploidẽ appellant. Si autem offerretur clamis mileſia que veſtis purpurea & pulchra q; erat illam veluti canem rabidam aut venenoſam ſerpentem vitabit. et niſi pannum. idſt vilem veſtẽ reddes frigore perire mallet. Ariſtippus autem et purpuream & vilem cum opus fuerit induet.

i NMNIS Ariſtippum. Laudat ariſtippum ex ſentẽtia platonis qui cum inueniſſet illum naufragio panno duplici inuolutum. ideſt diploide ac per hoc vili veſtimento laudauit autem eum dicens omnis calor et ſtatus & res decuit. Ariſtip. ſcientia preditum ſi ea tentaſſet habere qui ita ſciebat paruis vti: vt magnis.

k EQVVM ideſt equaliter pacientem paupertatem.

l MIRABOR. Miror inquit ſe decepit ſplẽdor hominem ſordibus aſſuetum.

m MILETI. Miletꝰ inſula fuit optima lana abundans. Hinc Virgil. Mileſia vellera nymphe carpebant.

horrebit vеſtem purpuream n

Vitabit clamidem morientur frigore: ſi non

a ſeruis alexandri ait alexander

receptum ꝑmitte

Retuleris pannum reffer & ſine viuat ineptus.

verba horatij laudantis curialem vitam

o adminiſtrare in bello in triumpho

Res gerere & captos oſtendere ciuib⁹ hoſtes

ꝑ famam thronum ſublimia.

Attingit ſolium iouis: & celeſtia tentat.

egregya imo maxima

Principibus placuiſſe vilis non vltima laus eſt

non quemlibet contingit eſſe principem

p q

Non cui vis homini contingit adire corinthum

r verba diogenis ꝓſpere eueniret

Sedit qui timuit: ne non ſuccederet: eſto:

ſ. fecit ille ad curialem vitam certe

Quid qui peruenit: fecit ne viriliter? atqui

in agendo viriliter eſſe virum alius diogenes.

nullo loco ſ

Hic eſt: aut nuſꝗ quod querim⁹ hic onus horret.

tanꝗ onus, qđ ſit difficilius

Vt paruis animis & paruo corpore maius

ariſtippus onus ergo nihil ſignificās.

Hic ſubit: & perfert aut virtus nomen inane eſt:

virtutis ꝓ fortis.

Aut decus & precium recte ꝑetit experiens vir

t potente domino.

Coram rege ſuo de paupertate tacentes

differentia eſt modeſte.

Plus poſcente ferent: diſtat ſummas ne pudenter

ꝑ importunitatem abſtrahes.

principium

An rapias. atqui rerum caput hoc erat hic fons

verba conquerentis apud regem inops.

Indotata mihi ſoror eſt: paupercula mater

ager quia vilis ad paſcendū non ſufficit.

Et fundus nec vendibilis: nec paſcere firmus

ad dñm ſuum canit poſt priorem

rogat

Qui dicit clamat: vicium dare ſuccinit alter

diuidetur particula panis.

Et mihi diuiduo findetur munere quadra?

Sed tacitus paſci ſi poſſet coruus haberet

certaminis

Plus dapis & rixæ multo minus inuidiæq;.

ad illum locum locum illum

v

Brunduſiū comes aut ſurrentū ductus amenum

con aſperitatem viarū

cummulū lapidum

Qui queritur ſalebras & aceruū frigus & imbres

eſſe

Et ciſtam & fractam & ſubducta viatica plorat

n MORIETVR frigore Aiūt ariſtippū inuitato Diogene ad balneos dediſſe operam vt omnes prius egrederentur ipſiuſq; palliū induiſſe. illicq; purpureū relliquiſſe quod Dioge. cū induere noluiſſet ſuū repetens. Tūc Ariſtip. increpuit cinicū fame ſeruictem qui algere mallet quā conſpici in veſte purpurea.

☞ o RES gerere & c. Senſus eſt. Rem publi. adminiſtrare et hoſtes ſuperare res magna eſt. Sed non minima laus ita principibus obſequi vt illis placeas.

p NON cui vis. ideſt nō omnibus.

☞ q CONTIGIT adire corinthū. i. tenere primas partes. Id enim importabat huiuſcemodi ꝓuerbiū apud grecos vel propter nobilitatem & pulchritudinē vrbis ꝙ CICe. totius grecie lumen appellat. vel propter vaſa corinthia que omniū eſſent pulcherrima. vel ꝓpter difficultatem arcē aſcendēdi que acrocorinthos appellabatur. vel propter excellentem victoriā quā Munius de vrbe reportauit. vel ꝓpter ludos iſthimios qui non procul ab ea celebrabantur.

☞ r SEDIT qui timuit Nam multi deterriti difficultate rei nō audent periculum facere. Sed tantum qui illuc viriliter ſe geſſit. Sententia eſt Multos hanc vitam negotioſam non tentaſſe moti deſperatione. tamen qui illuc peruenire potuerunt. preferendi videntur. Ergo non tentant quia nō cupiant. ſed quia deſperant. Qui autem aſſequūtur digni laude ſunt et decus aſſequūtur. Modo modeſti ſunt et non queruli. nec adeo procaces & proterui petitores vt rapere potius ꝙ ſumere videantur.

☞ ſ HIC onus horret & c. Hic loquitur quod in fine voluit ſibi reſponderi illū eſſe timidum qui officium fugiat. illum fortem qui ſubeat perferatq; ac per hoc hunc laudandum illū viturperandū: hec igitur cum ſcribat poeta & inſtitutum ſuum defendit Erat enim tanquā alter Ariſtippus apud auguſtum & ſimul ſe a modeſtia petendi commendat.

☞ t CORAM rege ſuo & c. Iam precepit dicens verecūdiā plus prodeſſe apud maiores amicos ꝙ procacē impudētiam. preſertim cum tacentibus magis ꝙ poſcentibus largiantur. Senſus autem eſt. Huiuſcemodi querela non rogitatio ſolum verū & flagitatio quedā eſt. Quibus verbis cum vteris excitas & alios ad petendum & quod ſolus accepturus fuiſſes alius diuidendum poſcit Vnde imitaris coruum illū qui cum inter paſcendū garriret alias aues ad eandē eſcā illexit. Fuit igitur diuidendū cū aliis id quod ſi tacuiſſet ſolus poſſediſſet.

v BRVNDVSIVM Oportet omnino modeſtū eſſe qui apud principem degit. In primis enim clementē liberalemq; eligat & qui beneficiorū non ſit immemor actum demū nec petat quicꝙ. nec paupertate queratur. nec fingat ſibi aliquid ſubreptum. vt ille damnum reſarciat. Neq; imitetur illos qui iter cum aliquo agentes querunt difficultatem itineris & pluuiam & ciſtam qua viatica ferebant ſibi effractam fuiſſe atq; inde cibaria ſubtracta. Ciſtam effractam de Truculento plauti eſt. Nam hec meretricū aſtucia eſt qua ornatū ſibi apud amatores ſubtractum fingunt vt illi eū reparent.

x CATELLAM. A cathena diminutiuum eſt.

y PERISCELIDEM. ornatus eſt circa brachia. Alii dicũt ornat⁹ pedis circa cruſra. Cum igitur hec ſepe cõmiſcantur meretrices euenit vt fidem in ueris damnis faciat

z NEC ſemel irriſus. Cum ſepe decepti fuerimus ab iis qui fractum crus ſimulantes et humi iacentes clamẽt attollite. non preſtamus fidem iis qui fracto crure planum. i. vere auxilium implorant.

fraudes parua cathenam
Nota refert meretricis acumina: ſæpe catellam
ornamentum brachiorũ ſicut
Sæpe periſcelidem raptam ſibi flentis: vti mox
Nulla fides damnis veriſq; doloribus adſit
deceptus in
Nec ſemel irriſus triuijs attollere curat
deſluat
Fracto crure planum: licet illi plura maneret
deum illum egyptiorum
Lachrima. per ſanctum iuratus dicat oſirim.
o vicini decipio vos ſubleuate me
Credite. non ludo. crudeles tollite claudum:
impeditum
Quere peregrinum vicina rauca reclamat.

a IVRATVS In ſignificatione actiua.

b OSIRIM. Vetuſtiſſimi egyptiorum cum mundum naturamq; eius admirarent duos deos ſempiternos et primos putauerunt ſolem atq; lunam & hunc quidem oſirim illã Iſim nominauerunt. Oſiris autem multos oculos habens interpretatur. quoniã ſol multis emiſſis radiis vniuerſam terram intuetur. De hoc plurima inuenies apud Diodorum ſiculum.

c QVERE peregrinũ. q. d. quere qui fraudes tuas non norit.

Argumentum Epiſtole. XIX.

e St in vita humana quedam iuſticie particula quam integritatem vocamus que & amicos nobis vehementer conciliat & conciliatos conſeruat. Huic aũt inſunt. Fides. veriloquium. & ſimplicitas. Fides eſt integritas qua dictorumq; conuentorum communiter vel ſpecialiter conſtitutorum intemerata veritas cuſtoditur: Hoc dicit.

Ad lollium

d SI bene te noui. Ad lollium ſcribens tradit preceptum quo monet fugiendã eſſe vel leuitatẽ aſſentatoris vel ecõtrario amaritudinem reſiſtentis & dicit in omnibus mediocritatem ſeruãdã

e PROFESSVS amicum Cũ profitearis te amicũ eſſe

recte
f I bene te noui: metues liberrime lolli
adulatoris ſimilitudinem
Scurantis ſpem præbere profeſſus amicum
quantum diſſimilis
Vt matrona meretrici diſpar erit atq;
non fideli tantum verus
Diſcolor infido ſcurræ diſtabit amicus

diſtinctū ſcurrilitati grauius

Eſt huic diuerſum vitio vitium prope maius.

auſteritas a bonis moribus immitis moleſta

f remota g

Aſperitas agreſtis & inconcinna grauiſq́

aſperitas cōmendabilē .i.cōſura capitis.

oſtendit

Que ſe commendat tonſa cute dentibus atris

cupit pura

h non vlli vitio ſubiacens

Dum vult libertas mera dici veraq́ virtus.

ſed errat qḋ auſteritas ſit virtus inter duo vitia]

h i

Virtus eſt mediū vitiorū vtrinq́ reductum

ſcurra dn̄o ſuo plus quā oportet. celer k

Alter in obſequium plus equo pronus & imi

contempnit voluntatem timet

menſe l

Deriſor lecti, ſic nutum diuitis horret.

repetit inconſiderata aſſumit

eadem facit

Sic iterat voces & verba cadentia tollit.

ſcolaſticū iracundo pceleem ludi

m credere poſſis

Vt puerum ſeuo credas dictata magiſtro

recitare dicere. n

Reddere. vel partes nimium tractare ſecundas

litigat vili & inutili vt lana

o p caprina

Alter rixatur de lana ſæpe caprina.

fortiter declamat ſic dicēs.

Propugnat nugis armatus: ſcilicet vt non

potiſſima mihi.

Sit mihi prima fides & vere quod placet: vt non

diſplicet vile eſt.

Acrior elatrem: precium ætas altera ſordet

dubitatur p.n.

p q p.n.

Ambigitur quod enim caſtor ſciat an docilis pl⁹

locum illum ꝑ numicij ꝑ appū

Brunduſium numici melius via ducat an appi

luxuria

Que; damnoſa venus: quē p̄ceps alea nudat

.i.qui ſe veſtit vltra quam poſſit & plus quam.

r ſua facultas exigit. vt glorioſus incedat

Glā; quem ſupra vires & veſtit & vngit:

obſidet diuitiarum quia non poteſt extingui

Quem tenet argenti ſitis importūna fameſq́

ſ.tenet inopie ſue diſſimulatio q: paup nō ita

licenter reph̄ēdit

Quem paupertatis pudor & fuga diues amicus

plenior eo quā reprehendit

ſ

Sæpe decem vicijs inſtructior odit: & horret

talem corrigit de puero ſuo.

t admonendo

Aut ſi non odit; regit ac veluti pia mater

integritate vite.

Pluſq́ ſe ſapere: & virtutibus eſſe priorem

eum ad eum errore

v

Vult: & ait prope vera mecum contendere noli

f ASPERITAS agreſtis. Quidem inquit fugiētes vitium adulationis incidūt in peius vitium inconcinni & incōpoſiti hominis. ideſt feri & aſperi. q. agreſtis. Sunt enim qui facta ſua liberrima & pura confidentes contra amicos ſuos ſeueri & aſperi apparent dum eos volūt caſtigare & in tantum vt ipſa cutis nimia ſeueritate tēſa dicatur. q. capillos habuerint et atri ſint dentes.

g INCONCINNA. Inſocialis grauis nūc moleſta & odioſa que ſe commendat dicendo. nā ipſa odioſa eſt quia commendari ſe putat.

h DVM vult libertas. Facere vult dixit quia non ſufficit quod cupit tonſa cute dentibus atris charateriſmos hominis triſtis & amari.

i MEDIVM vitiorū. Virtus inquit ita debet in contraria vitia ita in medio eſſe poſita vt ab vtroq́ crimine ſit remota. i. vt nec nimiū adulatione ne ſe auſteritati adiūgat.

k ET imi deriſor lecti &c. Ego melius intelligo ab his qui putant metonymicos dictum imi lecti deriſorem pro eorum deriſorem qui in eo imo lecto accūbunt. ideſt dominorum cōuiuiis. Nam in ſummo & in medio amici in imo vero ipſe diſcumbit hoc dicit virtus eſt medium vitiorum vtriq́ reductū. virtus inquit inter contraria vitia debeat in medio ſita eſſe vt ab vtroq́ crimine tantundē remota ſit.

l SIC nutum diuitiis Hic characteriſmos adulatorum eſt. iterat voces et verba. hoc eſt omne quod leue dictū eſt repetit & omnia verba colligit ne ſint ſine laude dicta. ac per hoc dicit eadē que ille dixerit & nullum verbum nō admiratur quamuis interdū eiuſmodi vt ſi tunc ceciderit ore potius q̄ ſit meditate ſapienterq́ prolatum.

m VT puerum credas. Mirum et facetum exemplū

n SECVNDAS. Secūdarum partium actores omia ſumpſiſſe agunt & ſimpliciter. Notandū autem ꝙ in ſtragedia nō plus q̄ quinq́ perſonarum actus debent fieri Ergo minus dum ſecūdam partem tragedie agit humili actu agit.

o ALTER rixatur. Deſcriptio triſtis ac duri.

p AMBIGITVR quod enim. ſ. q. d. de nugatoriis & nihil ad nos pertinentibus.

q CASTOR an docilis. Nomina ſunt gladiatorum.

r GLORIA quem ſupra vires. Quis ille inquit eſt qui gloria & vanitate duct⁹ maiorem ſumptum in veſtibus & vnguentis facit quā ſue facultates patiantur.

ſ SEPE decem vitiis. Sepe diues qui vitioſior eſt carpit minus vitioſum. & odit.

t AVT ſi non odit. Vult eſſe reprehenſor & cenſor tanquā ſi illi pia mater ſit & ait ſe eſſe ſapientiorem.

v ET ait prope vera. Non omnino vera. quia ſi verum queram⁹ nihil ſtultitior eſſe debet diues q̄ paup ſed ꝓpe vera dixit. qa ſic putat vulg⁹.

p ſi ſtulte egero diuitie ſuperent ſtulticiam meam.

Stulticiam paciuntur opes tibi paruula res eſt
vilis
z r
Arcta decet ſanum ·comitem toga deſine meum
velle par eſſe mihi z

Certare eutrapelus cuicunq; nocere volebat:
quoniã mutatur animus pauperũ mutatõe veſtis
Veſtimenta dabat precioſa:beatus enim iam
ornatis q.munere accepit a ;q: ſpera ;bat ſibi meliora pueníre.
Cum pulchris tunici ſũmet noua cõſilia & ſpes
modicum diẽ c
b meretrici.
Dormiet in lucem ſcorto poſtponet honeſtum
opus virtutis quos ad fenus accipiet pecunias
d
Officium:nummos alienos paſcet adimum
vilis oculand impellet
e f
Trax erit:aut olitoris aget mercede caballum
ſecretum

Arcanum neq; tu ſcrutaberis vllius vnq;
creditum celabis eb:iecare
g
Commiſſumq; teges & vino tortus & ira.
extolles contemnes

Nec tua laudabis ſtudia aut aliena reprendes
bonus amicus tuus recitabis

Nec cum venari volet ille pœmata.panges
amicitia contrarijs ſtudijs ſez
h ſimul natorum
Gratia ſic fratrum geminorũ amphionis atq;
diuiſa odioſa auſtero

zeti diſſiluit.donec ſuſpecta ſeuero
amphionis indulſiſſe

Conticuit lyra fraternis ceſſiſſe putatur
obſequere magni

Moribus amphion.tu cede potẽtis amici
mitibs mandatis. educi iubes

Lenibus imperijs,quotieſq; educet in agros
illius regionis equos z
i
Aetholijs honorata plagis iumẽta caneſque
auſtere eam triſticiam que circa ſenem eſſe ſolet
k l
Surge & inhumane ſenium depone camenæ
ſimul cum eo venationibs
acquiſita
Cœnes vt pariter pulmenta laboribus empta.
inſigne
m
Romanis ſolenne viris opus vtile fame.
ſanitati robori ſanus ſis.
n
Vitæq; & membris preſertim cum valeas:&
porcũ ſilueſtrẽ
Vel curſu ſuperare canem vel viribus aprum
predictis agilius opera roboris

Poſſis:adde virilia quod ſpecioſius arma

x STVLTICIAM paciũtur opes.Opibus inquit cõpenſo ſtulticias. cum ſtultus ſum. ſimile eſt illud Saluſtii quia ſecunde res mire ſunt vitiis optem tui.

x ARCTA toga.Vilior veſtis.

y DECET.q.d.requrit.Nõ oportet prudentem eſſe pauperem.

z EVTRAPELVS.p n. hominis. Ceterum eutrapeles dicunt greci quorum anſ miverſatileſ et facile ſe ad omnia vertant. Eſt autem hec cẽſoria oratio ditioris pauperiorem monentis.

a NOVA conſilia. Quia mutato fortuna mutabit cõſilium & ſpem quia audebit & ſperabit maiora.

b DORMIET in lucem. Hoc eſt nõ euigilabit nec elucubrabit.

c SCORTO poſtponet honeſtum. Carius illi ſcortũ erit & dulcius honeſtate.

d NVMMOS alienos paſcet &c. Fœnerabitur & faciet es alienũ vſuris creſcere.

e TRAXERIT. Efficietur gladiator vrgẽte fame. Trax enim p.n.gladiatoris.

f AVT olitoris ager Satyrice inuenit ſordidiſſima futuro mercẽnario poſt beatũ inceſſum.cultumq; letantem Sẽſus. aut gladiator aut mercẽnarius erit olitoris. Olitoris autem dicuntur olearum venditores:ſicut olim erat vẽditor olerum: ita negociatori incipient vendere caballũ.

g COMMISSVM q; teges.ideſt ab amico aliquid dictum debes celare.

h GRTIA ſic fratrum. Iupiter & antiope amphionem cetumq; geminos ſuſtulit.quamuis homerus tertiũ addat calai.amphion autem muſica zetus vero venationibus delectabatur. peneq; iam ad diſcordiam venerãt propter diuerſitatẽ ſtudiorũ ſed amphion rem ſuſpicatus relicta muſica venationibus ne fratrem alienaret tradidit
i ETOLIIS nobilibus & quales habuerũt in venatiõe apri calidonii. nam calidon etolie vrbs eſt.

k INHVMANE. Non inhumane. ſed cuius grauitas inhumana videtur.

l SENIVM.ideſt eam triſticiam que circa ſenium eſſe ſolet.

m ROMANIS viris. Nã priſci romani qui viri erant venationibus exercebantur. Ab honeſto autem vult perſuadere laborem venaticum non detractandum.

n VITEq; & membris. Hoc abvtili ſumptũ eſt.dicit autem vite & membris. mẽbris.ideſt vite membrorum hoc eſt corporis. Nam exercitatio corporis cõſeruat valitudinem. Nam ſi ſomnus quies & frigus gignunt noxiam perituitam quam multorum morborum cauſa eſt exercitatio que amouet ſomnium & quietem & ex motu gignit calorẽ. morbos pellet & valitudinem conſeruabit preſertim robuſtis qui tolerare labores querunt.

o SCIS quo clamore & c. ideſt ſuffragio multitudinis ſpectaturis in campo martio exerceri ſoleas. Magna auxeſis Nam ſi in ętate tenera pueritie potuit perferre militiam rem periculoſiſſimā. nonne poterit in robuſtiore ętate, ferre venationem rem multo minus periculoſam.

p SIGNA refixit. Sub octauiano & cantabri in hiſpania & in orientali plaga parthi victi ſūt ſed a diuerſis ducibus. ſed hic ſub duce auguſto intelligit. nam & ipſe ventidium baſſum miſit qui de parthis triumphauit.

q RETRAHAS. q. d. recedas ab iſtituto genere viuēdi

r NVMERVM. Pro conſcedentia & proportione poſuit quod exprimit cū addit modum.

☞ ſ NVGERIS in hoc loco ludis ſignificat quia cū facies ſimulachra maritimi belli quale apud actium promontoriū geſtū eſt ab octauiano contra M. antonium.

t RVRE paterno. Quod iuta mare eſt.

x

☞ v PARTITVR. Pa ri numero.

x EXERCITVS. Ex tuis ſeruis factus.

☞ y LINTRES. Nauigia. Proprie tamen fluuiales nauicule ſunt.

quiſq; exercent quanto laude & fauore

Non eſt qui tractet: ſcis quo clamore coronæ

certamina in campo martio

Prælia ſuſtineas campeſtria. deniq; ſæuam

exiſtens cantabri ſunt populi hiſpanie de quibus late in odis

Militiam puer & cantabrica bella tuliſti

imperatore auguſto militaria

Sub duce: qui templis parthorum ſigna refixit.

deeſt vendicat

Nunc & ſi quid abeſt italis adiudicat armis

Ac ne te retrahas: & inexcuſabilis abſis

ſupra .i. extra menſuram hec eſt in oibus tuis actionibus medium ſerues

Quamuis nil extra numerum feciſſe modumq;

tu

Curas: interdum nugaris rure paterno

diuidit nauigia numerus ſeruorū tuorū bellū actiacū

Partitur lintres exercitus actia pugna

ducente repreſentatur

Te duce per queros hoſtili more refertur

tuus fluuius ville tue

Aduerſarius eſt frater lacus adria donec

Alterutrum velox victoria fronde coronat:

deſiderijs

Conſentire ſuis ſtudijs qui crediderit te.

exiſtens vtraq; pbabit manu hoc quod facis

Fautor vtroq; tuum laudabit pollice ludum

o lolli te q. d. quamuis non opus ſit

Protinus vt moneam. ſi quid monitoris eges tu

.i. ne paſſim vbiq; de quocunq; loquaris

Quid de quoq; viro & cui dicas ſæpe videto

qui .i. pauca reticet

Percunctatorem fugito. nam garrulus idem eſt.

ad audiendum capaces

Nec retinent patulæ commiſſa fideliter aures

Et ſemel emiſſum volat irreuocabile verbum.

ſerua deſiderium. vel

Non ancilla tuum iecur vlceret vlla. puerue

a veritate colons

Inter marmoreum venerandi limen amici.

diues dilecte

Ne dominus pueri pulchri caræue puellæ

beatum faciet moleſtus

Munere te paruo beet: aut incommodus anget.

diligenter

Qualem cōmendes etiā atq; etiam aſpice ne mox

z REFERTVR Exprimitur agitur. Iuue. Et multum referēs de mecœnate ſupino.

a ADVERSARIVS. Loco aduerſarii ducis.

b ALTERVM. Alterum ex duobus. ſ. aut te aut fratrē.

c VTROq; pollice. Vtraq; manu. Tropos ſynedoche a parte totum prouerbium eſt vel quia obſtupentes aliquid pollices iungimus.

d SI quid monitoris. q. d. q̄uis non egeas monitoris.

☞ e QVID de quoq;. Nam videndū eſt ne paſſim de quocunq; loquaris. Multis enim parcendum eſt. neq; etiam cū de aliquo dicas omnibus eſt dicendum.

☞ f PERCVNCTATOREM fugito. & c. Nam qui multa percūctatur pauca reticet. Garrulus qui multa & ſine penſo loquitur. non ancilla, neq; ſeruus amici amādus. nam ſi eorum tibi copiā faciet paruo munere illi eris multum obnoxius. ſi autem non faciet minus te anxium reddet.

g ET ſemel emiſſum. Terribiliter pronunctiandū eſt.

h NON ancilla tuum iecur Non ames inquit ſeruum vt ancillam diuitis & c.

i QVALEM cōmendes Senſus eſt. Cum aliquem laudare vis in preſentia aliorum diligenter conſidera anteq; illum laudes ne eum forte quē poſtea deturpauens incurras in verecundiam.

k DECEPTVS. Quia credidiſti bonum Ergo cū non eſt ne perſeueres in laudādo Cōtra vero ſerua & defende eum quem penitus bonum noſti ſi mordet: quia ſi innocens mordetur: neq; defendatur ſerpit latius ea calumnia ad reliquos.

l DENTE theonino Mordaci et calūnioſo. Theō enim mordaciſſimus calumniator fuit.

m NAM tua res agitur. Ergo vt res tua agitur ſi ſuccurratur incendio vicino quod mox ſit ad te tranſiturum. ſic & tuam rem agis cum innocentis calumniam propulſas que paulo poſt ad te prouenire poſſet.

n DVLCIS inexpertis & c. Senſus eſt. Qui non ſunt experti ſuauem rem putant amicitiam magnorum virorum. Qui autem ſūt experti metuunt. Nam quāuis honor inde atq; vtilitas proueniat tamen multa ſubeunda ſunt incommoda in eam obſeruandam valeant.

o DVM tua nauis in alto eſt. Cum proſperum curſum amicitie tenes: & eſt tropos allegoria dulcis inexperti: ne ob aliquam offenſionē mercaris excludi.

p Hoc age & c. ideſt ſerua hec precepta que ad amicitiā ſeruandam.

q NE mutata aura. Manet in tranſlatione: & eſt ſententia: ne amicitiam amittas.

r ODERVNT & c. Optimum eſt preceptum in amicitiis conſeruandis vt nō ex adulatione, ſed ex morum

impellans illius quem cōmendaſti
Incutiant aliena tibi peccata pudorem:
in commendando commendamus
decipimur amore alicuius
Fallimur: & quendā nō dignum tradimus: ergo
reprehendere deſine
k
Quem ſua culpa premet deceptus omitte tueri.
quemadmodū diffamatum defendes
Vt penitus notum ſi temptent crimina ſerues
cōfidente
Tuteriſq; tuo fidentem preſidio: qui
mordaci bone
l calumnioſo.
Dente theonino cum circumroditur, en quid:
amici tui
Ad te poſt paulo ventura pericula ſentis:
quia negociū tuū
m dom⁹
Nam tua res agitur: paries cum proximus ardet
contempta pericula
Et neglecta ſolent incendia ſummere vires.
eſt ignaris quem colimus & obſeruamus.
n
Dulcis inexpertis cultura potentis amici.
dūr o res tua
Expertus metuit: tu dum tua nauis in alto eſt
ſerua hec precepta que ad amicitiam ſeruandā valēt fauor amici
p q
Hoc age: ne mutata retrorſum te ferat aura
ſeueri grauem
r
Oderunt hilarem triſtes: triſtemq; iocoſi
quietum promptum induſtrium ſegnes
Sedatum celeres, agilem gnauumq; remiſſi
Potores bibuli media de nocte falerni
eis oblata
s
Oderunt porrecta negantem pocula: quamuis
tu ebrietates.
Nocturnos vires te formidare tepores
aufer ſeueritatem manſuetus
t a triſticiam v
Deme ſupercilio nubem: plerūq; modeſtus
incogniti hoc eſt hoīs. cuius mens nō facile deprehendatur
Occupat obſcuri ſpeciem: taciturnus acerbi
hec precepta
x o lolli y
Inter cuncta leges & percunctabere doctos,
quo viuendi modo
Qua ratione queas te addūcere leniter æuum
egens cupido
z
Ne te ſemper inops agitet vexetq; cupido
ſ. vexet te a
qui eſt de imminenti malo
Non pauor & rerum mediocriter vtilium ſpes
in hominibus
b
Virtutem doctrina paret naturadete ronet

facilitate conuertamus ingenium noſtrum ad amici ingenium: et quales eſſe cupiūt tales nos preſtemus. Si igitur ſeuerio re vita ſint. & nos eandem triſticiam. ideſt ſeueritatē preferamus ſi iocoſi iocos

s ODERVNT porrecta: Hic oſtendit quid ſit leuis aura hoc eſt parua cauſa cur quis non ametur pocula autem negantem non amant. etiam ſi malam valitudinem oſtendas ad excuſationē non bibendi.

t DEME ſupercilio nubē: ideſt auſteritatem & triſticiā que maxime oſtēditur in cōtractione ſuperciliorum.

v MODESTVS occupat obſcuri ſpeciē & c. ideſt hominis cuius mens facile non deprehendatur.

x INTER cuncta leges Doctrinam dicit neceſſariā ad commendationem amicitiarum.

y PERCVNCTABERE doctos. Que legendo non intelligis ea tibi doctiores interpretentur.

z INOPS cupido. Nā cupido eſt earū rerū que abſūt.

a ET rerū mediocriter vtilium. Recte dixit vtrūq; eni eſt ſtulticie vel pauere ne amittat vel ſperare cum voto ingenti res mediocriter vtiles.

b VIRTVTEM doctrina paret. He omnes queſtiones de morali philoſophia ſūmuntur.

auferat animi paſſiones q reddat te liberũ a curis

Quid minuat curas: quid te tibi reddat amicum

c honor

Quid pure tranquillet honos an dulce lucellũ

latens ignotare ab hoibus.

An ſecretum iter & fallentis ſemita vitæ:

d recreat ff p.n.fluuij d

Me quotiens reficit gelidus digentia riuus:

riuum nomẽ terre in q̃ horatius agrũ habuit

g rogoſa hũs corpore.

Quem mandela bibit rugoſus frigore pagus]

quã putas me habere opinionẽ

Quid ſentire putas: quid credis amice precati:

vt vt ſpernet qđ nunc habeo ſit mihi.

i

Sit mihi quod nunc eſt: etiã minus: vt mihi viuã

renat aliquid eut nõ ſĩ anxius õ vita

k

Quod ſupereſt æui: ſi quid ſupereſſe volunt dij

mihi victus.

l

Sit bona librorum & prouiſæ frugis in annum

vezer. ambigui tẽporis

Copia. ne fluitem dubie ſpe pendulus horæ

ſufficit

m

Sed ſatis eſt orare iouem: qui donat & aufert

eo ipo qđ habet contentũ

ego

Det vitã det opes: æquũ mihi animũ ipe parabo.

c QVID pure & c. ideſt quid vere te tranquillum reddat. ideſt quid ſit ſummũ bonum an honores an diuitie an ipſa philoſophãdi via que ſecreta a vulgo eſt: et fallit illa ignorantes quia non poſſũt adduci vt in ea ſummũ bonum putent.

c AN ſecretum iter. Videtur hoc pbare quod vltimo poſuit. an quod alibi dixit. Nec vixit male que natus moriẽſ q; ſefellit.

d ME quotiens reficit. & c. ideſt quotiens in meo rure ſũ

d DIGENTIA. De quo flumine in odis dictum fluit iuxta pagum mandelam.

e MANDELA. Pagus eſt in ſabinis nimis cõtrahẽs atq; algidus frigora et rugoſa faciens hominũ corpora.

g BIBIT pagus. Tropos metonimia hoc eſt pagani bibunt.

h QVOD ſentire & c. ideſt quam opinionem putas me habere & qđ putas me a diis precari. Nẽpe vt ſeruent quod mihi adeſt.

i VIVAM mihi. Illi enim ſibi viuũt qui nullis curis diſtrahuntur. et quicquid euenerit eo bene vtuntur & in bonam partem accipiunt.

k SI quid ſupeſſe & c. q. d. neq; ſim anxius de vita.

l SIT bona li. Modeſte petit. Notãdum autem quia ſtudio ſolitus librorũ copiã primũ q; fruges victumq; precatus.

m Sed ſatis eſt & c. Hec inquit a ioue petam que mihi preſtare non poſſum. ideſt vitam opes & c. vt equum animũ geram: in mea magis eſt poteſtate. Hec autem ſunt ex priſca philoſophia. Nã chriſtiani volunt nihil poſſe nos ſine diuina gratia. ſed illã accedere quotienſcũq; eam imploramus.

Argumentum Epiſtole. xx

h Anc epl'am ad mecenatem ſcribit in qua demõſtrat pragmaticam ſuã. i. cauſam propter quam cõpoſuerit carmina: ſed prius vituperat imitatores Cratini q docuit nullorũ carmina eſſe ſtabilia niſi potulenti & ebrij eſſent: trahens occaſionem ipe Cratinus ex homero & Ennio in quorum libris laus inuenitur vini. Non tñ poetas dixerunt debere vinoſos qui Cratinus tante vinolentię fuit vt ſolitus fuerit ſupra pelles recumbere: in quas comedere cõſueuerũt. Hoc etiã epigramma in monumento eius teſtatur. in ſuis etiã fabulis negat bonũ eſſe poetã qui vinoſus non fuerit. Hic p hanc vinolentiã tante libidinis fuit vt cubiculũ ſuũ ſpeculis adornaret q̃tenus & coitũ ſuũ ſpectare poſſet. Hoc dicit

n PRISCO ſi credis. Vituperat eos qui quorũ hoium vitia imitati ſunt eorũ virtutes imitari non valent vt quidam qui cum audiãt homerum vinoſum fuiſſe ebrioſitatem imitantur.

o VT male ſanos adſcripſit liber & c. Senſus eſt. Nam vt liber in tutela habet ſatyros & faunos ita deinde habuit poetas ex quo et ipſe muſe vinoſe videri poſſunt.

p LAVDIBVS arguitur. Ordo eſt. Homerus arguit. i. demonſtratur & conuincit vinoſus laudibus vini. ideſt quia laudat vinum vt ſepe apparet in iliade & odiſſea.

q ENNIVS. Hec omnia per ironiam dicuntur.

r FORVM putealq;. ideſt cauſas agendas & oratoriã.

ſ PVTEAL q; libonis. Sedes pretoris fuit prope arcũ fabianum dictũ a libone pretore. a quo illic primũ tribunal & ſubſellia collocata ſũt:

t SICCIS. Sobriis vt cõtra madidos ebrios dicimus.

v CANTARE. Poema ſcribere.

x SEVERIS. i. ipſis ſobriis

y QVID ſi quis & c. Senſus. Si hos homeri et Ennii imitatores dicemus. quia ebrioſitatem ſolam imitãtur eodem modo dicemus aliquem eſſe ſimilem Cathon ſi illum imitemur in toruitate vultus in pedibus nudis. & in breuitate toge. Nam legitur ſepe in publicũ pdiſſe Cato pedibus nudis & cum ſola tunica. Non igitur imitabitur virtutes Catonis. quia hec minima imitabitur.

Ad Mecenatem

qui priſcam comediam ſcripſit prudens p. n.

p Riſco ſi credis mecenas docte cratino
grata eſſe
Nulla placere diu: nec viuere carmĩa poſſũt
carmina i. a ſobriis hominibus q; ebrioſos.
Quæ ſcribuntur aque potoribus: vt male ſanos
adiunxit bachus ſiluestribus
Ad ſcripſit liber ſatyris fauniſquæ poetas
ſuaues reddiderunt odorẽ vini.
Vina fere dulces oluerunt mane camenæ.
demonſtratur
Laudibus arguitur vini vinoſus homerus:
poeta latinus q primus fuit inter poetas
Aennius ipſe pater nunq; niſi potus ad arma
aggreſſus eſt deſcribenda verba cuiuſ
Proſiluit dicenda: forum putealq; libonis.
commẽdabo ſobriis auferam vim faciendi carmina
Mandabo ſiccis adimam cantare ſeueris.
poſtq;
Hoc ſimul edixit: nec ceſſauere poetæ
contendere inter ſe vt fierent eo ebrioſes.
Nocturno certare mero putere diurno
Quid: ſi quis vult toruo ferus & pede nudo
anguſte effigiem catonis.
Exiguæ que togæ ſimul & textore catonem
integritatem q. d. non
Virtutem ne repreſentet moreſq; catonis:
Rupit hyrapitam timagenis æmulia lingus
hyrapita facundus
Dum ſtudet vrbanus tenditq; diſertus haberi:
quia victoſe imitatur
Decipit exemplar vitiis imitabile: quod ſi
ego horatius tunc alii poete
Pallerem caſu: biberent exangue carminum
effectores aliene voluntati addictũ
O imitatores ſeruum pecus. vt mihi ſepe
iracundiam riſum
Bilem ſæpe iocum veſtri mouere tumultus:
primũ copus
Libera per vacuũ poſui veſtigia princeps.
ingenio ſuo
Non aliena meo preſſi pede: qui ſibi fidet.
exercitum
Dux reget examen parios ego primus iambos
latinis pedes animoſitatem inferentes.
Oſtendi latio numeros animoſoſq; ſecutus

z HYRAPITAM. Hic maurus fuit. qui dum cupit parem ſe in declamando & vrbanitatibus Tymageni facere diſruptus eſt.

a DECIPIT. Multi enim decipiuntur. Nam dũ proponunt ſibi magnum virũ tanquam exemplar. et eius vitia poſſunt imitari. putãt etiam virtutes imitari poſſe. Ergo ſi caſu pallerem vt et ipſi pallorem imitarentur: biberent cuminũ. Cyminũ dicitur & cuminum mutata v in y. vt cypreſſus & cupreſſus. eſt aũt eius granũ vehemẽter pallẽs Perſius. Rugoſum piper & pallentis grana cymini. ergo ex angue. ideſt pallidum.

b SERVVM pecus. In quibus animus nõ homini ſed pecudis ſit & oino ſeruilis.

c BILEM. Iracũdiã. Nam in tanta ſtulticia & peruicacitate modo riſum. Modo irã concitant.

d LIBERA per vacuum. Primus fuit horati9 q apud latynos lyrica ſcripſit carmina. Per vacuum tranſlatio a viatore. qui nõ ita precedẽtẽ ſequitur vt pedem in ſuo veſtigio ponat ſed ponit in vacuo. i. deſcripſi que prius deſcripta ab aliis non fuerant. Quod etiam Virgil. Gloriaẽ primus ego in patriã mecũ modo vita ſuperſit. Aonio rediẽs deducã vertice muſas:

e PARIOS. Ab Archilocho inuentos qui ex paro inſula fuit.

f NVMEROS pedes.

g ANIMOS. Spiritum et vehementiam ſtili.

pręceſſſus materiam virum illū
h i
Archilochi non res & agentia verba lycambem
vt non .i.minori corona
k l decores
Ac ne me folijs ideo breuioribus ornes:
ſcʒ veritus ſum m compoſitōeʒ
Quod timui mutare modos & carminis arteʒ
n o
Temperat archilochi muſam pede maſcla ſapho
poeta ille .i.in re ordinanda diſſimilis
Temperat alceus ſed rebus in ordine diſpar
vt archilochus ſocerum infames noxijs
p alceus q
Nec ſocerum querit: quem verſibus oblimat atris
ſue ſuſpendium alceus quemad modū archilochꝰ
r
Nec ſponſe laqueum famoſo crimine nectit.
ſ cantatum romanis.
Hunc ego non alio dictum prius ore latinis
lyricus poeta pro
iucundum eſt
Vulgaui fidicen. iuuat immemorata ferentem
hominū conſpici hominum
t
Ingenijs oculiſq; legi manibuſq; teneri.
v o mecenas inuidus poemata
Scire velis mea cur ingratus opuſculā lector
reprehendat
Laudet ametq; domi premat extra limem iniquꝰ
ideo fit loquacis vane venando acquiro.
ſ y x
Non ego ventoſæ plebis ſuffragia venor
inuitationibus dono.
Impenſis cœnatum & tritæ munere veſtis
z clarorum a
Non ego nobilium ſcriptorum auditor: & vltor
genꝰ eorū qui do fauorem
cent grammaticā querere. v loca in quibus recitant
b c
Grāmaticas ambire tribus & pulpita dignor:
hinc oritur indignatio apud grammaticos denſis
d e
Hinc illæ lachrimę ſpiſſis indigna theatris
me ineptijs meis
auctoritatem
Scripta pudet recitare: & nugis addere pondus
ad aliquem tua ſcripta. q
Si dixi rides ait: & iouis auribus iſta
cuſtodis carmen poeticū
Seruas. fidis enim manare poetica mella
f
Te ſolum tibi pulcher ad hæc ego naribus vti
metuo reluctantis lacerer
g
Formido: & luctantis acuto ne ſecer vngue.
ſ. theatri e intermiſſionem ludorum
h
Diſplicet iſte locus clamo: & diludia poſco:
illorū ſollicitū contentionem
Ludus enim genuit trepidum certamen & iram:
feroces mortiferum
Ira truces inimicitias & funebre belluʒ

h ARCHILOCHI. Iambici carminis ſcriptor. Nam Archilocho inquit tranſtulit nil preter metrū. ſed res & argumenta neglexi quibus ille lycambē perſequitur: a quo repudiatus eſt gener.
i LYCAMBEM De quo in odis dictum.

k AC ne me foliis &c. Dixerat ſe materiā mutaſſe. ſed genus carminis quod in alceo eſt retinuiſſe: ſed non propter hoc minori corona & premio dignū eſſe. Nā Alceꝰ & Sapho idem factitarunt. nec propterea in minori precio ſunt.

l BREVIORIBVS foliis. ideſt minori corona.
☞ m MODOS & artē. ideſt artificioſam illius modulationem.
n TEMPERAT archilochi &c. Metrum inquit Archilochi quod nos imitamur temperamus verſibus Alcei & Saphus quos imitor. Sed neq; eodem ordine verſuum vtuntur: neq; rebus quibus ſocerum inſequitur.
o MASCVLA. In qua virile ingenium ſit.
p NEC querit ſocerum. id eſt non deſcribit eandem materiā de ſocero. q̄ꝫ arcilochus
q OBLINAT. Deturpet ab eo quod eſt lino nis.
r NEC nectit. ideſt non deſcribit ea quibus neobole ſibi laqueum nectit.

ſ HVNC. ſ. pedem iambū.
t INGENIIS oculiſq; legi &c. Quia que legimus ad ingenium noſtrum inducunt.
v SCIRE velis. Cauſam profert vnde ſit quod carmi ſua domi laudet lector: foris autem premat. ideſt vituperet: Ait enim inde prouenire quia nō corrūpit illos cœnis aut iam cōſumptis veſtibus.

x SVFFRAGIA. Trāſlatio ab iis qui magiſtratū petunt. Illi enim venātur ſuffragia. ideſt comparant ſibi ſuffragatores.
y VENTOSE plebis. Vanę et leuis. Vituperat eni eos qui cœnis & muneribus cōparant laudatores ex iperita plebe. Sic perſius Calidū ſcis ponere ſumē ſcis comitē horridulū trita donare lacerna.
☞ z NON ego &c. Senſus eſt. cum ſolitus ſim audire nobiles ſcriptores.
a ET vltor. ideſt punire. Nā q̄uis ſint: nobiles tū ſi quando errat reprehendo.

b GRAMMATICAS ambire tribus. ideſt humilis precari turbam grāmaticorum. q. d. cōdiſcipulos meos
c ET pulpita. ideſt preceptores. Indigna enim res videtur cū audeam corrigere doctiores deſcendere in eā humilitatem vt ambiam turbā grammaticorū. Quod aūt tribus dixit manet in trāſlatione ſuffragiorū qui tributim: ideſt p ſingulas tribus petuntur.
☞ d HINC. Ex hac cauſa. quia ego nec dono munera. neq; ambio illos.

☞ e SPISSIS indigna theatris. & a. Ordo eſt ſi ego excuſās quare nolim recitare dixi pudet me recitare ſcripta que nō ſunt digna ſpiſſis theatris. i. frequentibus auditoribus: & addere pōdus nugis ideſt dare auctoritatē rebus leuibus vt multi faciunt: qui ſuas nugas tanq̄ꝫ res maximas recitant: aliquis tunc ait tu nos derides: & tua ſcripta ioui audienda reſeruas: & fidis te ſolum manare. i. fluere poetica mella. i. ſuauitatē poeticam. q. d. idcirco nō recitas nobis: quia ſuauiora ſunt q̄ꝫ que digna ſunt que a nobis laudiantur.

f AD hec. i. ſ ego ad hec reſpondeo nō idcirco non recitare: quia putē mea ſcripta iouis aurībꝰ ſeruāda: ſed quia timeo vti naribus. i. vti acutiori iudicio Nam dicimus aliquid olfacere nos cum acriter iudicamus. Hinc illud naribus ſuſpendis aduncis.
☞ g FORMIDO ne ſecer acuto vngui luctantis. i. eius qui mecū luctetur.

h DILVDIA poſco. i. intermiſſionē vel dilationē ludorum. q. d. idcirco non placet theatrū: quia volo differre ludos. Nam ex ludo certamen oritur & cōtentio et ira Ab ira aūt inimicitię ſunt: & tandem bellum.

Argumentum Epiſtole. xxi.

i Ncrepat librum ſuum in publicum prodire cupientem. Hoc dicit.

h VERTVNNVM ianūq;. Hanc epiſtolā methaphorice inſcripſit .q. in rem animatam ſignificans librū ſuū in publicū velle procedere ſe vero prohibere. Vertunnus autem & ianus dii ſunt qui preſunt negotiis emētium & vendētiū ante quorū templa erant: loca in quibus cū ceteris rebus etiam libri venales erant. Per deos autem loca ſignificant.

i VT proſtes. Palam te venalem offeras neq; ſine conuicio proſtes nam hoc impudicarum eſt: vt oſtendat illū pudore carere.

k SOSIORVM. Librarii duo fratres erant in precio ea tempeſtate acute cognitores omnium librorum & extimatores.

l GRATA pudico. Nam in quib9 pudor eſt ii ſub claue & ſigillo cuſtodiri nō autem in publicum prodire cō ſueuerunt.

Ad Librum

dii ſunt mercatorum
h respicere
v Ertunum ianumq; liber ſpectare videris
illorum fratrum duorum
i k
Scilicet vt proſtes ſoſiorū pumice mundus
quia ſecretum domus mee
l
Odiſti claues & grata ſigilla pudico:
q. pcioſis publica.
Paucis oſtendit geminis & cōmunia laudas
his moribus imbutus cupis
Non ita nutritus fuge quo diſcere geſtis:
ad me m
Non erit emiſſo reditus tibi. quid miſer egi
tunc poſtquam reprehenderit
ali
Quid volui: dices: vbi quis te læſerit: & ſcis
artari facietate effectus
n
In breue te cogi: cum plenus languet amator
errat vates ego
o
Quod ſi non odio peccantis deſipit augur:
Carus eris romæ: donec te deſerit ætas.
verſatus poſtquam
Contrectatus vbi mauibus ſordeſcere vulgi
que te corrodent
p q
Cæperis: aut tineas paſces taciturnus inertes:

m QVID miſer. Verba libri.

n IN breue te cogi. Senſus eſt. Multi te nō amabunt & reprehendent. Sed etiā qui amator eſt cū erit plenus. i. ſacietate affectus coget in breue. i deſt ex faſtidio. nec totus nec ex ordine recitaberis.

o QVOD ſi non odio. i. ſi ego qui tibi peccāti vt augur futura predico non deſipio odio tui tamdiu rome carus eris q̄diu retinueris pulchritudinem noui libri.

p PASCES tineas. Que te corrodent.

q TACITVRNVS. Quia non legens.